



ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชน
เทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์



จุฬาลักษณ์ มหาแสน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2559
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... (รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยูภาศ)	ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ (ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย)
..... (รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไชสง)	กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ สุทธิชัย)	กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)
..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ)	กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)
..... (อาจารย์ ดร.ศักดิ์พงศ์ หอมหวล)	กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

..... (รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยูภาศ) คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนิทา ดีเมืองซ้าย) คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
---	--

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ชื่อเรื่อง : ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชน เทศบาล
ตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัย : จุฬาลักษณ์ มหาแสน **ปริญญา :** รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์)

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.วัชรินทร์ สุทธิชัย อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

 ผศ.ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

 อาจารย์ ดร.ศักดิ์พงศ์ หอมหวล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเข้มแข็งของชุมชน ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศที่มีต่อความเข้มแข็งของชุมชน และข้อเสนอแนะแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 88 คน ที่เป็นผู้บริหารและข้าราชการในเทศบาล และคณะกรรมการหมู่บ้าน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ได้ค่าเชื่อมั่น 0.907 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความเข้มแข็งของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านชุมชนพึ่งตนเองได้ และด้านชุมชนเกื้อกูลกัน

2. แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จำนวน 9 ด้าน พบว่า มีจำนวน 8 ด้านมีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ ด้านการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล ด้านการใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น และ ด้านการประสานงานด้าน

นโยบายและวิชาการ และมีจำนวน 1 อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ

3. ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชน มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนในระดับต่ำมากทุกปัจจัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

4. ข้อเสนอแนะ เทศบาลควรมีการประเมินผลโครงการที่เทศบาลดำเนินงานทุกโครงการ มีการประเมินความพึงพอใจของประชาชน นอกจากนี้ให้นำผลการประเมินและรายงานให้ผู้บริหารทราบทุกครั้ง พนักงานควรปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัด มีการสนับสนุนงบประมาณให้แก่กลุ่มอาชีพในชุมชนและจัดสวัสดิการชุมชนให้ทั่วถึงทุกชุมชน



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

TITLE : The relationship of best practice with strength community in Phupor Municipality, Muang District, Kalasin Province.

AUTHOR : Chulaluk Mahasaen **DEGREE :** M.P.A (Public Administration)

ADVISORS : Assoct.Prof.Dr.Watcharin Sutthisai Major Advisor

Assoct.Prof.Dr.Somkiet kietjareon Co-advisor

Dr.Sakphong Homhoan Co-advisor

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY, 2016

ABSTRACT

The objective of this research aim to study the level of strong community, the level of best practice, the relation of best practice with strong community and suggestion on best practice and development on strong community in Phupor sub district, Muang district, Kalasin province. 88 of samples are administrators and official in Phupor municipality and committee of each village. Data was collected by questionnaire with the reliability value at 0.907. Statistic used for analyze the data were percentage, mean, standard deviation and (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient with the statistic significant at .01 level.

The results are as follow:

1. The level of strong community as overall and aspect were high level. The aspects were rated by descending as follows; the participation of community, self-reliance and help each other..
2. The level of best practices to strengthen the community as overall was high level. As considered by aspects, eight from nine aspects were high level. The three aspects were rated by descending as follows; the administration for achievement mission of municipality, use the local resources efficiently and maintaining relations with community and other local agencies, the academic and policy coordination. The one aspect was medium level is the mechanism to measure the satisfaction of the clients.

3. The relationship of best practice with a strong community was found in a very low level at all the factors. The statistical significance .01.

4. The suggestion were as follows; Phupor municipality should evaluate all projects completed, should evaluate the satisfaction of the people and report to administrator, employees should adhere strictly to their duties and support budget for the group and community welfare to community.



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัชรินทร์ สุทธิชัย ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมเกียรติ เกียรติเจริญ และอาจารย์ ดร. ศักดิ์พงศ์ หอมหวล ที่ปรึกษาร่วมและกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ ตัวแทนบัณฑิตวิทยาลัย ประธาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยไชสง ผู้ทรงคุณวุฒิเป็น กรรมการ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำวิชาทุกท่านที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำรูปเล่ม และการจัดเล่มต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการ ใช้อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการทำวิทยานิพนธ์ตลอดจนเพื่อน ๆ ที่ไม่ได้เอ่ยนามถึง ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจเสมอมา

ขอบคุณเทศบาลตำบลภูโปอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนายกเทศมนตรี รอง นายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าส่วน เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ฯ และนักพัฒนาชุมชนและคณะกรรมการชุมชนหรือ คณะกรรมการหมู่บ้าน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้การสนับสนุน เอื้อเฟื้อและความร่วมมือเป็นอย่างดี

ที่สำคัญสุด ขอขอบคุณกำลังใจและดูแลทุกอย่าง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เหล็กไหล จันทะบุตร สามีที่ช่วยดูแลทุกอย่างและทุ่มเทตลอดมา ขอขอบพระคุณ คุณพ่ออภิชาติ มหาแสน และคุณแม่เตือนใจ มหาแสน ที่ให้ความช่วยเหลือและคอยให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ สำเร็จเป็นอย่างดี

จุฬาลักษณ์ มหาแสน

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	จ
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)	9
แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน	21
แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น	46
การบริหารราชการท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล	53
บริบทของเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์	58
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	63
กรอบแนวคิดการวิจัย	67

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	68
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	68
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล	74
ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	74
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	77
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	78
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	98
สรุปผลการวิจัย	99
อภิปรายผล	101
ข้อเสนอแนะ	105
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	114
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัย	126
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ค่า IOC ของเครื่องมือ	129
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์	132
ประวัติผู้วิจัย	145

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงตัวบ่งชี้และตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน 38
2	หน้าที่ของเทศบาลต้องทำตาม พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 50, 53 และ 56 57
3	หน้าที่ของเทศบาลที่อาจจัดทำตาม พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 51, 54 และ 57 58
4	รายชื่อผู้ใหญ่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบลภูโป อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ 59
5	แสดงข้อมูลอัตรากำลังของเทศบาลตำบลภูโป ในปีงบประมาณ 2557 62
6	จำนวนคณะกรรมการหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน 69
7	จำนวนคณะกรรมการหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 70
8	ค่าระดับของความสัมพันธ์ 76
9	จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 80
10	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาล ตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม 81
11	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาล ตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านชุมชนพึ่งตนเองได้ 81
12	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาล ตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านชุมชนเกื้อกูลกัน 82
13	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาล ตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 83
14	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความ เข้มแข็ง ของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม 84

ตารางที่	หน้า
15	85
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการ สร้างความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีวิสัยทัศน์พันธกิจวัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ	
16	86
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล	
17	87
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความ เข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการลด ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา	
18	88
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้)	
19	88
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล	
20	90
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน	
21	91
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์ กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น	

ตารางที่	หน้า
22 คำเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ	92
24 ความสัมพันธ์ระหว่างแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและความเข้มแข็งของชุมชน	94
25 ข้อเสนอแนะแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาล ตำบลภูโป	96
25 ข้อเสนอแนะการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์	97



สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	โครงสร้างการแบ่งส่วนการบริหารของเทศบาล	55
2	แผนที่แสดงที่ตั้งของตำบลลพอ อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์	59
3	แสดงโครงสร้างการบริหารงานของเทศบาลตำบลลพอ	61
4	กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความ เข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลลพอ อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์	67



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การปกครองท้องถิ่นของไทยเป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นการปกครองที่รัฐมอบอำนาจการปกครองให้เป็นของประชาชนโดยประชาชน เพื่อประชาชนรัฐจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง โดยจัดให้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่น โดยสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานในท้องถิ่นมีการสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีการเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมอบอำนาจให้บุคคลหรือคณะบุคคลไปทำหน้าที่แทนตนเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นการปกครองท้องถิ่นจึงเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันมีส่วนส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551 : 6)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันมี 5 รูปแบบได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบลกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยาสำหรับสุขาภิบาลได้ถูกยกเลิก โดยพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 และให้สุขาภิบาลที่มีอยู่ในขณะนั้นมีฐานะเป็นเทศบาลตำบลด้วยเหตุผลที่การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลมีโครงสร้างไม่สอดคล้องกับ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรูปแบบสุขาภิบาลไม่เหมาะสมที่จะรองรับการกระจายอำนาจที่เพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาถึงความเข้มแข็งของชุมชน ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะขอกกล่าวถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะรูปแบบเทศบาล โดยสังเขปดังนี้

รัฐบาลได้จัดตั้งเทศบาลขึ้นเพื่อให้เกิดการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นตามนโยบายของคณะราษฎรเป็นการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. 2479 ภายหลังจากนั้นได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ

เทศบาล พ.ศ. 2481 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2486 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. 2487 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นฉบับที่ 13 และยังคงใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน

จากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จะเห็นได้ว่าความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง บทบาทและภารกิจของตน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ จะต้องดำเนินการเพิ่มขึ้นกว่าเดิมหนึ่งในภารกิจที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ การพัฒนาชุมชนเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งเพื่อวางรากฐานให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยการบริหารจัดการคุณภาพตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งคือการพึ่งตนเองของชุมชน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการพัฒนาในทศวรรษใหม่ ในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็งมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการเป็นผู้นำพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้ชาวบ้านอยู่ดีกินดีพึ่งตนเองได้ทุกคนต้องร่วมมือกันมีความเสียสละมีความรับผิดชอบมีคุณธรรมจริยธรรมมีความรู้ความสามารถเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น (ปาริชา มารี เคน. 2551 : 69) โดยการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นนั้น จะต้องยึดหลักในการทำงานตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้แก่ 1) การบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน 2) การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจ 3) การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ 4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น 5) มีการปรับปรุงของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ 6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ และ 7) การประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ (เมธาวิ ฐานกุล. 2551 : 3) ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำกรอบการทำงานนี้มากำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศหรือเป็น Best Practice

เทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหนึ่งแห่งที่ตระหนักในภารกิจสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน โดยมีการบูรณาการการทำงานจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคประชาชน และภาควิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ภาควิชาการที่ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาต่อยอดจนเกิดเป็นนวัตกรรมที่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตทางการเกษตรให้แก่เกษตรกร อาทิเช่น นวัตกรรมชาตาทหวาน ที่นำฝักหวานบ้านมาผลิตเป็นชา หรือการนำพริกช่วงที่ราคาต่ำมาสกัดสารแคปไซซิน เพื่อใช้ประโยชน์ด้านสุขภาพ ความสำเร็จจากการบูรณาการความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ นี้จะเห็นได้จากรางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่งในการประกวดนวัตกรรม จากนวัตกรรม “ชาตาทหวาน สร้างสุขภาพ สร้างเศรษฐกิจชุมชน” และนอกจากนี้การนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มาเป็นกรอบในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลภูป้อทำให้ได้รับรางวัล 1 ใน 3 ของตำบลอยู่ดี มีสุข ในปี พ.ศ. 2556 จากการประกวดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดกาฬสินธุ์ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงพบว่า แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของเทศบาลตำบลภูป้อนั้นมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยศึกษาถึงความเข้มแข็งของชุมชนแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของชุมชนและแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของเทศบาลตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ซึ่งผู้วิจัยหวังที่จะนำผลของการวิจัยในครั้งนี้เสนอให้ผู้บริหารเทศบาลได้ทราบและนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลภูป้อและหวังว่าจะมีผู้นำไปเป็นข้อมูลเปรียบเทียบเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับท้องถิ่นอื่น ๆ ในอนาคตเป็นการสร้างเครือข่ายให้เกิดความสัมพันธ์สร้างแนวทางในการสื่อสารให้เห็นถึงภาพของปัญหาและผลสำเร็จในการสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งนำไปเป็นแนวทางสู่กระบวนการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของเทศบาลตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศที่มีต่อความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

สมมติฐานการวิจัย

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ โยบายที่ชัดเจน เป็นที่เข้าใจ มีการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหาร การเปลี่ยนแปลง การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล กลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ การดำเนินงานของพนักงาน การใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น การประสานงานด้านนโยบาย และวิชาการมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงกับความเข้มแข็งของชุมชน 3 ด้าน ชุมชนพึ่งตนเองได้ ชุมชนเกื้อกูลกันและการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยศึกษาภายใต้ขอบเขตดังนี้

1. ด้านเนื้อหา ศึกษาระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของเทศบาลตำบลภูโป จำนวน 9 ด้าน และความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ (วรวิทย์ อวิรุทธวรกุล และธีระพงษ์ มาลัยทอง, 2550 : 41)

2. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรคือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลภูโป ได้แก่

2.1.1 บุคลากรเทศบาล ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาลหัวหน้าส่วนเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ และนักพัฒนาชุมชน จำนวน 21 คน

2.1.2 คณะกรรมการชุมชนหรือคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 80 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1.1 บุคลากรเทศบาล ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าส่วน เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ฯ และ นักพัฒนาชุมชน จำนวน 21 คน

2.1.2 คณะกรรมการชุมชนหรือคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 80 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร (Taro Yamane : 727) ได้จำนวน 67 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก

3. ด้านพื้นที่ ได้แก่ เทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

4. ด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยคือระหว่างเดือนสิงหาคม 2558 - พฤศจิกายน 2558

5. ด้านตัวแปรที่วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

5.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ 9 ด้าน ประกอบด้วย

5.1.1 ด้านวิสัยทัศน์พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ

5.1.2 ด้านการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล

5.1.3 ด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงาน หรือแก้ไขปัญหา

5.1.4 ด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้)

5.1.5 ด้านการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล

5.1.6 ด้านกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน

5.1.7 ด้านการดำเนินงานของพนักงาน

5.1.8 ด้านการใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น

5.1.9 ด้านการประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ

5.2 ตัวแปรตาม (dependent Variables) ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาล ตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วย 3 ด้าน ดังนี้

- 5.2.1 ด้านชุมชนพึ่งตนเองได้
- 5.2.2 ด้านชุมชนเกื้อกูลกัน
- 5.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของข้อความเฉพาะที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้นิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

เทศบาล หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 และในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง เทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนซึ่งอยู่ร่วมกันมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันมีความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตเป็นอยู่ร่วมกันที่อยู่ร่วมกันในชุมชนในเขตเทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ชุมชนที่สามารถแก้ไขปัญหา พัฒนาชุมชนของตนภายใต้ภูมิปัญญา โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนที่หลากหลายที่มาพร้อมกันคิดร่วมกันทำและในงานวิจัยครั้งนี้หมายถึงความเข้มแข็งของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งประกอบด้วย

1. ชุมชนพึ่งตนเองได้ หมายถึง ชุมชนที่มีการรวมตัวกันอย่างมั่นคง เป็นปึกแผ่นสามารถพึ่งพิงตนเองทางเศรษฐกิจทรัพยากร และภูมิปัญญาของชุมชนได้เป็นหลัก มีกลุ่มผู้นำองค์กรในชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนหรือภาคีเครือข่ายการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
2. ชุมชนเกื้อกูลกัน คือชุมชนที่มีความรัก ความเอื้ออาทร ความสามัคคีและมีจิตสำนึกห่วงหาเหวนความ เป็นชุมชนของคนร่วมกัน
3. การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง คนในชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ด้วยความผูกพัน และมีอิสระเพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชน หรือรักษาคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน / ท้องถิ่นหรือเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้ดีขึ้นและอย่างต่อเนื่องกับกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง การดำเนินงานแบบเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการทำบางสิ่งบางอย่างให้สำเร็จ ด้วยแนวทางการปฏิบัติที่หลากหลายซึ่งสามารถก่อให้เกิดผลที่ถูกต้อง เหมาะสม รวดเร็ว และมีประสิทธิผลสูงสุด อันจะทำให้องค์กรก้าวไปสู่ความเป็นเลิศที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 9 ด้าน ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ หมายถึง การกำหนดหรือมองภาพองค์กรและชุมชนเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยเทศบาลตำบลลพบุรี คาดหวังอยากให้เทศบาลตำบลลพบุรีเป็นตำบลหน้าอยู่มีแหล่งวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว และพัฒนาการเกษตร เพื่อให้ทุกคนสามารถนำแนวทางไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม
2. การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ตามพันธกิจที่ได้มอบหมาย เพื่อนำไปสู่การดำเนินงาน ที่สอดคล้องตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และนโยบาย
3. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา หมายถึงการลดการซ้ำซ้อนการทำงานภายในองค์กร ประสานงานกับส่วนงานอื่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูล ใช้โทรคมนาคมเข้ามาช่วยในการปฏิบัติ และมีการบริการเชิงรุก เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายซึ่งจะช่วยลดขั้นตอนในการดำเนินงาน ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
4. มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้) หมายถึง พนักงานได้รับการอบรม เกี่ยวกับการปฏิรูป และการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา หากมีนโยบาย หรือการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโครงสร้าง หน้าที่ พนักงานในแต่ละสายงาน สามารถที่จะทำงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง และสามารถถ่ายทอดสร้างความรู้ความเข้าใจต่อบุคลากรภายในและภายนอกองค์กรได้
5. การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล หมายถึงการติดตามโครงการ เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินการ ผลกระทบจากโครงการ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำผลที่ได้ รายงาน สรุป และปรับปรุง ต่อผู้บริหาร เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา กิจกรรม หรือโครงการ ในครั้งต่อไป

6. กลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน หมายถึง การวัดและประเมินผล ของผู้ให้บริการประชาชน หรือ เทศบาล ที่มีต่อความพึงพอใจของประชาชนที่ขอรับการบริการ

7. การดำเนินงานของพนักงานหมายถึงการดำเนินงาน ตั้งแต่คิด ปฏิบัติ สรุป วิเคราะห์ ประเมินผล และปรับปรุง ภายใต้โครงการ หรือกิจกรรมที่ดำเนินงาน อย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานความรู้ ความสามารถที่ตรงกับสายงาน

8. การใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น หมายถึงการกำหนดนโยบาย และมาตรการในการใช้ ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เช่น การประหยัดน้ำ/ไฟฟ้าการคัดแยกขยะ ความร่วมมือจากคนในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่น เพื่อสร้างความร่วมมือในการดำเนินงาน

9. การประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ หมายถึง การแปลงนโยบายสู่ กิจกรรม หรือโครงการ ร่วมกับการบูรณาการความรู้ด้านวิชาการกับหน่วยงานทั้งจากภายใน และภายนอก เพื่อให้การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านวิชาการซึ่งกันและกันกับบุคลากรในหน่วยงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อเสนอนี้ที่ได้สามารถนำไปใช้วางแผนพัฒนาให้เกิดความเป็นเลิศ เพื่อพัฒนาชุมชน ให้เกิดความเข้มแข็งของเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)
2. แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น
4. การบริหารราชการท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล
5. บริบทของเทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

1. ที่มาของคำว่า “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือ Best Practice”

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) นั้นไม่ใช่แนวคิดใหม่ แต่เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นมาเกือบ 100 ปีแล้ว โดยเริ่มจากคำกล่าวของ Frederick Taylor (1919 : 35) ที่ว่า “ท่ามกลางวิธีและวิธีปฏิบัติที่หลากหลายในแต่ละขั้นตอนและแต่ละกิจกรรมจะต้องมีหนึ่งวิธีการหรือหนึ่งวิธีการปฏิบัติที่เร็วกว่าและดีกว่าวิธีการที่เหลืออยู่เสมอ” จนกระทั่งคิดเป็นแนวคิด “วิธีที่ดีที่สุดวิธีการเดียว” Kanigel (1997 : 47) โดยกล่าวว่า การที่จะทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม จะต้องมีการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการที่ค้นหาและส่งเสริม “วิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด” และจากการศึกษาความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหว (ในการทำงาน) ก็ได้ ซึ่งนำไปสู่วิธีการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ ต่อมาก็ได้มีการศึกษาทำให้ทราบว่า ปัจจัยทางจิตวิทยาก็มีความสำคัญต่อแรงจูงใจในการผลิตสินค้าและบริการ จึงกลายเป็นรากฐานวิธีการจัดการเชิงมนุษย์สัมพันธ์

ต่อมา สมพร เพชรสงค์ (2547 : 42) ได้กล่าวถึง จุดเริ่มต้นของคำว่า “Best practice” ที่มีความชัดเจนขึ้นว่า เริ่มมาจากวงการแพทย์ในสหรัฐอเมริกา ได้มีสมาคมวิชาชีพแพทย์

รวมตัวกันเพื่อทำการปรับปรุงคุณภาพการดูแลผู้ป่วย สมาชิกของสมาคมจะทำการปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือ โปรแกรมการดูแลสุขภาพในราคาที่ต่ำ แต่ให้ความพึงพอใจแก่ผู้ป่วย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน การจัดกิจกรรมดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง มีการแจกรางวัล Best Practice เพื่อกระตุ้นการปรับปรุงคุณภาพผลงาน รางวัลแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะผลงาน ซึ่งเชื่อได้ว่าเป็นผลงานชิ้นเยี่ยมในแต่ละประเภท ส่วนรางวัลใหญ่มีเพียงรางวัลเดียวคือ Grand Prize ได้รับรางวัลเป็นเงิน 2,400,000 บาท ได้เข้าร่วมสัมมนาระดับชาติของสมาคม ผลงานจะได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร “Best Practice” และเว็บไซต์ของสมาคม

จนกระทั่งได้มีการนำแนวคิด “Best Practice” มาใช้เพื่อการปรับปรุงการทำงานในองค์กร โดยคำว่า “ดีที่สุด” เกิดจากการแข่งขันและมุ่งเน้นกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในภาคธุรกิจบริษัทจะแข่งขันกันเพื่อให้ได้ลูกค้าและเพื่อให้บริษัทเจริญก้าวหน้าหรือดำรงอยู่ได้อย่างเหมาะสมขณะที่ภาครัฐ การแข่งขันเพื่อให้เป็น “Best Practice” จะเป็นความภาคภูมิใจของนักบริหารทรัพยากรในการพัฒนาของภาครัฐอย่างเกิดประโยชน์มากที่สุด วัตถุประสงค์จากประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือการเพิ่มรายได้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของชาติ หรือ ความสมดุลระหว่างการพัฒนากับวัฒนธรรมในสังคม การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น หน่วยงานของรัฐที่ได้นำ “Best Practice” ไปใช้อาจประสบความสำเร็จในการปฏิรูประบบทั้งหมดหรือปฏิรูปเฉพาะส่วนที่สำคัญของระบบ เช่น ด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคลก็ได้ ระดับการพัฒนาอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ

2. ความหมายของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ Best practice

มีนักวิชาการจากหลายสาขาวิชาได้ให้ความหมายของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ดังนี้

วิจารณ์ พานิช (2547 : 3) กล่าวว่า วิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ เป็นการทำงานที่เกิดผลงานในลักษณะที่น่าภูมิใจ น่าชื่นชม เกิดผลสัมฤทธิ์สูง ประสิทธิภาพสูง คุณภาพสูง และควรส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศใหม่ ๆ ขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อคัดเลือกวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ ดังนี้

1. เป็นการทำงานที่เกิดจากกลุ่มและมีเรื่องราวของกระบวนการพัฒนาที่ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ
2. สามารถบอกเล่าเรื่องราวเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงวิธีคิด วิธีปรัษาหารือ
3. สามารถดึงเอาความรู้ที่อยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) มาเผยแพร่เป็น

ความรู้ที่ปรากฏให้เห็นชัดเจน (Explicit Knowledge) ได้ ซึ่งอาจใช้วิธีการประชุมเพื่อเสนอผลงาน การระดมความคิด การซักถาม และชี้ประเด็นเพื่อยกระดับความคิด การใช้คำถาม การสร้างเงื่อนไข สร้างบรรยากาศเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมนำความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการเพิ่มพูนความรู้ของกลุ่ม และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง

สมพร เพชรสงค์ (2548 : 36) กล่าวถึง Best Practice ว่าเป็นวิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นระบบบริหาร เทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้ผลงานบรรลุเป้าหมายระดับสูงสุด ดังนั้น Best practice จึงไม่ใช่เป็นเพียงวิธีการทำงานที่ดี แต่เป็นการทำงานที่ดีกว่าหรือที่สุด ซึ่งมีทั้งการทำงานในเชิงระบบบริหาร และเทคนิควิธีการต่าง ๆ ทำให้ผลงานนั้นบรรลุเป้าหมายสูงสุด

บุรชัย ศิริมหาสาร (2548 : 2) กล่าวถึง Best Practice ว่าเป็น วิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ ซึ่งเป็นผลมาจากการนำความรู้ไปปฏิบัติจริง แล้วสรุปความรู้และประสบการณ์นั้นเป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของตน

American Productivity and Quality Center (1996 : 34 ; อ้างถึงใน บุญดี บุญญาภิจ และกมลวรรณ ศิริพานิช. 2545 : 10-11) ให้คำจำกัดความของ Best Practice ว่าเป็น การปฏิบัติทั้งหลายที่สามารถก่อให้เกิดผลเป็นเลิศ รวมความแล้ว Best Practice คือวิถีปฏิบัติที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จหรืออาจกล่าวได้ว่า คือ การปฏิบัติทำให้องค์กรก้าวไปสู่ความเป็นเลิศ

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2548 : 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า “แนวปฏิบัติที่ดี” หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน โดยประสาน ผลักดัน และให้ความสำคัญในประเด็นด้านภาวะผู้นำ ด้านการวางแผน ด้านความสัมพันธ์กับลูกค้า ผู้ส่งมอบ สังคมและชุมชน ด้านการผลิตและการสนับสนุนการผลิต และด้านการบริการให้สามารถเชื่อมโยงและหล่อหลอมเข้ากับกระบวนการหลักขององค์กร ซึ่งอาศัยการวัดเปรียบเทียบ สมรรถนะ โดยตลอด และยังคำนึงถึงผลลัพธ์ด้านคุณภาพการบริการ ความยืดหยุ่นและคล่องตัว การพัฒนาและนวัตกรรม ต้นทุน และความสามารถในการแข่งขัน

นอกจากนี้สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (2548 : 1) วิถีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) คือ วิธีการปฏิบัติ กลยุทธ์ กิจกรรม ที่ส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จและมีผลงานที่ดีกว่าองค์กรอื่น ๆ การศึกษาเพื่อค้นหาวิถีปฏิบัติที่ดีนั้น จะมุ่งเน้นที่วิธีการปฏิบัติจริงซึ่งเป็นการตอบสนองสิ่งแวดล้อมขององค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา องค์ความรู้ที่ใช้ในการปฏิบัติเป็นองค์ความรู้หรือทักษะเฉพาะตัว วิถีปฏิบัติที่ดีกับ

กระบวนการทำงานนั้นมีความแตกต่างกัน โดยที่ “กระบวนการ” (Process) เน้นการทำงานที่เป็นระบบอย่างชัดเจน สามารถทำเป็นกิจวัตร (Routine) ซึ่งถ้าสภาพแวดล้อมขององค์กรไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก กระบวนการทำงานที่ชัดเจนจะช่วยการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสภาพแวดล้อมขององค์กรย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งองค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องเป็นองค์กรที่มีการผสมผสานระหว่าง “กระบวนการ” และ “วิธีปฏิบัติที่ดี” เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม

จิราภา กุลชาติวิจิตร (2551 : 8) อธิบายว่าแนวปฏิบัติที่ดี หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จ สามารถนำไปสู่การบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

วารภรณ์ เรือนยศ (2553 : 43) ได้ให้ความหมายของคำว่า การปฏิบัติที่เป็นเลิศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ วิธีการบริหารเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ หมายถึง วิธีการที่ถูกใช้ในกระบวนการทำงาน เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการต่าง ๆ ให้ดีที่สุดเพื่อการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือ Best Practice หมายถึง การดำเนินงานแบบเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการทำบางสิ่งบางอย่างให้สำเร็จ ด้วยแนวทางการปฏิบัติที่หลากหลายซึ่งสามารถก่อให้เกิดผลที่ถูกต้อง เหมาะสม รวดเร็ว และมีประสิทธิผลสูงสุด อันจะทำให้องค์กรก้าวไปสู่ความเป็นเลิศ

การเกิดวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศสามารถเกิดขึ้นได้หลายทาง ราสี แก้วนพรัตน์ (2548 : 4) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. เกิดจากบุคคลที่เรียนรู้หรือใช้ประสบการณ์จากการปฏิบัติ การริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหาในการทำงาน ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร วิทยากร เพื่อนร่วมงาน หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงผู้รับบริการ จนทำให้เกิดการสร้างสรรค์วิธีการใหม่ ๆ หรือวิธีการที่ดีกว่า
2. เกิดจากปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หรือเกิดจากความกดดันของผู้มาใช้บริการ เกิดจากการแข่งขัน การขับเคลื่อนนโยบายขององค์กร หรือภาวะที่ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้เกิดการแสวงหาแนวทาง กระบวนการ วิธีการที่ดี เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
3. เกิดจากการขับเคลื่อนการพัฒนา การค้นหาวิธีการใหม่ๆ การสร้างความพึงพอใจของผู้รับบริการ การเสริมสร้างประสิทธิภาพองค์กร

3. ความสำคัญของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ

การนำแนวปฏิบัติที่ดี หรือ Best Practice มาใช้ในองค์กรนั้นมีความสำคัญอย่างไร มีผู้อธิบายไว้ ดังนี้

1. ความสำคัญต่อองค์กร สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2548 : 1) กล่าวว่า การนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาใช้ในองค์กรเพื่อเป็นแนวทางหรือวิธีปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ จะนำองค์กรสู่ความสำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นำมาซึ่งความสำเร็จขององค์กรและเกิดประโยชน์ในด้านการดำเนินงานขององค์กรได้ อีกทั้งยังก่อให้เกิดนวัตกรรมในการดำเนินงาน สามารถประหยัดทรัพยากร ลดเวลาในการปฏิบัติงาน ลดต้นทุนการดำเนินงาน มีการปรับปรุงคุณภาพ และเกิดผลกำไรอย่างก้าวกระโดด

2. ความสำคัญต่อผู้บริหาร สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2550 : 1) สำหรับผู้บริหารแล้ว การนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและปรับปรุงองค์กรให้มีความสำเร็จมีความสำคัญมาก เนื่องจากองค์กรในปัจจุบันอยู่ในยุคการแข่งขันเพื่อความอยู่รอด การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้ที่ประสบความสำเร็จหรือทำได้ดีกว่า ซึ่งแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จหรือแนวปฏิบัติที่ดีจึงเป็นฐานความรู้ที่สำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงองค์กร เช่น แนวปฏิบัติที่ดีด้านภาวะผู้นำ แนวปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารงานทรัพยากรบุคคล เป็นต้น

4. การศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (How to Conducting Best Practice Research)

Bretschneider, Marc-Aurele and Wu (2001 : 26) ได้กล่าวถึง การศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศว่า ประกอบด้วย 2 แนวทางด้วยกัน ได้แก่

1. การวิจัยเชิงปริมาณหรือการศึกษา โดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค (Quantitative/Microeconomic Approach) เป็นการรวมแนวทางตามกรอบทฤษฎีระบบ โดยทั่วไป (ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน และปัจจัยนำออก) รวมเข้ากับหลักการทางเศรษฐศาสตร์การผลิตโดยการวิเคราะห์ทางสถิติ โยคการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ในการวิจัยมาอภิปรายผลการเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ซึ่งตามทฤษฎีจะต้องมีการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างกับแนวทางปฏิบัติอื่น ๆ ที่มีความเป็นเลิศใกล้เคียงกัน และสถิติที่ใช้ในการวิจัยแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ได้แก่ การวิเคราะห์อัตราส่วน การวิเคราะห์สมการ

ถดถอย และการวิเคราะห์ข้อมูลแวดล้อม

2. วิจัยเชิงคุณภาพหรือการศึกษาโดยใช้กรณีศึกษา (Qualitative/Case Study Approach) เป็นการศึกษาจากแหล่งข้อมูลวรรณกรรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการพิจารณาเป็นวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศผ่านการวิจัยที่ได้รับการยืนยันและกำหนดให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติที่ดีที่สุด Manela and Moxley (2002 : 12-14) ซึ่งจะไม่เหมือนแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ เพราะจะเป็นหลักฐานในการยืนยันการเป็นวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดที่น้อยที่สุดกว่า แต่ต้องเป็นวิธีเป็นที่ประจักษ์และยอมรับจากหน่วยงานวิจัยของทางภาครัฐว่าเป็นที่ยอมรับว่าเป็นองค์กรที่มีกฎหมายเป็นสากลและมีความเชี่ยวชาญการศึกษาโดยวิธีเชิงคุณภาพหรือกรณีศึกษาจึงประกอบด้วย ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Expert Opinion) แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) การศึกษาจากฐานข้อมูลการปฏิบัติ (Evidences Based Practice) ฐานข้อมูลผลลัพธ์ (Outcome Based) การวิเคราะห์จากข้อมูลหลักฐาน (Evidences Based Analysis) แนวทางปฏิบัติที่เป็นทางการ (Promising Practice) แนวทางปฏิบัติเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Practice) การปฏิบัติฉุกเฉิน (Emerging Practice) แนวทางปฏิบัติจากฐานการวิจัย (Researched Based Practice) การปฏิบัติอย่างชาญฉลาด (Smart Practice) แนวทางปฏิบัติของผู้บังคับบัญชา (Superior Approach) และเกร็ดความรู้อื่น ๆ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศนั้นไม่ว่าจะเป็นการศึกษาเชิงปริมาณหรือการศึกษาเชิงคุณภาพก็ไม่สามารถวัดได้ว่าวิธีใดจะสามารถแสดงผลลัพธ์จากการวิจัยได้ดีกว่ากัน ถ้าไม่มีฐานข้อมูลที่ดีและเชื่อถือได้ ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือและมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นผู้วิจัยจึงควรใช้แนวทางการศึกษาทั้ง 2 แบบควบคู่กัน ไปจึงจะทำให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพที่สุด

5. คุณลักษณะของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือ Best practice

สมพร เพชรสงค์ (2547 : 6) ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “Best Practice” ว่าคุณลักษณะของ Best Practice ควรมีประเด็นในการพิจารณา ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภารกิจโดยตรงของหน่วยงานนั้น
2. สนองต่อนโยบาย การแก้ปัญหา การพัฒนา และประสิทธิภาพของหน่วยงาน
3. ลดขั้นตอน ลดรอบระยะเวลาการทำงาน
4. ลดทรัพยากร ลดค่าใช้จ่าย
5. การนำเทคโนโลยีมาใช้ประกอบการทำงาน
6. วิธีการริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ หรือประยุกต์ขึ้นมาใหม่

7. สามารถทำแผนผังเชิงเปรียบเทียบวิธีการเก่าและใหม่

8. อำนวยความสะดวกในการใช้

9. วางระบบการให้บริการในช่องทางบริการ

10. สามารถเทียบเคียงวิธีการทำงานลักษณะเดียวกันกับหน่วยงานอื่นได้

พัชฐญาณ์ กลัปกกลาง (2552 : 9) ได้สรุปประเด็นที่สามารถพิจารณาถึงคุณลักษณะของวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ไว้ดังนี้

1. พิจารณาจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกิจโดยตรงของหน่วยงานที่สนองต่อนโยบายการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงาน เช่น

1.1 เป็นการลดขั้นตอน ลดรอบระยะเวลาการทำงาน

1.2 เป็นการลดทรัพยากร

1.3 เป็นการลดค่าใช้จ่าย

1.4 เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประกอบการทำงาน

1.5 เป็นวิธีการริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ หรือประยุกต์ขึ้นใหม่

2. พิจารณาตามกระบวนการของวงจร (Demming Circle) ที่ประกอบด้วย

PDCA

2.1 การวางแผน (Plan)

2.2 การปฏิบัติตามแผน (Do)

2.3 การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล (Check)

2.4 การปรับปรุงและพัฒนา (Act)

6. ขั้นตอนการศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือ Best practice

สมพร เพชรสงค์ (2548 : 9) ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “Best Practice” ว่า บทบาทของ Best Practice ในองค์กรต่าง ๆ นั้น สามารถเกิดขึ้นได้หลายช่องทาง คือ

1. เกิดจากบุคคล ซึ่งได้มาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ หรือภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มุ่งหวังความสำเร็จ คิดเชิงอนาคต คิดเพื่อเปลี่ยนแปลง ส่วนผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ได้บังคับบัญชาที่ได้จากการเรียนรู้ในการปฏิบัติ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหาการทำงาน การให้ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหาร หรืออาจจะเกิดแนวคิดจากคำปรารภของคณะกรรมการของผู้ปกครอง ของประชาชน หรือผู้รับบริการ ก่อให้เกิดการสร้างสรรควิธีการใหม่ หรือที่ดีกว่า

2. เกิดจากปัญหาอุปสรรค ในการบริหารจัดการทั้งระบบ ทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต ไม่ได้ตามเป้าหมาย ความกดดันจากผู้บริหาร การขับเคลื่อนนโยบายของผู้บริหารระดับสูง ภาวะข้อจำกัดของทรัพยากรทางการบริหาร ภาวะวิกฤติ ทำให้มีการแสวงหาแนวทาง กระบวนการ วิธีการที่ดีกว่า เพื่อให้ได้ผลผลิตความสำเร็จสูงสุด

3. เกิดจากแรงขับเคลื่อนการพัฒนา ค้นหาวิธีใหม่เพื่อเพิ่มผลผลิต กำไร หรือสร้างความพึงพอใจให้ผู้รับบริการ เสริมสร้างประสิทธิภาพขององค์กร

ซึ่งจากช่องทางต่าง ๆ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวิเคราะห์ภารกิจที่แท้จริงของหน่วยงานนั้น ๆ
2. การศึกษาวิเคราะห์สภาพของหน่วยงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น ใช้วิธีการสำรวจ การระดมความคิด การใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation Influence Control : AIC) หรือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร (SWOT Analysis) เป็นต้น
3. การกำหนดสภาพความสำเร็จในอนาคต จำทำรูปแบบ Model วิธีการดำเนินงาน
4. การปฏิบัติตามแบบวิธีการอาจจะเริ่มทดลองนำร่อง ตรวจสอบ ประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ
5. ประเมินผล วิเคราะห์ เปรียบเทียบในด้านขั้นตอน ระยะเวลา งบประมาณ และผลที่ได้รับกับวิธีการเดิม
6. ปรับปรุง พัฒนา และขยายผลการนำไปใช้ในหน่วยงานให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
7. การบันทึกเขียนรายงาน ใช้เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติ

7. องค์กรประกอบสำหรับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของชุมชน

จากการศึกษาเรื่อง “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของชุมชน” โดย James Katorobo (1998 : 51 ; อ้างถึงใน วิทยา จันทร์แดง, 2555 : 78 – 79) สรุปได้ว่า องค์กรประกอบสำหรับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย 10 ประการ ได้แก่

1. มีพันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย และกลยุทธ์ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ หมายถึง มีการกำหนดพันธกิจของในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง มีนโยบายที่สอดคล้องกับพันธกิจ มีกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับนโยบาย และดำเนินการตรงตามวัตถุประสงค์

2. สร้างบรรยากาศทางการเมืองและองค์กรที่ช่วยเหลือเกื้อกูล หมายถึง การเสริมสร้างความสามัคคีของคนในองค์กร มีบรรยากาศของการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และแต่ละหน่วยงานในองค์กรดำเนินงานสอดคล้องกันเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายสูงสุด
 3. หน่วยงานมีอิสระในการดำเนินการปฏิรูประบ่ว่าอะไรเป็นตัวดำเนินการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขปัญหาได้ หมายถึง เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินงาน สามารถระบุปัญหาได้ และแก้ไขปัญหาได้อย่างทันที่
 4. มีการฝึกอบรมอย่างแพร่หลายในทักษะเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (องค์กรแห่งการเรียนรู้) หมายถึง มีช่องทางในการถ่ายทอดความรู้ให้ซึ่งกันและกัน เพื่อเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายนอกและภายในองค์กร
 5. มีกลไกวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน หมายถึง มีการประเมินความพึงพอใจของประชาชน โดยหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษา และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงาน
 6. มีการติดตามตรวจสอบและประเมินผล หมายถึง มีการประเมินผลการดำเนินงานภายในองค์กรอย่างสม่ำเสมอ
 7. สร้างกลไก/พาหนะ/เครื่องมือในกระบวนการปฏิรูปการสื่อสาร หมายถึง มีเครื่องมือในการสื่อสารที่ทันสมัย รวดเร็ว มีการถ่ายทอดข้อมูลภายในองค์กร หรือระหว่างองค์กรได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
 8. มีการระบุนายละเอียด โดยเฉพาะเจาะจงในการปฏิบัติงานและมีคู่มือการปฏิบัติงาน หมายถึง มีการจัดทำ/รวบรวมคู่มือในการปฏิบัติงาน และพนักงานมีการนำคู่มือมาใช้ในการปฏิบัติงาน
 9. มีการประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ หมายถึง มีการบูรณาการกับหน่วยงานด้านวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางนโยบายเพื่อการพัฒนาชุมชน
 10. มีการจัดทรัพยากรสำหรับการปฏิรูปอย่างเพียงพอภายในท้องถิ่น และรักษาความสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับผู้สนับสนุนช่วยเหลือ หมายถึง มีการบริหารทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า มีการบูรณาการความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ เอกชน และประชาชน
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติราชการเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการมุ่งสู่ประโยชน์ของประชาชน ผู้รับบริการ และมีประสิทธิภาพเป็นระบบ มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 1.1 การบริหารภารกิจเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน
 - 1.2 การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของ อปท.
 - 1.3 การบริหารภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจ
 - 1.4 การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน
 - 1.5 การปรับปรุงภารกิจของ อปท.
 - 1.6 การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน
 - 1.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
2. การบริหารงานบุคคลและกิจการสภา ประกอบด้วย
 - 2.1 การบริหารงานบุคคล
 - 2.2 การดำเนินกิจการของสภาท้องถิ่น
3. การบริหารงานการเงินและการคลัง
 - 3.1 การจัดทางงบประมาณและการพัสดุ
 - 3.2 การจัดเก็บรายได้
 - 3.3 การบริหารการเงินและบัญชี
 - 3.4 การจัดส่งเงินสมทบกองทุนบำเหน็จบำนาญ
 - 3.5 การตรวจสอบภายใน
4. การบริการสาธารณะ
 - 4.1 ด้านถนน ทางเดิน และทางเท้า
 - 4.2 ด้านไฟฟ้าสาธารณะ
 - 4.3 ด้านระบบระบายน้ำ
 - 4.4 ด้านน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค
 - 4.5 ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน
 - 4.6 ด้านการส่งเสริมกีฬา
 - 4.7 ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ
 - 4.8 ด้านการส่งเสริมผู้ด้อยโอกาส
 - 4.9 ด้านงานสาธารณสุข
 - 4.10 ด้านการส่งเสริมการพัฒนาสตรี
 - 4.11 ด้านการส่งเสริมอาชีพ

- 4.12 ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 4.13 ด้านการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น
- 4.14 ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 4.15 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4.16 ด้านการศึกษา

มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งได้นำแนวทางดังกล่าวมากำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการทำงาน อาทิเช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลเวียงตาล ที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศทางด้านสาธารณสุขปโภคโดยสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน (วารสารณ เวีรณยศ. 2553 : 52 – 54) ดังนี้

1. วางระบบบริหารจัดการ โดยการจัดโครงสร้างการบริหารอย่างเป็นระบบ เป็นลายลักษณ์อักษร มีบุคลากรที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีคำสั่ง คู่มือการปฏิบัติงาน มีการกำหนดมาตรฐานและภาระงานของบุคลากรชัดเจน มีปฏิทินการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ระเบียบ มีระบบการบริหารงบประมาณที่มีคุณภาพ บริหารได้ทั่วถึง มีการบริหารทั่วไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานประจำปีที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทองค์กร

2. สร้างทีมงานคุณภาพ โดยมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและสร้างความตระหนักให้บุคลากรปฏิบัติงานตามโครงสร้างการบริหารงานซึ่งองค์กรได้พัฒนาขึ้นให้มีความเหมาะสมกับบริบท วิธีการพัฒนาทีมงานที่ส่งผลให้การปฏิบัติมีประสิทธิภาพอย่างสูงคือแนวทาง”การครองตนบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบความจริงจังและความจริงจังในการทำงานโดยยึดมั่น ครองครองคน และครองงาน” ตามหลักพรหมวิหารธรรม

3. ขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการประสานงานและสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการบริหารงานขององค์กรอยู่เสมอ เช่น การประชุมประชาคมหมู่บ้านในการเลือกการสร้างสาธารณูปโภคประเภทต่าง ๆ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรและมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณในการบริหารในด้าน ต่าง ๆ

4. ตรวจสอบทบทวนความก้าวหน้า โดยใช้กลไกภายในที่เข้มแข็งในการตรวจสอบทบทวนความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานทั้งด้านการบริหารทั่วไป และการพัฒนาซึ่งกลไกดังกล่าวคือ ระบบเครือข่ายการบริหารงาน 2 ระบบ ดังนี้

- 4.1 ระบบหัวหน้ากลุ่มบริหาร หรือผู้นำด้านการบริหารตามโครงสร้าง
- 4.2 ระบบสมาชิกสภา

5. กล้าแก้ไขปรับปรุง เมื่อมีการดำเนินงานจะต้องมีการประเมินบทบาทการทำงาน สรุปและรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นรายลักษณะอักษรชัดเจน เพื่อเป็นการประเมินผลการทำงาน หาแนวทางแก้ไข ปรับปรุงงานที่พบจุดอ่อนต่อไป

6. มุ่งเน้นความพึงพอใจของผู้รับบริการ ให้ความสำคัญในการรับฟังความคิดเห็น และมีการสำรวจความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ประชาชน ในการให้บริการขององค์กร

ดังนั้น จากที่มา ความหมาย ประกอบกับคุณลักษณะของแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ ขั้นตอนการศึกษาแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ และองค์ประกอบสำหรับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของชุมชนผู้วิจัยได้นำแนวทางดังกล่าวไปวิเคราะห์ และพิจารณาใช้เป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ มีการกำหนดหรือมองภาพองค์กรที่คาดหวังอยากให้เป็น เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ และสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์
2. การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล โดยการสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และนโยบาย
3. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา เนื่องจากระบบราชการเป็นระบบที่มีสายการบังคับบัญชา ดังนั้นเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน จึงต้องมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วย เพื่อให้การดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และจะต้องดำเนินการในรูปแบบเชิงรุก เพื่อให้สามารถบริการ และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันเวลา
4. มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้) เพื่อให้นโยบายสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ จะต้องมีการถ่ายทอดนโยบาย และแนวทางการปฏิบัติงานระหว่างผู้บริหารและพนักงาน และพนักงานเองจะต้องพัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก เพื่อให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล เพื่อให้การดำเนินงานในครั้งต่อไปมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เมื่อเสร็จกิจกรรมหรือ โครงการต่าง ๆ จะต้องมีการประเมินผล และรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

6. กลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน เพราะลูกค้าของ เทศบาลคือประชาชน การบริการคือสินค้า ดังนั้น จำเป็นต้องมีการสำรวจความพึงพอใจของ ลูกค้า เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน

7. การดำเนินงานของพนักงาน พนักงานที่มีความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่ ปฏิบัติ จะมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีลูกต้องและทันเวลา

8. การใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์ กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งนั้น จะต้องอาศัยความ ร่วมมือจากทุกภาคส่วน เทศบาลจึงสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและ นอกชุมชน ซึ่งการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งนั้นจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยั่งยืน

9. การประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลนั้น ความรู้จากภาควิชาการจะช่วยเสริมให้ชุมชนมีความรู้ และนำความรู้ นั้นมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน

แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน

1. ความหมายของชุมชน

นักวิชาการไทยหลายท่านได้ให้ความหมายของชุมชนไว้ ดังนี้

กาญจนา แก้วเทพ (2538 : 14) ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขต บริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีฐานะและอาชีพที่คล้ายคลึงกัน มีลักษณะของการใช้ ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตั้งแต่ระดับครอบครัว ไปสู่ระดับเครือญาติจนถึง ระดับหมู่บ้านและระดับเกินหมู่บ้าน และผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความรู้ถือว่าเป็นคนชุมชน เดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการดำรงรักษาคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมและศาสนา และมีการ ถ่ายทอดไปยังลูกหลาน

พระธรรมปิฎก (2539 : 71 – 72) ได้ให้ความหมายของชุมชน หมายถึง ชุมชนแห่ง กัลยาณมิตร คือ การที่บุคคลมาอยู่ด้วยกันเริ่มตั้งแต่ผู้นำ (พระศาสดา เป็นกัลยาณมิตร คือ ผู้ที่จะ ช่วยเกื้อหนุนผู้อื่นในการพัฒนาชีวิต ได้ดี ให้เป็นชีวิตที่เจริญองงาม และผู้ที่มาอยู่ด้วย (พระภิกษุ) ก็มาช่วยกัน เอื้ออาทรต่อกัน ให้แต่ละบุคคลพัฒนาให้เข้าถึงชีวิตที่ดงามขึ้น เมื่อแต่

ละบุคคลได้รับประโยชน์จากสังฆะหรือชุมชน แต่ละบุคคลนั้นก็ต้องเป็นประกอบหรือส่วนร่วมที่ดี เพื่อช่วยให้เอื้อเพื่อเกื้อกูลต่อสังฆะหรือชุมชนด้วยเช่นกัน

ประเวศ วะสี (2540 : 33) ได้ให้ความหมายของชุมชน หมายถึง ความเป็นชุมชน อาจหมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งเท่าใดก็ได้ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ มีการจัดการ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน

วิทยา จันทรแดง (2555 : 9) ให้ความหมายของคำว่าชุมชน คือ การที่กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน มีความยึดเหนี่ยวกัน มีการรวมกลุ่ม และมีการกระทำการกรรมร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกัน มีความผูกพันกัน มีกฎและกติกาที่ยอมรับร่วมกัน

Mark S. Homan (1994 : 82) กล่าวถึงชุมชน ว่าหมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งหนึ่ง มีความเชื่อ ผลประโยชน์ กิจกรรม และมีคุณสมบัติอื่นที่คล้ายคลึงกัน คุณลักษณะเหล่านี้มีลักษณะเด่นเพียงพอที่จะทำให้สมาชิกนั้นตระหนักและเกื้อกูลกัน

และความหมายของชุมชนตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 (ราชกิจจานุเบกษา. 2551 : 27) ชุมชน หมายความว่า กลุ่มประชาชนที่รวมตัวกัน โดยมีผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อช่วยเหลือหรือสนับสนุนกัน หรือทำกิจกรรมอันชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรมร่วมกัน หรือดำเนินการอื่นอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีระบบบริหารจัดการและการแสดงเจตนาแทนกลุ่มได้ โดยสรุป ชุมชน หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มาอาศัยอยู่ร่วมกัน มีวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ร่วมกัน ภายใต้กฎกติกาเดียวกัน มีความสัมพันธ์กันทั้งในระบบเครือญาติ หมู่บ้าน จนถึงระดับเกินหมู่บ้าน มีวัฒนธรรมเดียวกัน และมีความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่กัน

สนธยา พลศรี (2545 : 22-24) ได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะที่สำคัญของชุมชน ดังนี้

1. เป็นการรวมกันของกลุ่มคน (Group of People) ในรูปของกลุ่มสังคม (Social Group) กล่าวคือ สมาชิกมีการปฏิบัติต่อกันทางสังคม หรือมีปฏิริยาโต้ตอบต่อกันทางสังคม (Social Interaction) เอื้ออาทรต่อกันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2. สมาชิกของชุมชนมีลักษณะทางประชากรศาสตร์เช่น โครงสร้างของประชากร ประกอบด้วยเพศ อายุ อัตราการเกิด อัตราการตาย การอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน เป็นต้น

3. มีอาณาบริเวณ (Area) สำหรับเป็นที่อยู่อาศัย หรือเป็นที่ประกอบกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกและกลุ่มสังคม ส่วนขนาดของชุมชนอาจมีทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ โดยขึ้นอยู่กับจำนวนของสมาชิกในกลุ่มสังคมและขนาดของอาณาบริเวณเป็นสำคัญ เช่น เผ่าชน ครอบครั้ว ละแวกบ้าน (Neighborhood) หมู่บ้าน ตำบล ไปจนถึงประเทศ และ โลก

4. มีลักษณะเป็นการจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization) เพื่อควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน เช่น บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) สถาบันทางสังคม (Social Institution) และวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน

5. สมาชิกมีความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationship) คือ มีการติดต่อสัมพันธ์กัน มีความสนใจทางสังคมหรือผลประโยชน์ร่วมกัน (Common Interest)

6. สมาชิกมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการ ดำเนินชีวิตร่วมกัน

7. สมาชิกได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกัน

8. สมาชิกมีระบบการติดต่อสื่อสารและการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน และทำให้ลักษณะในข้อ 1-7 ดำรงอยู่ร่วมกันได้

ชุมชนในประเทศไทยมีลักษณะความแตกต่างกันไปตามบริบทสังคมของแต่ละพื้นที่ อเนก นาคนบุตร (อ้างถึงใน กรมการพัฒนาชุมชน. 2547 : 127-131) ได้จัดประเภทของชุมชนในไทยไว้ 4 ประเภทตามระดับความรุนแรงของปัญหาและความสามารถของชุมชนและเครือข่ายชุมชนในการร่วมแก้ไขปัญหา ดังนี้

1. ชุมชนอ่อนแอและขาดพลัง คือ ชุมชนที่อยู่ในวงจรปัญหาหนี้สิน การผลิต การบริโภค และการถูกรอบงำทางวัฒนธรรม ซึ่งปัญหาเหล่านี้นับวันจะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ หนี้สินที่มีอยู่จะมีการหมุนหนี้โดยกู้เงินจากแหล่งหนึ่งมาใช้หนี้อีกแหล่งหนึ่ง ซึ่งหนี้สินที่เกิดขึ้น เกิดจากความจำเป็นต้องใช้ทุนในการผลิต เมื่อไม่มีทุนของตนเองจึงจำเป็นต้องไปกู้ทั้งจากนอกระบบและในระบบ และเมื่อผลตอบแทนจากการผลิตนั้นไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้จึงมีการกู้เงินจากแหล่งอื่นมาเพื่อชำระหนี้ที่กู้มาจนกลายเป็นลูกโซ่

ชุมชนที่อยู่ในวงจรลักษณะเช่นนี้ ส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตรที่เปลี่ยนจากเกษตรเพื่อยังชีพเป็นการเกษตรเพื่อการค้า ที่มีการผลิตจำนวนมาก แต่ประสบปัญหาหารายได้จากการผลิตต่ำ เนื่องจากความไม่แน่นอนของสภาพอากาศหรือราคาของแหล่งรับซื้อ จึงส่งผลให้ผลตอบแทนจากการผลิตต่ำ การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต โดยการจัดการร่วมกันของคนในชุมชนทำได้ยากเนื่องจากเงินทุนไม่เพียงพอและไม่มีความสามารถในการประกอบการที่จะแข่งขันกับนายทุนได้ทางหนึ่งที่จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นคือ การออกไปขายแรงงานนอกชุมชน

ส่งผลให้ชุมชนมีลักษณะของการอพยพออกจำนวนมากก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมตามมา เช่น อาชกรกรรม สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ชุมชนแออัด เป็นต้น

ปัญหานี้สินนอกจากจะเกิดจากปัญหาด้านการผลิตแล้ว ส่วนหนึ่งมาจากปัญหาด้านการบริ โภค เมื่อการผลิตไม่เพียงพอในการดำรงชีพ จำเป็นจะนำเข้าจากภายนอก นั้นหมายถึงจะต้องใช้จ่ายเงินออกไปจากชุมชน กระแสการบริ โภคที่เน้นการซื้อจากภายนอกมากกว่าการผลิตเองหรือการแลกเปลี่ยนในชุมชน เป็นกระแสวัตถุนิยมซึ่งเกิดจากการถูกรอบงำทางวัฒนธรรม ซึ่งไม่เพียงแต่ด้านการบริ โภคเท่านั้น แต่ส่งผลให้คนในชุมชนขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาของตนเองด้วยการพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง ดังนั้นปัญหาของชุมชนในลักษณะนี้จะแก้ไขได้เมื่อได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก จึงเป็นชุมชนที่อ่อนแอ

2. ชุมชนพึ่งตนเอง เป็นชุมชนที่เคยผ่านวิกฤตต่าง ๆ มาแล้ว โดยการวิเคราะห์แล้วว่าวิธีการผลิตแบบเดิม จะไม่สามารถหลุดพ้นจากวงจรของหนี้สินได้ จึงเกิดการค้นหากลุ่มปัญญา ค้นหาความรู้จากการดำรงชีพของบรรพบุรุษ ค้นหาทรัพยากรและทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน เช่น สมุนไพร ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ ความเชื่อทางศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่น มาเป็นทุนในการเริ่มต้นคิด เพื่อหาทางให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างพอเพียงและยั่งยืน เพื่อให้หลุดพ้นจากวิกฤต กล่าวคือ เน้นความสุขทางใจ ความพอเพียงและเดินทางสายกลาง เน้นการพึ่งพาตนเองของชุมชนทั้งในด้านการผลิตและการบริ โภค เช่น การใช้เงินออมในชุมชนแทนการกู้ยืมจากภายนอก การใช้วัตถุดิบในชุมชนเพื่อพัฒนาปัจจัยการผลิต มีการจัดการในลักษณะกลุ่มหรือเครือข่ายกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มดำเนินการชุมชนประเภทนี้มักเน้นการใช้ทุนและศักยภาพในชุมชนในการแก้ไขปัญหามากกว่าการแสวงหาความช่วยเหลือจากภายนอก

3. ชุมชนเริ่มฟื้นตัว ชุมชนประเภทนี้เคยประสบปัญหาคล้ายกับชุมชนประเภทที่ 1 แต่ไม่ถึงขั้นหาทางออกไม่ได้ สมาชิกในชุมชนเกิดความตระหนักถึงความจำเป็นในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของตนเองด้วยตนเอง โดยมีเป้าหมายคือการฟื้นตัวและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการสร้างจิตสำนึกในการรักท้องถิ่น พยายามใช้ต้นทุนต่าง ๆ ในชุมชนในการแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็น ผู้รู้ในชุมชน ภูมิปัญญา หรือเงินออมในชุมชน และใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาและงบประมาณของรัฐร่วมด้วย จึงเป็นการบูรณาการทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พลังสำคัญในการพัฒนาของชุมชนประเภทนี้ คือ การประสานกันระหว่างความเข้มแข็งของชุมชนกับการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน

4. ชุมชนโลกาภิวัตน์ คือ ชุมชนที่ค่อนข้างมีความสามารถและประสิทธิภาพ การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางทุนนิยมมานาน ค่อนข้างมีความพร้อมที่จะเข้าสู่ระบบการค้า แบบเสรี ด้วยการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน มีการผลิตสินค้าทั้งในและนอกภาคการเกษตร ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์และมีความเป็นท้องถิ่นที่สอดคล้องกับรสนิยมและความต้องการของ ลูกค้าที่ได้มาตรฐานสากล พร้อมรับการผลักดันภูมิปัญญาไทยสู่สากลอย่างเต็มที่ แต่ความเสี่ยง ของชุมชนประเภทนี้คือการนำตัวเองเข้าสู่สนามแข่งขันในด้านธุรกิจ ทำให้ต้องเร่งพัฒนาตัวเอง อย่างมาก ซึ่งหากพัฒนาได้ทัน ชุมชนก็จะได้รับผลตอบแทนมหาศาล แต่อีกด้านหนึ่งหาก พัฒนาไม่ทันอาจจะประสบปัญหาวิกฤตได้มากกว่าชุมชนประเภทที่หนึ่งด้วยซ้ำไป

นอกจากนี้นักสังคมวิทยายังได้แบ่งประเภทของชุมชนตามลักษณะความสัมพันธ์ ของคนในชุมชนออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ชุมชนชนบท และชุมชนเมือง ดังนี้ (สนธยา พลศิริ. 2545 : 31-34)

1. ชุมชนชนบท (Rural Community) เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตชนบท มีความหนาแน่นของประชากรน้อย คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ติดต่อกัน มีชีวิตความเป็นอยู่ คล้ายคลึงกันยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี มีอาชีพเกษตรกรรม หรือเกี่ยวข้องกับ เกษตรกรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ชุมชนชนบทดั้งเดิม และชุมชนชนบททั่วไป

1.1 ชุมชนชนบทดั้งเดิม มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1.1.1 มีความโดดเดี่ยว (Isolation) ที่ตั้งของชุมชนและครอบครัวตั้งอยู่ห่างไกลจากชุมชนและครอบครัวอื่น การติดต่อกันภายในชุมชนระหว่างครอบครัวมีไม่มาก ติดต่อกับภายนอกชุมชนยากลำบาก เพราะห่างไกลและการคมนาคมไม่สะดวก

1.1.2 มีความคล้ายคลึงกันทางสังคม (Homogeneity) กลุ่มสังคมในชุมชนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในเรื่องเชื้อชาติ วัฒนธรรม รักหมู่คณะ มีความสามัคคี ไม่มีความแตกต่างทางสังคม

1.1.3 มีอาชีพเกษตรกรรม (Agriculture) ชาวชนบทดั้งเดิมประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ การเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์แบบพึ่งพาธรรมชาติ และชีวิตประจำวัน มีความเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมไม่ทางตรงก็ทางอ้อม

1.1.4 เศรษฐกิจเป็นแบบพอเลี้ยงตนเอง (Subsistence Economy) ครอบครัวในชุมชนชนบทดั้งเดิมเป็นทั้งหน่วยการผลิต และหน่วยบริโภค กล่าวคือ ทำการเพาะปลูก เพื่อใช้เป็นอาหาร เลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหารและใช้งาน

1.2 ชุมชนชนบททั่วไป เป็นชุมชนที่เปลี่ยนแปลงจากชาวชนบทดั้งเดิม และมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากทั้งปัจจัยภายในชุมชนเอง เช่น การเพิ่มขึ้นของประชากร การย้ายถิ่น การปรับปรุงด้านการคมนาคมสื่อสาร เป็นต้น ปัจจัยภายนอกชุมชน เช่น การแพร่กระจายของวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมของชุมชนเมืองที่มีความเจริญก้าวหน้า สะดวก รวดเร็ว การที่จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ชุมชนมีการขยายตัว ความโดดเดี่ยว ลดลง ความคล้ายคลึงกันทางสังคมก็ลดน้อยลง มีอาชีพอื่นขึ้นมา เช่น ค้าขาย การบริการเพิ่มขึ้น จากอาชีพเกษตรที่มีอยู่เดิม รูปแบบเศรษฐกิจนอกจากเพื่อยังชีพแล้วยังมีการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น แต่ยังคงพึ่งพาอาศัยธรรมชาติเป็นหลักในการดำรงชีวิต มักจะปรากฏในรูปของบ้าน หมู่บ้าน ตำบล อาจจะมีการเรียกว่าบ้านแล้วตามด้วยชื่อของชุมชน เช่น บ้านนาดี บ้านเก่า เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนการเจริญเติบโตของชุมชนบทมี 5 ขั้นตอนด้วยกัน ดังนี้

1.2.1 ชุมชนที่มีเศรษฐกิจพอเลี้ยงชีพ คือ พอกินพอใช้ รายจ่ายไม่มากนัก แรงงานส่วนใหญ่ถูกใช้เพื่อกิจกรรมและพิธีกรรมพื้นบ้าน ทำให้ไม่จำเป็นในการแสวงหางานเพื่อเสริมรายได้

1.2.2 ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น มีการติดต่อกับค้าขาย และมีความเจริญมากขึ้น มีโอกาสที่จะหางานเพื่อเพิ่มรายได้มากขึ้น แต่ยังคงขาดทุนและความรู้ทางวิชาการในการผลิตแผนใหม่ที่เริ่มแพร่กระจายเข้ามาในชุมชน

1.2.3 ชุมชนมีการคืบคลานเพื่อหารายได้เพิ่มขึ้นในรูปของการบุกเบิกที่ดินแปลงใหม่ มีการรับบริการพื้นฐานของรัฐ ประเทถนน น้ำ และไฟฟ้า ทำให้สามารถติดต่อกับศูนย์ความเจริญและมีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น มีการจ้างแรงงานมากขึ้น รายได้ของคนในชุมชนเพิ่มขึ้น ค่าจ้างเป็นรายได้ที่สำคัญในครอบครัว

1.2.4 ชุมชนได้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการเกษตรด้วยระบบชลประทาน สิ้นเชื้อ และอื่น ๆ มีความพร้อมที่จะรับเทคนิคการเกษตรแผนใหม่ รายได้จาก การเกษตรเป็นรายได้สำคัญ แทนรายได้จากการรับจ้างชั่วคราว การเกษตรหมุนเวียนด้วยเทคนิคที่ดีขึ้น การจ้างแรงงานยังคงเพิ่มขึ้น

1.2.5 ชุมชนมีรายได้จากการเกษตรสูง เช่น สวนยางพารา สวนผลไม้ มีการใช้ระบบชลประทานและเทคนิคการผลิตสมัยใหม่ ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงขึ้น รายได้ขึ้นอยู่กับลักษณะและขนาดของที่ดินทำกิน ผู้ที่มีที่ดินทำกินขนาดใหญ่จะมีรายได้เสริมจากการทำธุรกิจอื่น ๆ เช่น ไร่นาสวนผสม การหัตถกรรม การรับจ้าง และการค้าขาย การจ้างงานยังคงเป็น

ปัจจัยสำคัญอยู่ ชุมชนมีความเจริญทางสังคมและสาธารณูปโภคในระดับสูง มีการติดต่อกับศูนย์กลางความเจริญอย่างสม่ำเสมอ

2. ชุมชนเมือง (Urban Community) เป็นชุมชนที่มีความหนาแน่นของประชากรมาก อาคารบ้านเรือนมีความหนาแน่น มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมากกว่าสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ อาชีพมีความหลากหลาย ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม การค้าขายและการบริการ สมาชิกในชุมชนมีความเป็นอิสระหรือปัจเจกบุคคลสูง ความสัมพันธ์ทางสังคมจึงเป็นแบบตัวใครตัวมัน คือ เป็นทางการมากกว่าส่วนตัว สมาชิกมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ และขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้เพราะผลประโยชน์ที่แต่ละคนจะได้รับ จะพบชุมชนนี้ในรูปแบบ เช่น สุขาภิบาล เทศบาล มหานคร และมีชุมชนย่อยรวมอยู่ในบริเวณเหล่านี้ อาทิ ตรอก ซอย ถนน นักสังคมวิทยาได้ศึกษานิเวศวิทยาของชุมชนเมือง พบว่าชุมชนเมืองเกิดขึ้นหลายลักษณะ และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งที่เจริญก้าวหน้าขึ้น และเสื่อมลง และถูกแทนที่โดยผู้คนที่ประกอบกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

2.1 การแบ่งแยก (Segregation) เป็นการอยู่อาศัยของผู้คนในเขตเมืองตามกลุ่มกิจกรรมที่เหมือนกัน เช่น ย่านค้าปลีก ย่านค้าเครื่องเหล็ก ย่านขายเสื่อผ้า เป็นต้น

2.2 การบุกรุก (Invasion) การรุกรานเข้าไปแทนที่โดยกลุ่มกิจกรรมอื่น และเกิดขึ้นตลอดเวลา เช่น การบุกรุกของคนรวยเข้าไปแทนที่คนยากจน การบุกรุกของผู้คนเข้าไปตั้งร้านค้า โรงงานอุตสาหกรรมในย่านที่พักอาศัย การรื้อถอนแหล่งเสื่อมโทรมเพื่อใช้เป็นสถานที่ราชการ เป็นต้น การบุกรุกเข้าไปแทนที่นี้ ถ้าหากเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ เรียกว่า Succession

3. การกระจายออกจากศูนย์กลางของเมือง (Decentralization) เนื่องจากความหนาแน่นของประชากรสูง ที่ดินราคาสูงขึ้น ผู้คนออกไปอาศัยอยู่ในชานเมืองมากขึ้น

4. การเดินทางเข้าออกประจำ (Routinization) เป็นการเคลื่อนย้ายของผู้คนแบบเดินทางไปกลับเป็นประจำ ระหว่างบ้านพักอาศัยกับสถานที่ทำงาน (Commuter)

2. ความเข้มแข็งของชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชนหรือประชาสังคม เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศที่หวังให้เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญา และสังคมสมานฉันท์และความเอื้ออาทรต่อกัน (ทักษิณีย์ ลักษณะวิชนชัย, 2545 : 24) เพราะชุมชนเป็นรากฐานของประเทศ การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนจึงเปรียบเสมือนการสร้างฐานของประเทศให้แข็งแรง ชุมชนเข้มแข็ง มีนิยาม

จากนักวิชาการหลายท่าน อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2537 : 15) ประชาสังคมหรือความเข้มแข็งของชุมชนเป็นแนวคิดเกี่ยวกับความสมานฉันท์ ความกลมเกลียว กลมกลืน เป็นแนวคิดที่รวมเอาชนชั้นกลางและชนชั้นสูงเข้าด้วยกัน มีกลุ่มคนที่สนใจปัญหาเดียวกัน ร่วมกันทำงานด้านนี้แบบมีส่วนร่วมไม่ใช่อยู่เฉยรอรับผลประโยชน์หรือบริการอย่างเดียว แต่เป็นพลเมืองที่พร้อมเข้าไปทำหน้าที่แทนรัฐ

กรมพัฒนาชุมชน (2543 : 11) ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ชุมชนที่มีความพร้อมในปัจจัยที่ส่งเสริมพลังอำนาจของคนในชุมชนในด้านสถานการณ์ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในชุมชน มีพหุภาคีสันนิบาตุน มีการสื่อสารในชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วม มีการเรียนรู้และมีศักยภาพในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

ไพโรจน์ ภัทรนรากุล (2545 : 5) ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ทำอย่างไรให้กลุ่มคนที่หลากหลายของสังคมมาร่วมกันคิดร่วมกันสร้างเส้นทางเดินใหม่เพื่อเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชาชน จากที่เป็นผู้รอคอยการถูกพัฒนา เป็นคิดและทำร่วมกันในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองภายใต้กระบวนการประชาสังคม ดังนั้นชุมชนเข้มแข็งจึงเกิดจากการรวมกลุ่มของประชาชนในลักษณะประชาคมหรือชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพ มีเสถียรภาพ มีการสั่งสมทุนทางปัญญาหรือทุนทางเศรษฐกิจ มีคุณธรรมและคุณค่าที่ดึงมาเป็นกรอบยึดเหนี่ยวและนำไปสู่สังคมคุณภาพ มีภูมิปัญญาภายใต้ระบบเครือข่ายและความร่วมมืออย่างเกื้อกูลและเอื้ออาทรกัน

หาญศึก ทรงสวัสดิ์ (2550 : 29) กล่าวว่า ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ชุมชนที่สามารถคิด กำหนดทิศทาง วิธีการดำเนินชีวิตที่เป็นไปตามความต้องการของตนเอง สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการพัฒนาของตนเองและสามารถพึ่งตนเองได้ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ภายใต้ภูมิปัญญาของตน และขณะเดียวกันสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป

วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล และ ชีระพงษ์ มาลัยทอง (2550 : 41) ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ชุมชนที่มีการรวมตัวกันเป็นปึกแผ่น มีศักยภาพในการพึ่งตนเองและการเรียนรู้ในระดับสูง มีองค์กรในชุมชน กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาคีเครือข่ายการพัฒนาที่เข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งมีความสามัคคีเอื้ออาทรอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และธำรงไว้ซึ่งคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน /ท้องถิ่นหรือเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้อย่างต่อเนื่อง

จากความหมายที่นักวิชาการท่านต่าง ๆ ให้อธิบายไว้ได้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ชุมชนที่สามารถแก้ไขปัญหา พัฒนาชุมชนของตนภายใต้ภูมิปัญญา โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนที่หลากหลายที่มาช่วยกันคิดร่วมกันทำ

3. ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

ประเด็นความเข้มแข็งของชุมชนได้รับการกล่าวถึงอย่างมาก มีผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540 – 2544) กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างเสริมเข้มแข็งของชุมชนเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันชุมชนไทยตกอยู่ในสภาพที่อ่อนแอ ซึ่งลักษณะของชุมชนที่อ่อนแอ (อุทัย คุลเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์. 2540 : 8 – 9) คือ

1. ชุมชนเสียความเป็นปึกแผ่น ซึ่งความเป็นปึกแผ่นเป็นหัวใจสำคัญของความเป็นชุมชน ในทางกายภาพหรือรูปธรรม คือ สมาชิกของชุมชนมีลักษณะต่างคนต่างทำมาหากินขาดความร่วมมือร่วมใจ มุ่งความอยู่รอดของตนมากกว่าของชุมชน มีการอพยพย้ายถิ่นทั้งชั่วคราวและถาวรในทางจิตวิญญาณ คือ ใจของชุมชนเอื้ออาทรกัน ช่วยเหลือเอื้อเพื่อแบ่งปันความรักในชุมชนเกิดลดน้อยลงได้ โดยที่สมาชิกของชุมชนรู้สึกได้ถึงความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

2. สภาพที่ชุมชนพึ่งพิงภายนอกสูง ถูกปัจจัยภายนอกควบคุมและกำหนดความเปลี่ยนแปลงของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา รูปแบบการบริโภค การพักผ่อนหย่อนใจ ค่านิยม-ความเชื่อ การรักษาพยาบาล ฯลฯ โดยที่ชุมชนมีอำนาจในการต่อรองต่ำ หรือมีอิสระในการเลือกและตัดสินใจ

3. สภาพที่ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยที่ชุมชนควบคุมและแก้ไขเองได้ยาก หรือน้อย เช่น ปัญหาการแย่งชิงและทำลายทรัพยากร ทั้งจากบุคคลภายนอกและภายในชุมชนเอง ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ปัญหาอาชีพ เช่น หนี้สิน ที่ดินทำกิน ปัญหาสังคม เช่น ปัญหาวัยรุ่น ยาเสพติด ครอบครัวแตกแยก ผู้สูงอายุและเด็กถูกทอดทิ้ง ปัญหาอบายมุข อาชญากรรม เป็นต้น

4. สภาพที่พัฒนาการของชุมชนในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา เทคโนโลยี ถูกทำลาย หรือถูกละทิ้ง ศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่นสูญหายไป ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ชุมชนจึงอยู่ในสภาพขาดรากฐานและพัฒนาการของตนเอง

สภาพความอ่อนแอของชุมชนดังกล่าว ทำให้หลายหน่วยงานวิตกกังวล เนื่องจากชุมชนเป็นรากฐานสำคัญของประเทศ อุทัย คุลเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540 : 9 – 10)

และโกวิท พวงงาม (2546 : 4) จึงกล่าวถึงลักษณะความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นที่คาดหวัง และต้องการ ดังนี้

1. เป็นชุมชนที่มีสภาพรวมตัวกันเป็นปึกแผ่น คือ สมาชิกในชุมชนมีศักยภาพ มีการพึ่งพาอาศัยและร่วมมือกัน ในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของส่วนตัวและส่วนรวม ทั้งด้านอาชีพ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม การพัฒนาชุมชน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

2. เป็นชุมชนที่มีศักยภาพที่พึ่งพิงตนเองได้ในระดับสูง โดยมีทุน แรงงาน ทรัพยากร เพื่อเป็นการยังชีพ พื้นฐานของครอบครัวตนเอง และการพึ่งพิงภายนอกอยู่ใน ลักษณะที่ชุมชนมีอำนาจในการจัดการ การเลือกสรร การตัดสินใจ การมีส่วนร่วมสูง

3. เป็นชุมชนที่สามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็น ส่วนใหญ่ โดยอาศัยความรู้ และกลไกภายในชุมชน กำหนดแนวทางของการแก้ปัญหา โดย อาศัยความร่วมมือภายในชุมชนเป็นหลัก

4. เป็นชุมชนที่พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการ เรียนรู้สร้างภูมิปัญญาของตนเองในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การบริหารจัดการ การ ปกครอง วัฒนธรรม ฯลฯ มีผลให้ชุมชนมีความรู้และความสามารถที่พัฒนาตนเอง และ ถ่ายทอดความรู้นั้นได้อย่างต่อเนื่อง

ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (2542 : 15) และสำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภา สถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545 : 76) กล่าวถึงลักษณะของความเข้มแข็งของชุมชนควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหา พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

2. สมาชิกในชุมชนมีจิตสำนึกการพึ่งตนเอง เอื้ออาทร รักและห่วงใยซึ่งกันและ กัน พร้อมทั้งจะร่วมมือกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน

3. สมาชิกชุมชนร่วมกำหนดผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผู้แทนชุมชน ที่หลากหลายด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. มีกระบวนการชุมชนที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชน ซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดกว้างโปร่งใสและมีการแสดงความ รับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้จากสมาชิกทั้งหมด

5. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนด วิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหา และ

การพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน

6. สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน
7. มีแผนชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คนและหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน
8. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นการพึ่งพาให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป
9. มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนอื่น ๆ ในท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการและอื่น ๆ ในลักษณะการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2541 : 14-17) กำหนดว่าความเข้มแข็งของชุมชนมีลักษณะสำคัญดังนี้ สมาชิกของชุมชนจะต้องช่วยกันเรียนรู้ให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลก และเพิ่มพูนความรู้ความสามารถตลอดจนทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นกับชุมชน นอกจากนั้นจะต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำกลับมาพัฒนาชุมชนให้เจริญอย่างยั่งยืน เรียกได้ว่าเป็นชุมชนเรียนรู้ ชุมชนที่เข้มแข็งจะต้องรู้จักจัดการตัวเอง ด้วยการวางแผนหรือมีโครงการสำหรับ มีการจัดกระบวนการเตรียมการเพื่อดำเนินการตามแผนที่วางไว้ ลงมือทำตามขั้นตอนจนเสร็จงาน และต้องมีการประเมินการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ว่ามีปัญหาอุปสรรคในขั้นตอนใด หรือไม่แล้วจะแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร มีการสรุปปัญหา พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกันต่อไป

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็งที่คณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตภาคใต้ (2546 : 60) ให้ไว้ ดังนี้

1. สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
2. สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน
3. มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหว
4. มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของผู้นำองค์กรชุมชน ในลักษณะเปิดโอกาสให้กับสมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมโปร่งใส และพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ
5. สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน
6. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชน ที่มุ่งการ

พึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คน และมุ่งหวังการพัฒนาการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

7. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544 : 20) กล่าวถึงองค์ประกอบของความเข้มแข็งของชุมชนประกอบด้วย

1. มีบุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ

2. มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยง เกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะของสมาชิก

3. มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักและเอื้ออาทรต่อกัน มีความรักท้องถิ่นรักชุมชนของตน

4. มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ

5. มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

6. มีการเรียนรู้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายในแนวราบ และติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ

7. มีการจัดกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

8. มีการจัดการ บริหารงานกลุ่มที่หลากหลาย และมีเครือข่ายที่ดี

9. มีการเสริมสร้างผู้นำ การเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายในชุมชนสืบทอดกันตลอดไป

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 21) ได้ให้แง่คิดในการพิจารณาเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนว่าควรมีองค์ประกอบ 2 ประการคือ

1. ศักยภาพของชุมชน คือสิ่งที่มีอยู่ภายในองค์ประกอบของชุมชน เป็นความพร้อมในเชิงคุณสมบัติ เช่น การมีวิสัยทัศน์ ความรู้ คุณธรรม ภาวะผู้นำ ความเอื้ออาทรของสมาชิก มีพัฒนาการและความปรารถนาของสมาชิกแต่ละคนของชุมชน สิ่งบ่งชี้ในด้านศักยภาพของชุมชน ได้แก่ สมาชิกของชุมชนมีความรู้มีทรัพยากรในการผลิต ในระดับครัวเรือน มีเศรษฐกิจพอมีพอกิน สมาชิกมีคุณธรรมตามแนวทางของศาสนา มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนบ้านหรือสมาชิกของชุมชน มีภูมิปัญญาดั้งเดิมของท้องถิ่น

2. ความสามารถของชุมชน คือสิ่งที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมของการกระทำ เพื่อให้เกิดประสิทธิผล ความสามารถของชุมชนอาจแสดง โดยการเกิดขึ้นขององค์กรชุมชนที่ทำงานได้ มีเศรษฐกิจที่ดี ฟังตนเองได้ มีการจัดระเบียบของชุมชน สามารถแสวงหาจัดการการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชนได้ ข้อบ่งชี้ที่สำคัญคือ วิสัยทัศน์ ภูมิปัญญาใหม่ องค์กร กิจกรรมสมาชิกมีส่วนร่วม การจัดการชุมชน การจัดการทรัพยากร

สำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (2545 : 16) ภาพรวมของการบ่งชี้ว่าความเข้มแข็งของชุมชน คือ

1. ต้องมีการรวมกลุ่มอาจทั้งทางการและไม่ทางการร่วมกัน
2. มีกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ชุมชนที่ไม่มีกระบวนการเรียนรู้จะไม่มี ความเข้มแข็งเลย และกระบวนการเรียนรู้จะมี 3 แบบเท่าที่เห็น คือ การเรียนรู้ภายใน การเรียนรู้ภายนอก และการนำมาประยุกต์
3. ชุมชนมีกระบวนการคิดเรื่องข้อมูล มีชุดข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลของชุมชนเพื่อไปสู่การจัดการ ชุดข้อมูลพื้นฐานที่ต้องมีประกอบด้วย
 - 3.1 การสร้างถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์ชาวบ้าน ระบบสังคมเศรษฐกิจชุมชน นิเวศของพื้นที่ วัฒนธรรมที่แสดงวิถีคิดของคนในชุมชน (ที่มาข้อมูล เส้นทางทำให้คุณค่า ความทรงจำ ประสบการณ์ร่วม)
 - 3.2 โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่เป็นแหล่งประโยชน์ ทรัพยากร และแหล่งสนับสนุน
 - 3.3 โครงสร้างอำนาจทางสังคมในชุมชน (ความสัมพันธ์บุคคล ครอบครัวยุค กลุ่มคน เครือข่าย)
 - 3.4 แกนนำ คนดี คนเด่น นักจัดการ (ศักยภาพและบทบาทที่เป็นรูปธรรมในชุมชน)
 - 3.5 กลุ่มบุคคล เครือข่าย หน่วยงาน องค์กรรวมทั้งกลไกภายในและนอกชุมชนที่มีอิทธิพลต่อชุมชน
 - 3.6 ข้อมูลการดูแลกลุ่มผู้ที่มีปัญหา ต้องการความช่วยเหลือและบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคม
4. วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่สะท้อนความเข้มแข็ง การมองความเข้มแข็งของชุมชนต้องอาศัยเวลานาน ต้องดูที่ผลลัพธ์สุดท้าย (Outcome) สิ่งที่เขาเปลี่ยนแปลง มีการจัดการตนเองภายใต้บริบทชุมชนตนเองได้อย่างเหมาะสม สิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงก็จะ

กระบวนการระหว่างทางนั้น ๆ ด้วย

องค์ประกอบความเข้มแข็งของชุมชนภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2549 (อ้างอิงใน ประหยัด ปัญญา มี. 2549 : 11)

1. มีบุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ
2. มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและสมาชิก
3. มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักและเอื้ออาทรต่อกันและมีความรักต่อท้องถิ่นและชุมชน
4. มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ
5. มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
6. มีการเรียนรู้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เป็นแนวราบและติดต่อสื่อสารกัน

หลากหลายรูปแบบ

7. มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
8. มีการจัดการบริหารงานกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดี
9. มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดกันตลอดไป

วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล และ ชีระพงษ์ มาลัยทอง (2550 : 41) แบ่งองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งออกได้เป็น 3 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. ชุมชนพึ่งตนเองได้ หมายถึง ชุมชนที่มีการรวมตัวกันอย่างมั่นคง เป็นปึกแผ่น สามารถพึ่งพิงตนเองทางเศรษฐกิจทรัพยากร และภูมิปัญญาของชุมชนได้เป็นหลัก มีกลุ่มผู้นำองค์กรในชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนหรือภาคีเครือข่ายการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
2. ชุมชนเกื้อกูลกัน คือชุมชนที่มีความรัก ความเอื้ออาทร ความสามัคคีและมีจิตสำนึกห่วงหาเหวนความ เป็นชุมชนของคนร่วมกัน
3. การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง คนในชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ด้วยความผูกพัน และมีอิสระเพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชน หรือรักษาคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน / ท้องถิ่นหรือเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้ดีขึ้นและอย่างต่อเนื่องกับกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

ประพันธ์ อินทบาล (2551 : 39 - 40) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งตามระบบมาตรฐานงานชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ด้าน 21 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจชุมชน มี 3 องค์ประกอบ คือ
 - 1.1 คริวเรือนสามารถพึ่งตนเองได้
 - 1.2 การส่งเสริมอาชีพที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน
 - 1.3 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามความเหมาะสมของชุมชน
2. ด้านการจัดการทรัพยากรในชุมชน มี 3 องค์ประกอบ คือ
 - 2.1 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม
 - 2.2 การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมชุมชนที่ดี
 - 2.3 ระบบโครงสร้างพื้นฐานเพียงพอต่อความต้องการ
3. ด้านสุขภาพอนามัย มี 4 องค์ประกอบ คือ
 - 3.1 ระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสุขภาพจากการมีส่วนร่วมของชุมชน
 - 3.2 การจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ
 - 3.3 การป้องกันโรคประจำถิ่น
 - 3.4 ความสามารถในการดูแลและจัดการด้านสุขภาพได้ด้วยตนเอง
4. ด้านศาสนา วัฒนธรรมประเพณี มี 3 องค์ประกอบ คือ
 - 4.1 การนับถือศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ
 - 4.2 การมีวิถีชีวิตแบ่งบันเอื้ออาทร
 - 4.3 การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน
5. ด้านการพัฒนาคนในชุมชน มี 2 องค์ประกอบ คือ
 - 5.1 การจัดการความรู้ของชุมชน
 - 5.2 การพัฒนาผู้นำ/สมาชิกในชุมชน
6. ด้านการบริหารจัดการชุมชน มี 4 องค์ประกอบ คือ
 - 6.1 การจัดระบบฐานข้อมูล
 - 6.2 การจัดทำแผนชุมชน
 - 6.3 การจัดสวัสดิการภายในชุมชน
 - 6.4 การเสริมสร้างการเมืองการปกครองตามระบบประชาธิปไตย
7. ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มี 2 องค์ประกอบ คือ
 - 7.1 การป้องกันรักษาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

7.2 การป้องกันภัยธรรมชาติโดยชุมชน

ลักษณะของความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของ สิงหนุ ชุมณิษฐ์ (2551 : 17) จะต้องเป็นชุมชนที่สามารถเลี้ยงตัวได้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

1. ด้านเศรษฐกิจชุมชน ด้านเศรษฐกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งจะมีสถานภาพทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีงานทำ มีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีพ
2. ด้านการเมืองการปกครองและการบริหาร รูปแบบการบริหารงานจะเป็นลักษณะที่สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เน้นการกระจายอำนาจมากกว่าการรวมอำนาจ
3. ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม สภาพบ้านเมืองโดยทั่วไป จะมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สมาชิกในชุมชนรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ มีสุขภาพอนามัยที่ดีมีการรณรงค์ต่อต้านโรคเอดส์ นอกจากนี้จะมีการจัดกิจกรรมทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

โดยสรุป ความเข้มแข็งของชุมชน คือ ชุมชนที่สมาชิกในชุมชนมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง โดยอาศัยทุนที่มีไม่ว่าจะเป็นทุนด้านสังคม หรือทรัพยากร สมาชิกในชุมชนมีความเอื้ออาทร ห่วงใยซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน มีการเรียนรู้เพื่อจัดการตนเอง รองรับการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกอย่างยั่งยืน โดยกลุ่มคนที่รวมตัวกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

David Mathew (1996 : 14) กล่าวว่า การวัดความเข้มแข็งของชุมชนวัดได้จากองค์ประกอบ 6 ประการ ได้แก่

1. โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะและช่องทางการสื่อสาร ชุมชนเข้มแข็งต้องการการพบปะ พื้นที่ทำงาน สามารถพูดคุยถึงปัญหาหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้ในการตัดสินใจในเรื่องส่วนรวม สถานที่ดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาชุมชน และที่สำคัญมากที่สุดก็คือเป็นที่สร้างความเป็น“พลเมือง” ให้กับประชาชน ดังนั้นการตรวจสอบความเข้มแข็งของชุมชนประการหนึ่งก็คือ ให้อำนาจชุมชนที่กำลังศึกษานั้นมีพื้นที่สาธารณะ (Public Space) มากน้อยเพียงใด เพราะพื้นที่แห่งนั้นจะช่วยในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เป็นจุดเริ่มต้นของการทำให้ประชาชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของชุมชน

2. ภาวะการนำและผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนเข้มแข็ง เป็นผู้นำที่มีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เห็นปัญหาชุมชนทั้งชุมชนไม่ใช่เพียงด้านใดด้านหนึ่ง เมื่อเกิดปัญหาไม่รีบร้อนแก้ปัญหาเพื่อกระตุ้นให้ปัญญาใหม่เกิดขึ้น และเป็นผู้ที่พร้อมเรียนรู้จากความล้มเหลว ที่สำคัญผู้นำไม่แยกตัวจากผู้ตาม หากแต่ผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในขณะที่ผู้นำของชุมชนที่อ่อนแอมุ่งแต่จะปกป้องสถานะของตนเองและคอยควบคุมการกระทำของคนอื่นอย่างเข้มงวด

3. กรอบแนวคิดหรือภาพในใจของคนในชุมชน (Mentalities) กรอบแนวคิดของชุมชนเข้มแข็งนั้นจะเน้นการมีส่วนร่วมและการทำงานเพื่อส่วนรวม คนในชุมชนมีแนวคิดว่าอำนาจเป็นของประชาชน ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่สามารถแก้ปัญหาของถิ่น คนในชุมชนต้องรับผิดชอบต่อปัญหาของชุมชน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบัน คนในชุมชนเข้มแข็งมักจะไม่นิ่งพินาศสถาบันของรัฐ แม้ว่าสถาบันต่าง ๆ เหล่านั้นจะมีประสิทธิภาพ ตรงข้ามกับคนในชุมชนอ่อนแอ มักจะพินาศสถาบันของรัฐ จนคนในชุมชนไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และนำมาซึ่งความไร้ประสิทธิภาพในที่สุด

5. สำนึกความเป็นชุมชนและการแบ่งปัน ความร่วมมือเป็นชนบทที่แฝงอยู่ในชุมชนที่เข้มแข็ง แต่ในชุมชนที่อ่อนแอ นั้นมักเต็มไปด้วยชนบทแห่งการทำลาย อาทิ ธรรมเนียมแห่งการฉ้อฉลและโทษคนอื่น ธรรมเนียมดังกล่าวลดทอนศักยภาพการต่อสู้กับปัญหาของชุมชน ในชุมชนประเภทนี้สมาชิกในชุมชนอาจตระหนักถึงปัญหาแต่ไม่เชื่อมั่นว่าตนมีความสามารถในการแก้ไข

วารวิทย์ อวีรุทธีวรกุล และ ชีรพงษ์ มาลัยทอง (2550 : 40 – 47) ได้พัฒนาดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน โดยการนำนำผลการศึกษา วิจัย บทความทางวิชาการ รวมทั้งผลการพัฒนาตัวชี้วัดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งของชุมชน มาสังเคราะห์หาตัวบ่งชี้หรือประเด็นตัวชี้วัดและตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงเป้าหมายสุดท้าย (Ends) ของความเข้มแข็งของชุมชน ที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายความอยู่เย็นเป็นสุขในชุมชนได้ในที่สุด สามารถสังเคราะห์ได้ตัวบ่งชี้หรือประเด็นชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงเป้าหมายและกลไกการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งที่สำคัญได้รวม 7 ตัวบ่งชี้ และตัวชี้วัดรวม 16 ตัวชี้วัด โดยกระจายอยู่ในองค์ประกอบหลักของความเข้มแข็งของชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงตัวบ่งชี้และตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ด้าน	ตัวบ่งชี้และตัวชี้วัด	คำอธิบายเพิ่มเติม
1. ชุมชนพึ่งตนเองได้	<p>1.1 ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน</p> <p>1.1.1 ความมีเสถียรภาพทางการเงินหรือความมั่นคงขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชนโดยรวม</p> <p>1.1.2 กลุ่มองค์กรในชุมชน</p> <p>1.1.3 การพึ่งพิงทางการเงินในชุมชน</p> <p>1.1.4 ความเข้มแข็งของกลุ่มผู้นำในชุมชน</p> <p>1.2 การเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน อย่างต่อเนื่อง</p> <p>1.2.1 การเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านหรือศูนย์เรียนรู้ของชุมชน</p> <p>1.2.2 ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น/ชาวบ้านในหมู่บ้าน</p> <p>1.2.3 ภาาติเครือข่ายการพัฒนา</p> <p>1.2.4 การจัดทำแผนชุมชนที่มีคุณภาพ</p> <p>1.3 เศรษฐกิจชุมชน</p> <p>1.3.1 ผู้ย้ายถิ่นที่หางานทำและต้องการรายได้เพิ่ม</p> <p>1.3.2 การประกอบอาชีพเกษตรทฤษฎีใหม่หรือการ</p>	<p>ความเข้มแข็งของชุมชนหมายถึง องค์กรในชุมชนใด ๆ มีการรวมตัวกันอย่างมั่นคง เป็นปึกแผ่น มีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและการบริหารจัดการที่ดี เป็นที่พึ่งพิงของคนในชุมชนในการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น การเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง คือกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนหรือภาคีเครือข่ายการพัฒนา เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการพัฒนาตนเอง การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การปรับตัวตลอดเวลา ตลอดจนการจัดการและการบริหารจัดการที่ดีของชุมชน</p> <p>เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนมีศักยภาพ และขีดความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชนสูง รวมทั้งคนในชุมชนมีงานทำและรายได้ที่พอเพียงต่อการเลี้ยงชีพของครอบครัว ไม่ให้มีการอพยพออกไปหางานทำที่อื่น</p>

ด้าน	ตัวบ่งชี้และตัวชี้วัด	คำอธิบายเพิ่มเติม
2. ชุมชนเกื้อกูลกัน	<p>ประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>2.1 การจัดสวัสดิการในชุมชน</p> <p>2.1.1 การจัดสวัสดิการของชุมชนอย่างต่อเนื่อง</p> <p>2.2 ความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน</p> <p>2.2.1 คริวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะของชุมชน/หมู่บ้าน</p>	<p>การจัดสวัสดิการในชุมชน หมายถึง การเป็นชุมชนที่มีความเอื้ออาทรในเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์หรือกำไรจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน</p> <p>ความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน หมายถึง ชุมชนมีความสามัคคี และการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันของคนในชุมชน</p>
3. การมีส่วนร่วมของชุมชน	<p>3.1 การเป็นสมาชิกกลุ่ม</p> <p>3.1.1 คริวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน</p> <p>3.1.2 อาสาสมัครในองค์กรภาครัฐและเอกชน</p> <p>3.2 การรักษาคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน/ท้องถิ่นหรือเอกลักษณ์ความเป็นไทย</p> <p>3.2.1 คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ประเพณี วัฒนธรรม</p> <p>3.2.2 คนในชุมชนที่เข้าร่วมรักษา พัฒนา ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>	<p>การเป็นสมาชิกกลุ่ม หมายถึง คนในชุมชนเข้าร่วมกัน พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่หรือร่วมแก้ไขปัญหาของตนเองให้ดีขึ้น</p> <p>การรักษาคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน/ท้องถิ่นหรือเอกลักษณ์ความเป็นไทย หมายถึง การเข้าร่วมกันรักษาคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่นหรือของประเทศของคนในชุมชน</p>

ที่มา : วรรณิษฐ์ อวิรุทธวารกุล และ ชีรพงษ์ มาลัยทอง (2550 : 40 – 47)

วรรณกรรม กาญจนสุวรรณ (2553 : 120 – 121) ได้ศึกษารูปแบบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในระดับชุมชน พบว่า มีตัวชี้วัดที่สำคัญ 4 ด้าน คือ

1. ด้านเศรษฐกิจ มีตัวชี้วัดย่อย ได้แก่ การผลิตและการบริโภคในชุมชน กลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจในชุมชน การจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจของชุมชน
2. ด้านสังคมและองค์กรชุมชน มีตัวชี้วัดย่อย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ การจัดการและการบริหารองค์กรชุมชน ความสัมพันธ์ภายในองค์กรชุมชนและเครือข่ายชุมชน
3. ด้านวัฒนธรรมและการเรียนรู้ มีตัวชี้วัด 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ การอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชน การจัดการตนเองทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5. ปัจจัยที่มีส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน

ปัจจัยพื้นฐานหรือสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนทั้งเป็นรูปธรรมและนามธรรม เป็นพื้นฐานที่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540 : 12 – 33) ได้สรุปปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ประกอบด้วย

1. โครงสร้างสังคมแนวราบ เพราะความสัมพันธ์ในแนวราบหรือแนวนอนนี้เป็นความสัมพันธ์ที่เกื้อหนุนกัน เกิดความร่วมมือ เกิดการมีส่วนร่วมของคนทั้งหมดได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ความสัมพันธ์แนวราบนี้ยังเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้และแสดงศักยภาพของตน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามัคคีอันเป็นฐานความเข้มแข็งของชุมชนและพลังส่วนรวม จะเห็นได้จากวิถีชีวิตและกิจกรรมภายในชุมชน เช่น การทำเกษตรกรรม การสร้างบ้านเรือน การป้องกันภัยธรรมชาติ ซึ่งคนในชุมชนต้องช่วยเหลือกัน เป็นความสัมพันธ์ในรูปของความร่วมมือพึ่งพาอาศัยกัน ส่งผลกลับมาพัฒนาความร่วมมือภายในชุมชน

ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้จะดำรงอยู่ได้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชุมชน หากรัฐกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ในแนวตั้งแล้ว ชุมชนย่อมขาดอิสระ ไม่มีอำนาจ และทำตามความต้องการของรัฐ โครงสร้างและพัฒนาการของรัฐก็จะเปลี่ยนไป

2. ระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง (แบบยังชีพ) ระบบเศรษฐกิจที่เป็นปัจจัยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งนั้น เป็นรูปแบบการผลิตที่ตอบสนองความต้องการของตนเองเป็นหลัก

เน้นการใช้ปัจจัยการผลิตในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นแรงงาน วัตถุดิบ ความรู้และเทคโนโลยี เป็นรูปแบบการผลิตที่อาศัยธรรมชาติเป็นตัวกำหนด รูปแบบการผลิตดังกล่าวทำให้สมาชิกในชุมชนมีเวลาว่างในการทำกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การถนอมอาหาร การทอผ้า หรือร่วมกิจกรรมในชุมชนทำให้เกิดการพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอีกด้วย และการบริโภค ที่มาจากผลผลิตของตนหรือหาได้เองตามธรรมชาติ การใช้จ่ายของชุมชนก็จะลดลงเพราะการผลิตตามความต้องการของตนเองเป็นหลัก

ระบบเศรษฐกิจดังกล่าว จะเกิดขึ้นและอยู่อย่างยั่งยืนหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าชุมชนเป็นเจ้าของหรือมีสิทธิ์การใช้และจัดการทรัพยากรมากน้อยเพียงใด หากชุมชนไม่มีอำนาจในการใช้และจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นแล้ว คนในชุมชนก็ไม่สามารถผลิตเพื่อสนองความต้องการโดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ได้ ก็จะนำไปสู่การนำเข้าปัจจัยจากภายนอกมาใช้ จนในที่สุดต้องพึ่งพาภายนอกและนำไปสู่ความอ่อนแอของชุมชน

3. ค่านิยมจากศาสนา ค่านิยมเป็นปัจจัยที่กำหนดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตด้านต่าง ๆ ชุมชนที่เข้มแข็งจะต้องมีค่านิยมที่จะส่งเสริมลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็ง คือ ส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นหรือความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน สร้างจิตวิญญาณของความผูกพันต่อชุมชน สนับสนุนการพึ่งตนเอง และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในเชิงพึ่งพา

การที่ชุมชนยึดถือและปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา นำมาซึ่งความสงบสุขของชุมชน ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและความสุขทางจิตวิญญาณของบุคคล จนเป็นยอมรับและปฏิบัติสืบกันมา เป็นระบบค่านิยมของชุมชน และกลายเป็นปัจจัยกำหนดคุณค่าความเชื่อ และกิจกรรมด้านอื่น ๆ ของชุมชนทั้งหมด ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมไปถึงโครงสร้างสังคมในแนวราบ มีผลทำให้ชุมชนธำรงรักษาความเป็นปึกแผ่นทางกายภาพและจิตวิญญาณ ตลอดจนลักษณะแห่งความเข้มแข็งอื่น ๆ ไว้ได้

4. กระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิต การเรียนรู้ในที่นี้ มิใช่การเรียนรู้หนังสือ แต่หมายถึงการเรียนรู้ของบุคคลในลักษณะของกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดเวลา รูปแบบและวิธีการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนจะต้องมี 1) ฐานการเรียนรู้ ที่มีอยู่ใกล้ตัว เพื่อที่กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดจะได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การเรียนรู้เรื่องสมุนไพร รักษาโรค การทอผ้า การตีเหล็ก ศิลปะพื้นบ้าน เป็นต้น 2) เนื้อหา ควรจะเป็นเชิงปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เพราะจะสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิต การเรียนรู้จากการปฏิบัติจะทำให้เพิ่มพูนทักษะในการจัดการด้านต่าง ๆ แก่ผู้เรียน เนื่องจากมีทั้งการปฏิบัติ ฝึกฝน และการคิดอยู่ตลอดเวลา เมื่อเจอสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้เรียนก็จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ มีความสามารถ

และมีพลังในการจัดการและแก้ไขปัญหาในชุมชนได้ 3) กระบวนการเรียนรู้ มีผลทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้เนื่องจาก กระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิตไม่แยกออกจากวิถีชีวิตจริงของคนในชุมชน การเรียนรู้มีอยู่ในชุมชน ผู้ถ่ายทอดมีความเป็นกันเองมีความเป็นธรรมชาติ จึงเกิดการปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะเอื้อเพื่อเอื้อแก่กัน

5. กลุ่มผู้นำตามธรรมชาติ ชุมชนใดที่มีการรวมอำนาจในส่วนกลางมากหรือมีการแทรกแซงอำนาจจากภายนอกมาก อำนาจของกลุ่มผู้นำชุมชนก็จะลดลง แต่หากชุมชนมีการพึ่งตนเองสูง อำนาจในการจัดการของผู้นำชุมชนก็จะเป็นอิสระมากขึ้น

6. ระบบความสัมพันธ์เชิงสังคมที่แน่นแฟ้น การที่ชุมชนมีโครงสร้างทางสังคมแบบแนวราบ มีระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเอง มีความเอื้อเพื่อช่วยเหลือกันตามค่านิยม เหล่านี้เป็นตัวกำหนดให้ชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เนื่องจากความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญกับคนมากกว่าผลประโยชน์ จึงส่งเสริมการพัฒนาจิตใจ จริยธรรม ไม่เบียดเบียนกัน และยังก่อให้เกิดพลังความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

7. กลไกที่เอื้อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารที่ต่อเนื่องตลอดเวลา วิถีชีวิต ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นกลไกที่เอื้อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารตลอดเวลา ซึ่งการปฏิสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องนี้ เป็นปัจจัยเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ความร่วมมือร่วมใจระหว่างกัน สร้างความเป็นปึกแผ่นและจิตวิญญาณของคนในชุมชนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม และธนาคารออมสิน (2542 : 32-34) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนว่าประกอบด้วย

1. ระบบคุณค่า อุดมการณ์ความเชื่อที่อยู่บนพื้นฐานของการเคารพนับถือต่อธรรมชาติหรือกำหนดตนเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติซึ่งจะทำให้ชุมชนเกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติต่อไป

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกระบวนการเรียนรู้ที่ชุมชนสรรสร้างและสั่งสมมาเพื่อการดำรงชีพ เช่น การจัดการทรัพยากรการแพทย์พื้นบ้าน รวมถึงประสบการณ์ของชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ชุมชนประสบอยู่

3. ผู้นำทางปัญญาของชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีภูมิปัญญาในการดำรงชีพ เช่น ผู้อาวุโส พระ หมอพื้นบ้าน ผู้นำเกษตรกร เป็นต้น ซึ่งตัวอย่างชุมชนที่มีความเข้มแข็งหลายแห่ง พบว่า ปราชญ์ชาวบ้านมีบทบาทอย่างมากในกระบวนการส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้

เกิดแก่ชุมชน

4. โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในแนวราบ ซึ่งเอื้อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูล กัน เช่น ระบบครอบครัวเครือญาติสถาบันผู้อาวุโส การเอามือเอาร่าง
 5. ระบบสิทธิและการจัดการร่วมกัน เช่น สิทธิมนุษยชนในการจัดการทรัพยากรอันเป็นสิทธิในการใช้และดูแลรักษาสิ่งที่เป็นทรัพย์สินร่วมของชุมชน
 6. สถาบันชุมชน ได้แก่ กฎหมายจารีตประเพณีวัฒนธรรม จิตสำนึกร่วมกัน รวมถึง องค์กรชุมชนที่ควบคุมดูแลให้ชุมชนดำเนินไปตามระบบคุณค่าและระบบคิดที่เป็นอยู่
 7. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม อันเป็นที่มาของภูมิปัญญา วิธีคิดที่แตกต่าง กัน ไปตามระบบนิเวศและเงื่อนไขต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอันทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดประสบการณ์ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสังคมโดยรวม
 8. กลุ่มองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมสาธารณะในภาคสังคม เช่น องค์กรชาวบ้าน เครือข่ายภาคประชาชน องค์กรเอกชน กลุ่มวิชาชีพ นักวิชาการ เป็นต้น
- หาญศึก ทรงสวัสดิ์ (2550 : 24) กล่าวว่าปัจจัยที่ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง มีอยู่ 4 ปัจจัยด้วยกัน ได้แก่

1. ปัจจัยด้านเสริมทุนทางสังคม ได้แก่ การพัฒนาคนให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมเผชิญ การเปลี่ยนแปลงและก้าวสู่สังคมฐานความรู้ การเสริมสร้างทุนสังคมเพื่อเตรียมสู่สังคมในอนาคต การส่งเสริมการใช้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจ
2. ปัจจัยด้านเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจ ได้แก่ การบริหารเศรษฐกิจเพื่อรักษาเสถียรภาพให้เอื้อต่อการผลิตและกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมทุกภาคส่วน การปรับโครงสร้างการผลิต เพิ่มคุณค่าทางสินค้าและบริการของชุมชน การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและการลงทุน การเสริมสร้างศักยภาพและการสร้างภูมิคุ้มกันของเศรษฐกิจฐานราก เพื่อกระจายความเจริญและรายได้
3. ปัจจัยทางด้านเสริมสร้างทุนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี
4. ปัจจัยด้านการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสู่ความยั่งยืน ได้แก่ การสร้างระบบการบริการให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนหรือประชาสังคมในการบริหารจัดการ การส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริตและ

มีธรรมชาติ การเสริมสร้างการเมืองโปร่งใสและการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของประชาชน

สิงหนุ ขุนนิษฐ์ (2551 : 18) ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง มี 3 ด้านด้วยกัน ดังนี้

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ชุมชนที่จะเข้มแข็งได้นั้น พฤติกรรมการบริโภค การใช้เงิน การประกอบอาชีพของสมาชิกในชุมชนเป็นปัจจัยที่สำคัญ สมาชิกต้องรู้จักใช้จ่ายเงิน รู้จักออม การประกอบอาชีพต้องก่อให้เกิดรายได้ที่พอเพียงต่อค่าครองชีพ
2. ปัจจัยด้านการเมืองการปกครองและการบริหาร ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ผู้นำจะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ไม่ชี้นำหรือบังคับให้เชื่อตามผู้นำ
3. ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม สมาชิกในชุมชนต้องมีจิตสำนึกและมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ด้วยตนเองได้

6. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ชุมชนคือรากฐานของประเทศ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน จึงเป็นสร้างรากฐานการรองรับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม นิภาพรรณ พิพัฒน์ (2549 : 11) ได้เสนอกิจกรรมสำหรับดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนไว้ดังนี้

1. การส่งเสริมกระบวนการให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกัน ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรักษาผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตนเอง รวมทั้งให้ความสำคัญกับการปรับวิถีคิดและวิธีการทำงานของบุคลากรภาครัฐจากการเป็นผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุนในการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง
2. ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะ “ร่วมคิด ร่วมทำและเรียนรู้” ด้วยกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนได้มีการเรียนรู้ และเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสวัสดิภาพของชุมชน การฟื้นฟูอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การค้นหาศักยภาพ และการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการทำแผนความต้องการของชุมชน รวมทั้งการสร้างประชาคมภายในชุมชนและการสร้างเครือข่ายของชุมชน

7. ความเข้มแข็งของชุมชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11
(พ.ศ. 2555 – 2559)

การจัดทำแผนพัฒนาประเทศไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์เงื่อนไขและการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมและมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลต่อมาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้ัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ยังคงน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 - 9 และการพัฒนาที่สมดุลทั้งคน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมโดยมีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนที่มีอยู่ในประเทศและการบริหารจัดการความเสี่ยงให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยทุกคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 3)

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 นี้ ยังคงใช้แนวคิดที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และ “สร้างสมดุลการพัฒนา (จุฑาภา วิทยาวุฑฒิกุล. 2554 : 46) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยประเด็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งยังเป็นประเด็นที่สำคัญ ซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัวและชุมชน ให้สามารถจัดการความเสี่ยง และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงให้มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 7)

โดยสรุปความเข้มแข็งของชุมชนยังเป็นแนวทางสำคัญที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับล่าสุดกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ก็เพราะชุมชนคือรากฐานของประเทศ หากรากฐานมีความมั่นคงแล้วการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศได้น้อยลง

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองที่กำหนดให้ท้องถิ่นได้มีการดำเนินการบริหารจัดการตามเจตนารมณ์ของคนในท้องถิ่น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วุฒิสาร ตันไชย (2547 : 1) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า หมายถึง การปกครองที่รัฐกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่และประชากรเป็นของตนเอง ประการสำคัญขององค์กรมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม การมอบอำนาจจากส่วนกลางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา คัดลัดใจ การตรวจสอบการทำงานและร่วมรับบริการสาธารณะต่าง ๆ อย่งไรก็ตาม

แม้ว่าการปกครองท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงาน แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547 : 22) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า หมายถึง การปกครองซึ่งราชการส่วนกลางได้มอบอำนาจในการปกครองและบริหารกิจการงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขอบเขตอำนาจหน้าที่และพื้นที่ของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมายโดยมีความเป็นอิสระตามสมควร ไม่ต้องอยู่ในบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนกลางเป็นเพียงหน่วยคอยกำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินกิจการไปด้วยความเรียบร้อย หรืออีกนัยหนึ่งคือ การกระจายอำนาจของส่วนราชการกลางเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นอิสระต่างจากการปกครองของราชการส่วนกลางที่ให้อำนาจแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองตนเอง

ลิขิต ธีรเวคิน (2548 : 36) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น ว่าเป็น การปกครองโดยวิธีการ ซึ่งหน่วยการปกครองในท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งผู้ทำหน้าที่ปกครองโดยอิสระและได้รับอำนาจโดยอิสระ โดยความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง แต่การปกครองท้องถิ่นยังอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ มิใช่ว่าได้กลายเป็นรัฐอธิปไตยไป

อารยา เศษภิมล (2546 : 1) ได้สรุปถึงการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น คือการปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการ ปกครอง

ตนเองโดยให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหาร พัฒนาการบริหาร ประชาชนในเขตพื้นที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายตัดสินใจ และดำเนินกิจการภายใต้ ขอบเขตที่กฎหมายกำหนดและอยู่ในความดูแลของรัฐบาล

โกวิท พวงงาม (2550 : 13) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า หมายถึง การที่องค์กรหนึ่งมีพื้นที่อาณาเขตของตนเองมีประชากรและมีรายได้ตามที่หลักเกณฑ์กำหนด โดยมีอำนาจและมีอิสระในการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตน รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ให้บริการในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนซึ่งประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวมีส่วนร่วมในการ บริหารและปกครองตนเอง

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การ กระจายอำนาจการปกครองของรัฐบาลกลาง ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น ซึ่งมีฐานะ เป็น องค์กรที่ทำหน้าที่ในการปกครองและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนองต่อความต้องการ ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจ และการดำเนิน กิจการภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย โดยรัฐบาลกลางซึ่งจะกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ให้ และต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐบาลกลาง

2. ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญหลายประการ ดังต่อไปนี้ (พิรสิทธิ์ คำานวนศิลป์. 2541 : 95)

1. การปกครองท้องถิ่นช่วยให้การแก้ไขปัญหาการปกครองสัมฤทธิ์ผลอย่าง แท้จริง เพราะประชาชนรู้ปัญหาและแก้ไขปัญหาและเป็นผู้แก้ปัญหที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และ การแก้ปัญหานั้นย่อมได้ผลเพราะประชาชนรู้ปัญหาดีกว่าบุคคลอื่นเนื่องจากใกล้ชิดเหตุการณ์นั้น
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองเท่ากับเป็น การฝึกฝนให้รู้จักการเรียนรู้การปกครองระดับชาติไปในตัว กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การปกครอง ท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนให้ประชาชนเรียนรู้การปกครองระดับชาติซึ่งอำนาจการ พัฒนาการทางการเมืองไปในตัว
3. การปกครองท้องถิ่นเป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็น การปกครองตนเอง
4. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ด้านการเงินและกำลัง เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไปได้ส่วนหนึ่ง
5. การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งและบริหารงานมีประสิทธิภาพจะทำให้

ประชาชนมีความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีความรู้สึกว่ามีคุณภาพ และมีส่วนร่วมได้เสีย ความสำนึกเช่นนี้จะสร้างสรรค์พลเมืองที่รับผิดชอบให้แก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม

โกวิท พวงงาม (2546 : 25) ได้สรุปความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย

2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง

3. การปกครองท้องถิ่นเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

5. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกใน ความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงปัญหา อุปสรรค และช่วยกัน แก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน

6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทพึ่งตนเอง สมศักดิ์ พรหมเดื่อ (2551 : 16) ได้สรุปความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ว่าเป็นรากฐานการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นเสมือนสถาบันที่ฝึกสอนประชาชนให้รู้สึกว่ามีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการท้องถิ่น ทำให้เกิดความ รับผิดชอบ และหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นของตนเอง การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการปกครองและควบคุมการปกครอง การปกครองท้องถิ่นถือว่าเป็นวิธีการที่ดี ที่สุดในการพัฒนาการเมือง ความสำคัญนี้ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลาง กระจายอำนาจการปกครองให้แก่ท้องถิ่น ทั้งทางการเมืองและทางการบริหารให้ประชาชนใน ท้องถิ่นได้มีโอกาสปกครองตนเองและดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการ ของตนเอง โดยมีผู้บริหารท้องถิ่น และ สมาชิกท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ในท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงตามความมุ่งหมายของท้องถิ่นนั้น มีอำนาจอิสระ ในการปกครองตนเองภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

3. แนวคิดด้านการกระจายอำนาจการปกครอง

ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจการปกครองพอสรุปได้ดังนี้

ตระกูล มีชัย (2545 : 12) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ตามแนวทฤษฎีดั้งเดิม และแนวทฤษฎีสมัยใหม่ กล่าวคือ

1. แนวทางทฤษฎีดั้งเดิมได้ให้ความหมาย 2 ลักษณะคือ

1.1 การกระจายอำนาจตามอาณาเขต (Decentralization by Territory)

หมายถึงการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะภายในเขตของแต่ละท้องถิ่นมีอิสระบางประการในการปกครองตนเอง

1.2 การกระจายอำนาจตามกิจการ (Decentralization by Function) หมายถึงการมอบอำนาจให้องค์การสาธารณะจัดทำกิจกรรมประเภทใดประเภทหนึ่งเพื่อให้มีความอิสระในการดำเนินการให้สมแก่เทคนิคของงานนั้นนั้นแนวทฤษฎีสมัยใหม่เห็นว่าการที่จะพิจารณาว่าเป็นการรวมอำนาจหรือกระจายอำนาจควรพิจารณาว่าอำนาจที่จะวินิจฉัยชี้ขาดอยู่แก่องค์การปกครองเดียวหรือหลายของค์การปกครองถ้ารวมอยู่ในองค์การปกครองเดียวเรียกว่าการรวมอำนาจ แต่ถ้าอำนาจนี้ตกอยู่แก่หลายองค์การเรียกองค์การเหล่านั้นว่า องค์การกระจายอำนาจ แนวทฤษฎีนี้ไม่เห็นด้วยที่จะแยกความหมายการกระจายอำนาจออกเป็นอำนาจตามอาณาเขตและกระจายอำนาจตามกิจการ เพราะการพิจารณาว่ากระจายอำนาจหรือไม่

วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์ (2545 : 343) ได้สรุปความหมายลักษณะและหลักการสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการจัดระเบียบการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจปกครอง Decentralization โดยรัฐหรือรัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นในการดำเนินการปกครองตนเอง และจัดตั้งบริการสาธารณะสุขบางอย่าง เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ทำให้เกิดสภาพการปกครองตนเองในท้องถิ่น (Local Self Government)

ดำรง ลัทธพิพัฒน์ (2545 : 113 อ้างคำใน แส สึงหัยจิต. 2547 : 7) ได้กล่าวถึงความหมายของการปกครองท้องถิ่น คือ “กระบวนการปกครองตนเองโดยประชาชนในหน่วยชุมชนหรือหน่วยการปกครอง (Political Subdivisions) ต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั่วไปตามพื้นที่ของประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยการปกครอง “เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล ฯลฯ

ลิขิต ธีรเวคิน (2548 : 31) ได้ให้ความหมายสำคัญกับการกระจายอำนาจ โดยกล่าวไว้ว่า การกระจายอำนาจการปกครองมีความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยสรุป

ไว้ 2 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การกระจายอำนาจ เป็นรากแก้วของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เนื่องด้วยประชาธิปไตยต้องประกอบด้วยโครงสร้างส่วนบน คือระดับชาติ และ โครงสร้างส่วนล่าง คือระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรากแก้วเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจและสังคม ในด้านการพัฒนาชนบทโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็จำเป็นต้องการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

โกวิท พวงงาม (2550 : 29) กล่าวว่า คำว่าการกระจายอำนาจหรือการกระจายอำนาจทางการปกครอง ตรงกับคำในภาษาอังกฤษ Decentralization เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการปกครองประเทศ กล่าวคือ การที่รัฐบาลมีหน้าที่รับผิดชอบในการปกครองประเทศ จำเป็นที่รัฐบาลต้องใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นจำนวนมาก ต้องดูแลให้ทั่วถึง สร้างสรรค์ความเจริญให้กับชุมชนและท้องถิ่นต่าง ๆ แต่เนื่องจากรัฐมีพื้นที่กว้างขวาง การดูแลไม่ทั่วถึง การพัฒนาไม่มีความล่าช้า ไม่สามารถสนองตอบกับความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ และเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลจึงต้องแบ่งเบาระยะของตนเอง โดยการสร้างกลไกหรือหน่วยการปกครองให้กระจายไปตามชุมชนต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ทั้งนี้เพื่อบำบัดการปกครองให้ทั่วถึง และเกิดผลดีต่อประชาชน การแบ่งเบาระยะดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดรูปแบบหรือวิธีการในทางการปกครองขึ้น เรียกว่า “การกระจายอำนาจหรือการกระจายอำนาจทางการปกครอง”

การกระจายอำนาจทางการปกครองพิจารณาได้เป็น 2 วิธี คือ

1. การแบ่งอำนาจทางการปกครอง (Decentralization) เป็นวิธีการเบื้องต้นของการกระจายอำนาจทางการปกครอง โดยยังมีการสงวนอำนาจรัฐบาลกลางอยู่ กระจายอำนาจหรือแบ่งอำนาจเฉพาะการบริหารเท่านั้น (Administrative Decentralization) เช่น การมอบอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจ (Discretionary Power) จากรัฐบาลกลางไปให้เจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาคหรือเขตพื้นที่ต่าง ๆ ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล การแบ่งอำนาจทางการปกครองดังกล่าวเจ้าหน้าที่ที่ไปประจำอยู่ ณ เขตพื้นที่ต่าง ๆ ก็คือข้าราชการที่ได้รับการแต่งตั้งและถูกควบคุมให้อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลนั่นเอง นอกจากนั้นในการบริหารหรือดำเนินการก็เป็นการบริหารตามนโยบายหรือตามคำสั่งของรัฐบาลกลาง โดยรัฐบาลกลางเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งและจัดสรรงบประมาณการแบ่งอำนาจทางการปกครองตามที่กล่าว จะเกิด

ระบบการปกครองท้องถิ่นขึ้นได้เหมือนกัน แต่เป็นการปกครองท้องถิ่นที่เรียกว่า Local State Government หรืออาจเรียกว่า การปกครองท้องถิ่น โดยราชการ เช่น รูปแบบการปกครอง จังหวัด อำเภอ ของประเทศไทยในปัจจุบัน

2. การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง (Devolution) เป็นขั้นตอนของการกระจายอำนาจทางการปกครองหรือที่เรียกกันว่า Decentralization ซึ่งเพิ่งเล็งถึงการมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ปกครองตนเองอย่างแท้จริง เป็นระบบการกระจายอำนาจการบริหาร (Administrative Decentralization) และการบริหารการกระจายอำนาจทางการเมือง (Political Decentralization) การกระจายอำนาจในลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นการให้อำนาจแก่ประชาชนเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปปกครอง มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย อำนาจในการเก็บรายได้และอำนาจในการออกกฎข้อบังคับของท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งนับเป็นการกระจายอำนาจที่มุ่งประสงค์จะให้ประชาชนมีบทบาทในการปกครองตนเองอย่างแท้จริง และหลักการมอบอำนาจ (Devolution) เช่นนี้ จะเกิดระบบการปกครองท้องถิ่นที่เรียกว่า (Local Self Government) หรือที่เรียกว่าการปกครองท้องถิ่น โดยประชาชน การปกครองท้องถิ่นในลักษณะที่กล่าวนี้ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

สรุป การกระจายอำนาจ หมายถึง การกระจายอำนาจทางการปกครอง ได้แก่ ประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพื่อดำเนินการปกครองให้ทั่วถึงและเกิดผลดีแก่ประชาชน เป็นการแบ่งเบาภาระการปกครองของรัฐบาลกลาง

4. หลักการกระจายอำนาจ

ชนัญชิตา ประโยชริต (2547 : 13) สรุปความสำคัญของ การกระจายอำนาจการปกครองทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจอิสระจากส่วนกลางภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ทั้งการเมืองและการบริหารในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายหรือความต้องการของตนเอง โดยมีองค์กรของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล แยกออกจากรัฐบาลกลาง เป็นผู้ดำเนินการ มีงบประมาณ มีรายได้ ทรัพย์สินและบุคลากรเป็นของตนเอง และคณะผู้บริหารจัดการมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ การกระจายอำนาจการปกครองดังกล่าวก่อให้เกิดรูปแบบการปกครองที่เรียกว่า การปกครองท้องถิ่นมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรของประชาชนเป็นผู้ดำเนินงาน เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

การกระจายอำนาจมีหลักการสำคัญ 4 ประการคือ (ลิขิต ชีรเวทิน. 2548 : 5)

1. ความเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจการปกครองนั้นจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์การของรัฐบาลกลาง การมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน องค์การเหล่านี้ จะต้องมีงบประมาณทรัพย์สินหนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

2. มีอำนาจอิสระในการบริหารงานมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจการปกครอง เพราะหากองค์การนั้น ไม่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์การเช่นนี้ก็มีลักษณะไม่ผิดไปจากหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางที่ประจำอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้แต่มีข้อสังเกตว่า อำนาจอิสระขององค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพอสมควรไม่มากเกินไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง องค์การปกครองท้องถิ่นมิใช่สถาบันการเมืองที่มีอำนาจธิปไตยเป็นของตนเอง หากแต่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้และให้ องค์การที่จำเป็นสำหรับหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติและบริหารกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ของตนเท่านั้น

3. ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและผู้ที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของประชาชนนั้น อาจจะทำให้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่น เฉพาะการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตน เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางคนอาจมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่น มากกว่านั้น ถึงกับสมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อให้ได้มาซึ่งโอกาสเข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่น

4. มีงบประมาณของตนเอง องค์การปกครองท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ ด้วยตนเองรวมถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้น ด้วยการให้ องค์การปกครองท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บ และบริหารรายได้ด้วยตนเองนี้ เป็นการมอบอำนาจการตัดใจให้องค์การปกครองท้องถิ่นทั้งหมดตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บรายได้ การบริหาร และการบริการประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

สุกัญญา กัจจร (2551 : 15) สรุปความสำคัญของการกระจายอำนาจ ว่ามีความสำคัญ 4 ประการ คือ มีความเป็นนิติบุคคลมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและมีงบประมาณของตนเองซึ่งทั้ง 4 ประการนี้ จะทำให้การกระจายอำนาจเป็นไปด้วยความสมบูรณ์แบบและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

สรุป การกระจายอำนาจการปกครองทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจอิสระจากส่วนกลางภายใต้ขอบเขตของกฎหมายทั้งทางการเมืองและการบริหาร การกระจายอำนาจมีหลักสำคัญ 4 ประการ คือ มีความเป็นนิติบุคคล มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหาร และมีงบประมาณเป็นของตนเอง

การบริหารราชการท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

หควณ ชูเพ็ญ (2548 ก : 1-58) ให้ความหมายของเทศบาลว่า เป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความเจริญ รัฐบาลใช้เทศบาลในการบริหารเมืองเป็นหลัก ซึ่งหลายประเทศที่ประสบความสำเร็จในการใช้ “เทศบาล” เป็นเครื่องมือสำคัญในการปกครองประเทศโดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว สำหรับหน่วยการบริหารของไทยนั้นเทศบาลเป็นรูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในเขตชุมชนเมืองที่ใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบองค์กรอย่างต่อเนื่องมาตลอด ปัจจุบันรูปแบบองค์กรของเทศบาลเป็นไปตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,619 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2551) เป็นเทศบาลนคร 23 แห่ง เทศบาลเมือง 140 แห่ง และเทศบาลตำบล 1,456 แห่ง (กระทรวงมหาดไทย, 2551 : หนังสือราชการ)

1. หลักเกณฑ์การจัดประเภทเทศบาล

1.1 เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทย ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลด้วย

1.2 เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่น ชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัติเทศบาล และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองในประกาศให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

1.3 เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไปทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัติเทศบาลฉบับนี้และมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร

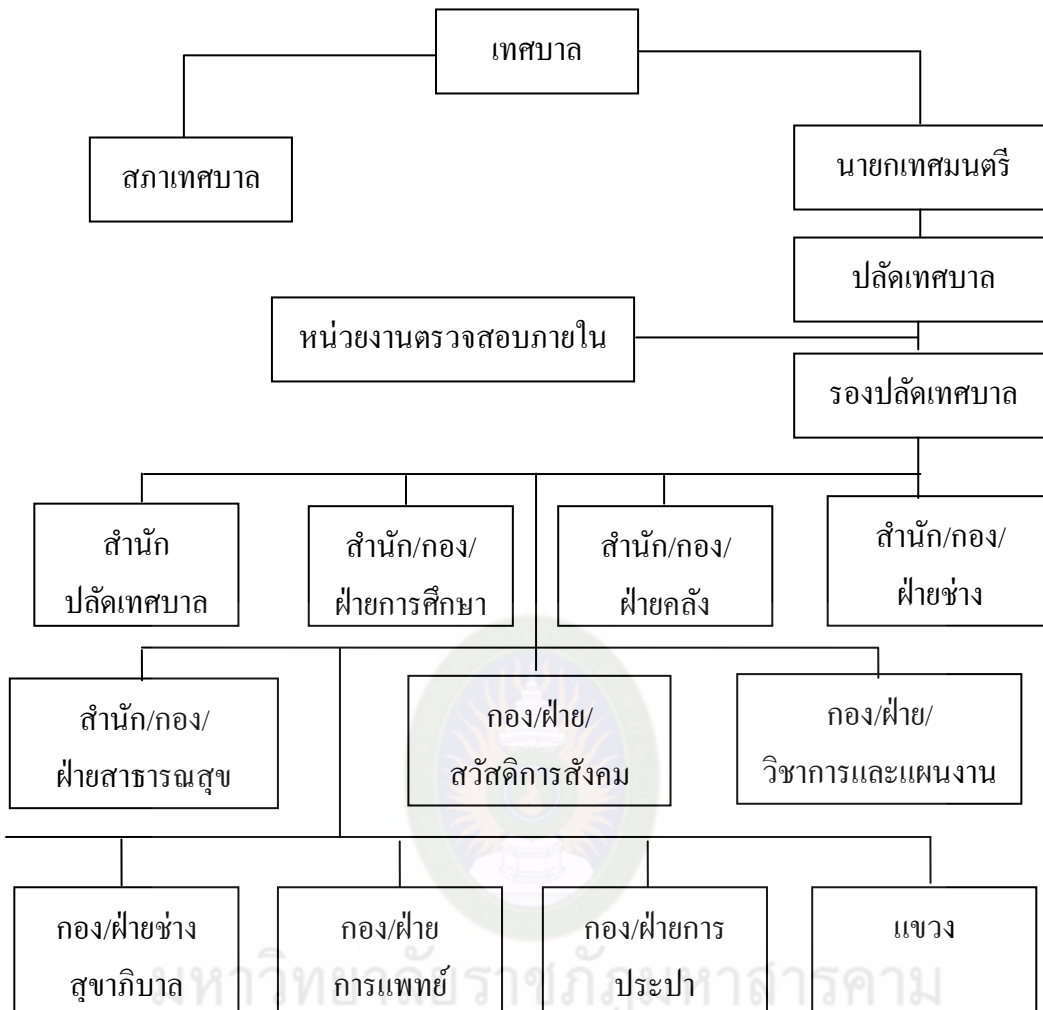
2. โครงสร้างเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ได้แบ่งโครงสร้างของเทศบาลออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี

สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจำนวนตามขนาดของเทศบาล คือ เทศบาลตำบล 12 คน เทศบาลเมือง 18 คน และเทศบาลนคร 24 คน

นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น นายกเทศมนตรีมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ในกรณีที่นายกเทศมนตรีดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระ และเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาล เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาลตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมายได้ตามขนาดของเทศบาล คือ เทศบาลตำบลไม่เกินสองคน เทศบาลเมืองไม่เกินสามคนและเทศบาลนครไม่เกินสี่คน

นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งที่ปรึกษาและเลขานุการซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาลได้ โดยในกรณีเทศบาลตำบลให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินสองคน เทศบาลเมืองให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินสามคน และเทศบาลนครให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินห้าคน พนักงานเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของเทศบาลที่ปฏิบัติงานอันเป็นภารกิจประจำสำนักงานหรืออาจนอกสำนักงานก็ได้ ซึ่งมีความเกี่ยวพันกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งในเรื่องทะเบียนราษฎร การสาธารณสุข ปลูก การศึกษา ฯลฯ



แผนภาพที่ 1 โครงสร้างการแบ่งส่วนการบริหารของเทศบาล

ที่มา : พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546

ส่วนงานหลักของเทศบาลประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ (หคควม ชูเพ็ญ. 2548 : 1-58)

1. สำนักงานปลัดเทศบาล มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบแบบแผนและนโยบายของเทศบาล เป็นเลขานุการของสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานธุรการ งานนิติการ งานทะเบียน งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนงานอื่นๆ ที่มีได้กำหนดไว้เป็นงานหน่วยงานใดโดยเฉพาะ เช่น สถานชนานุบาล
2. กองคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและการบัญชี การจัดเก็บภาษีต่าง ๆ เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย งานจัดทำงบประมาณ งานผลประโยชน์ของเทศบาล ควบคุมดูแลพัสดุและทรัพย์สินของเทศบาล

3. กองการสาธารณสุข มีหน้าที่แนะนำช่วยเหลือด้านการเจ็บป่วยของประชาชน การป้องกันและการระงับโรคติดต่อ การรักษาความสะอาด งานสัตวแพทย์ ตลาดสาธารณะ สุสานฌาปนสถาน สาธารณะ การสุขาภิบาล และงานด้านสาธารณสุข ตลอดจนควบคุมการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของประชาชน เช่น การแต่งผม การจำหน่ายอาหาร รวมทั้งงานสาธารณสุขอื่น ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายหรืองานที่ได้รับมอบหมาย

4. กองช่าง มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานโยธา งานสำรวจแบบแผนผังเมือง งานบำรุงรักษาทางบก ทางระบายน้ำ สวนสาธารณะ งานสถาปัตยกรรม งานสาธารณสุขไปรษณีย์ งานเกี่ยวกับไฟฟ้า งานควบคุมการก่อสร้างอาคาร เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

5. กองการประปา มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการและจำหน่ายน้ำสะอาด ตลอดจนจัดเก็บผลประโยชน์ในการนี้

6. กองการศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการด้านการศึกษาระดับประถมศึกษาของเทศบาล งานการสอน การนิเทศ การศึกษา งานสวัสดิการสังคม และนันทนาการ ตลอดจนการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. หน้าที่ของเทศบาล

เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 50 ถึง มาตรา 57 แบ่งแยกหน้าที่ของเทศบาลไว้ 2 ส่วน คือ หน้าที่ต้องทำและหน้าที่อาจจัดทำ นอกจากนี้ยังกำหนดหน้าที่ของเทศบาลแต่ละประเภทไว้แตกต่างกัน ดังนี้

1. หน้าที่ต้องทำ เป็นหน้าที่ตามกฎหมายบังคับให้เทศบาลต้องจัดทำเพื่อให้เกิดผลดีแก่ท้องถิ่น เทศบาลตำบล มาตรา 50 เทศบาลเมือง มาตรา 54 และเทศบาลนคร มาตรา 57 ดังตารางที่ 1

2. หน้าที่อาจจะทำ เป็นอำนาจหน้าที่ที่เทศบาลอาจจัดทำหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรายได้ ทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่ และความสามารถของเทศบาลนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ ได้สรุปแบ่งหน้าที่ตามประเภทของเทศบาลไว้ ดังตารางที่ 2

3. อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายเฉพาะอื่น ๆ นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 แล้ว ยังมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 เช่นเดียวกันกับองค์การบริหารส่วนตำบล และกฎหมายเฉพาะอื่น ๆ ที่กำหนดให้เป็นอำนาจ

หน้าที่ของเทศบาลในการดำเนินกิจการให้เป็นไปตามกฎหมายอื่น ๆ

ตารางที่ 2 หน้าที่ของเทศบาลต้องทำตาม พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546
มาตรา 50, 53 และ 56

เทศบาลตำบล	เทศบาลเมือง	เทศบาลนคร
1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน 2. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ 3. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล 4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ 5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง 6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม 7. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน และผู้พิการ 8. บำรุงศิลปจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น 9. หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล	มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาลตำบลตามข้อ 1-9 และมีหน้าที่เพิ่มเติมดังนี้ 1. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา 2. ให้มีโรงพยาบาล 3. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้ 4. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ 5. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ 6. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น 7. ให้มีการดำเนินกิจการโรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น	มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาลตำบลตามข้อ 1-9 และเทศบาลเมืองข้อ 1-7 และมีหน้าที่เพิ่มเติมดังนี้ 1. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก 2. กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข 3. การควบคุมสุขลักษณะและอนามัยในร้านจำหน่ายอาหาร โรงมหรสพและสถานบริการ 4. จัดการเกี่ยวกับที่อยู่และการบำรุงแหล่งเสื่อมโทรม 5. จัดให้มีและควบคุมท่าเรือท่าข้ามและที่จอดรถ 6. การวางผังเมืองและควบคุมการก่อสร้าง 7. การส่งเสริมกิจการท่องเที่ยว

ตารางที่ 3 หน้าที่ของเทศบาลที่อาจจัดทำตาม พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546
มาตรา 51, 54 และ 57

เทศบาลตำบล	เทศบาลเมือง	เทศบาลนคร
1. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา	1. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม	มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาลเมืองข้อ 1-12
2. ให้มีโรงฆ่าสัตว์	2. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน	
3. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม	3. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากิน	
4. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน	4. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก	
5. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร	5. ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล	
6. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้	6. ให้มีสาธารณูปการ	
7. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น	7. จัดทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข	
	8. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษาของราษฎร	

บริบทของเทศบาลตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

สำหรับบริบทของเทศบาลตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลลพบุรี

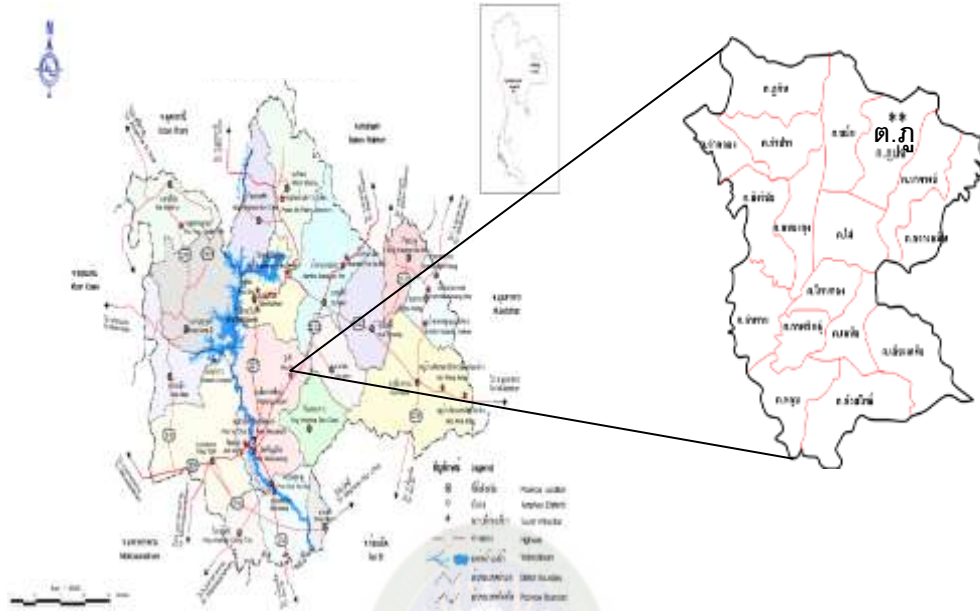
เทศบาลตำบลลพบุรี ตั้งอยู่บริเวณทิศเหนือของ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ระยะห่างจากอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ประมาณ 25 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 46.16 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอ และตำบลใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลนามะเขือ อำเภอสหัสขันธ์

ทิศใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลไผ่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์

ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลกลางหมื่น อำเภอเมืองกาฬสินธุ์

ทิศตะวันตก มีอาณาเขตต่อกับตำบลมื่น อำเภอเมืองกาฬสินธุ์



แผนภาพที่ 2 แผนที่แสดงที่ตั้งของตำบลลูปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เขตการปกครอง

เทศบาลตำบลลูปอ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ แบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 7 หมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 รายชื่อผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลตำบลลูปอ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อผู้ใหญ่บ้าน
1.	บ้านห้วยแสง	นายสำรวย คำหงษา
2.	บ้านสะอาดสมศรี	นายนาย อนันการ
3.	บ้านโนนสวรรค์	นายบุญล้วน คำควร
4.	บ้านป่านกขาบ	นายสุนทร บุญบุตร
5.	บ้านหนองแวงเหนือ	นายสิทธิพงษ์ แจ่มศักดิ์
8.	บ้านหนองแวงใหญ่	นายใหม่ พันธุ์จรุง
9.	บ้านห้วยแสงกลาง	นายทองจันทร์ คำหงษา

3. จำนวนครัวเรือนและจำนวนประชากร

- 3.1 จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,147 ครัวเรือน
- 3.2 จำนวนประชากรทั้งหมด 4,678 คน เป็นชาย 2,174 คน เป็นหญิง 2,504 คน

4. ด้านสังคม

- 4.1 เทศบาลตำบลภูป้อ มีโรงเรียนทั้งหมด 5 แห่ง แยกเป็น
 - 4.1.1 โรงเรียนระดับประถมศึกษาอย่างเดียว 4 แห่ง
 - 4.1.2 ระดับประถมรวมทั้งมัธยม 1 แห่ง
- 4.2 สถานีอนามัยประจำตำบลภูป้อ 1 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่บ้านหนองแวงใหญ่ หมู่ที่ 8 มีเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย จำนวน 4 คน
- 4.3 ตำบลภูป้อ มีวัด 7 แห่ง
- 4.4 กองทุนในตำบลภูป้อ มีกองทุนดังนี้
 - 4.4.1 กองทุนสงเคราะห์หมู่บ้านมีเงินอุดหนุนหมู่บ้านละ 12,000 บาท
 - 4.4.2 กองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านตามโครงการหมู่บ้านละ 100,000 บาท
 - 4.4.3 กลุ่มเกษตรกรทำไร่ภูป้อ 50,000 บาท
 - 4.4.4 กองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1,000,000 บาท

5. ด้านเศรษฐกิจ

เทศบาลตำบลภูป้อส่วนใหญ่ประกอบอาชีพโดยทำการเกษตรเป็นหลัก จัดอันดับได้ดังนี้

- 5.1 อาชีพทำนา ซึ่งเป็นอาชีพหลักของตำบล
- 5.2 อาชีพทำไร่ มีการปลูกอ้อยและมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นอาชีพเสริมประจำปี

6. การบริหารงานของเทศบาลตำบลภูป้อ

เทศบาลตำบลภูป้อ แบ่งการบริหารออกเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้

- 6.1 ฝ่ายการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้
 - 6.1.1 สภาเทศบาล ประกอบด้วย ประธานสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาล เลขานุการสภาเทศบาล และสมาชิกเทศบาล รวมทั้งสิ้น 12 คน
 - 6.1.2 คณะกรรมการบริหาร ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี 2 คน เลขานุการนายกฯ และที่ปรึกษานายกฯ รวมทั้งสิ้น 5 คน

6.2 ฝ่ายประจำ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

6.2.1 สำนักปลัด ประกอบด้วย ปลัดเทศบาล รองปลัด หัวหน้าสำนักปลัด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน นักพัฒนาชุมชน นักวิชาการศึกษา เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่ธุรการ(ลูกจ้างประจำ) และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กอนุบาลและปฐมวัย จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 13 คน

6.2.2 ส่วนการคลัง ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนการคลัง นักบริหารงานการคลัง นักวิชาการพัสดุ นักวิชาการจัดเก็บรายได้ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี รวมทั้งสิ้น 6 คน

6.2.3 ส่วนโยธา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองช่าง นายช่างโยธา พนักงานขับเครื่องจักรกลเบา (ลูกจ้างประจำ) ผู้ช่วยช่างไฟฟ้า และผู้ช่วยช่างเขียนแบบ รวมทั้งสิ้น 5 คน



แผนภาพที่ 3 แสดงโครงสร้างการบริหารงานของเทศบาลตำบลภูโป

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลอัตรากำลังของเทศบาลตำบลภูโป ในปีงบประมาณ 2557

ลำดับที่	ตำแหน่งบุคลากร	จำนวน	หมายเหตุ
	สำนักปลัด		
1	ปลัดเทศบาล	1	
2	หัวหน้าสำนักปลัด	1	
3	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน	1	
4	นักพัฒนาชุมชน	1	
5	นักวิชาการศึกษา	1	
6	บุคลากร	1	
7	เจ้าหน้าที่ธุรการ	1	
8	เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	1	
9	เจ้าหน้าที่ธุรการ (ลูกจ้างประจำ)	1	
10	ผู้ช่วยสัตวแพทย์	1	
11	ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กอนุบาลและปฐมวัย	7	
12	พนักงานขับรถยนต์ส่วนบุคคล	1	
13	แม่บ้าน (พนักงานจ้างเหมา)	2	
14	คณงานทั่วไป	2	
	กองคลัง		
1	ผู้อำนวยการกองคลัง	1	
2	นักบริหารงานคลัง	1	
3	นักวิชาการพัสดุ	1	
4	นักวิชาการจัดเก็บรายได้	1	
5	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี (ลูกจ้างประจำ)	1	
6	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี	1	
7	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้	1	
	กองช่าง		
1	ผู้อำนวยการกองช่าง		
2	นายช่างโยธา	1	

ลำดับที่	ตำแหน่งบุคลากร	จำนวน	หมายเหตุ
3	พนักงานขับเครื่องจักรกลเบา (ลูกจ้างประจำ)	1	
4	ผู้ช่วยช่างไฟฟ้า	1	
5	ผู้ช่วยช่างเขียนแบบ	1	
6	พนักงานจ้างเหมาบริการ	8	
	รวม	42	

ที่มา : เทศบาลตำบลกุปโป. 2557 : 7-8

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลตำบลกุปโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มิ่งขวัญ แสงสุวรรณ (2545 : 193-200) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านโป่ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยที่ทำให้ชุมชนบ้านโป่งมีความเข้มแข็ง คือ บริบทของชุมชนที่มีทางวัฒนธรรม มีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ และมีภูมิปัญญาที่มีการเรียนรู้วิถีการปฏิบัติ และการมีกลุ่มองค์กรที่มีผู้นำที่ช่วยในการผลักดันกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง กล่าวคือผู้นำเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ เสียสละ วิสัยทัศน์กว้างไกล ลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชุมชน มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีคุณธรรม จริยธรรม และภายในชุมชนยังมีวัดพระมหาหลวงเป็นศูนย์รวมจิตใจรวมทั้งยังมีโครงการที่สำคัญในชุมชนอีกด้วยคือ โครงการพัฒนาบ้านโป่งเนื่องมาจากพระราชดำริซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ห้วยแม่โจ้ และสนับสนุนอาชีพเกษตรกรรมให้แก่ประชาชน

บัณฑูร ประดิษฐ์สุวรรณ (2544 : 58 - 60) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของประชาสังคมในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนจะต้องมีการจัดทำแผนงานเตรียมการ และดำเนินการตามแนวทางที่จัดทำประชาพิจารณ์นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ราชการที่เกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมในการกระตุ้นและชี้แนะเพื่อสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญ ในส่วนของภาคประชาชนนั้น จะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์ การร่วมมือพร้อมที่จะทำงานร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน ต้องมีความซื่อสัตย์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัวหรือพวกพ้อง มีความเข้าใจ

ในเรื่องของการพัฒนาและมีทัศนคติกล้าคิด กล้าเสนอความคิดเห็น นอกจากนี้ยังต้องมีผู้นำที่
 เสียสละ กล้าตัดสินใจ และพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

อำภา จันทราภาส (2543 : 97-101) ได้ทำการศึกษาทุนทางสังคมที่มีผลต่อความเข้มแข็ง
 ของชุมชน โดยทำการศึกษายาน โป่งนก ตำบลคลองแม่กะ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าทุน
 ทางสังคม หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรมชุมชน
 ได้แก่ ภูมิปัญญา ความเชื่อ จารีตประเพณี ที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น 2) ทรัพยากรธรรมชาติที่
 สมบูรณ์ และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 3) บุคคลในชุมชนที่สำคัญ
 ประชาชนชาวบ้าน ผู้อาวุโส หมอพื้นบ้านผู้นำด้านต่าง ๆ ซึ่งมีบทบาทในชุมชนตามความสามารถ
 ของตน 4) องค์กรในชุมชน เช่น กลุ่มเหมืองฝาย กลุ่มฌาปนกิจ และกลุ่มที่เป็นทางการ โดย
 ช่วยเหลือกันในกิจกรรมพัฒนาชุมชน 5) เครือญาติและเครือข่ายในชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้เกิด
 ความสัมพันธ์อันดี เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน 6) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
 และการมีจิตสำนึกสาธารณะที่ทำให้ชุมชนสามารถสร้างความเข้มแข็งได้ การที่ผู้คนมา
 รวมกลุ่มกัน มีความตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ต้องดูแลและรับผิดชอบ
 ร่วมกันทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกัน และจะทำให้
 ชุมชนเกิดความเข้มแข็งตามมา

อำไพ อุตตาธรรม (2546 : 150 - 152) ได้ศึกษาเรื่อง ความเป็นประชาสังคมในการ
 ปฏิบัติการทางสังคมของชุมชนชนบทภาคเหนือ พบว่า ปฏิบัติการทางสังคมที่มีลักษณะเป็น
 ประชาสังคมมีดังนี้ 1) การมีจิตสำนึกสาธารณะ มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของคนใน
 ชุมชน 2) มีความเป็นชุมชน คือ มีความรัก ความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกิจกรรม
 ต่าง ๆ ของหมู่บ้าน 3) มีความเป็นกลุ่ม/องค์กรที่หลากหลายในชุมชน ซึ่งองค์กร/กลุ่มที่เกิดขึ้น
 จากการรวมตัวของคนในชุมชนที่เห็นปัญหาร่วมกัน และนำมาซึ่งการช่วยเหลือกันในการ
 แก้ปัญหา 4) มีความเป็นเครือข่าย กลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งอาศัยทรัพยากรที่แตกต่างกัน
 กัน แต่ก็มีความเชื่อมโยงกัน มีความสัมพันธ์กันทั้งในแง่ของการผลิต หรือความสัมพันธ์ใน
 ระดับเครือญาติ และมีวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นตัวเชื่อมโยง 5) การจัดการเชิงอำนาจแบบมีส่วนร่วม
 ร่วม การที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์สภาพปัญหา ร่วมวางแผนในการ
 แก้ปัญหา ร่วมดำเนินการแก้ปัญหานั้น รวมทั้งมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการ
 แก้ปัญหา เหล่านี้เป็นการแสดงออกถึงการมีอำนาจในการจัดการร่วมกัน โดยชุมชนเพื่อชุมชน

ประพันธ์ จันทรังษ และคณะ (2548 : 77 - 81) ศึกษาเงื่อนไขที่มีผลต่อความเข้มแข็ง
 ของชุมชน พบว่า 1) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ผู้นำและกิจกรรมของผู้นำ ผู้นำที่มีภาวะผู้นำ

เช่น มีวิสัยทัศน์ มีความเสียสละ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น ย่อมนำมาซึ่งความเข้มแข็งของกลุ่ม กระบวนการสร้างกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่เกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กระบวนการสร้างองค์กรและเครือข่ายทางเศรษฐกิจ กลุ่มกิจกรรมในชุมชนแต่ละกลุ่มมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นเครือข่ายในชุมชน 2) เงื่อนไขทางสังคมที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของกลุ่มกิจกรรม ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การร่วมมือร่วมแรงกัน ช่วยกันแก้ไขปัญหาภายใต้ศักยภาพของชุมชน การมีจิตสำนึกรักถิ่นฐานของคนในชุมชน การสืบสานวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาของชุมชนทำให้ชุมชนกลายเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และการพึ่งพาอาศัยของคนในชุมชน 3) เงื่อนไขทางประเพณีและวัฒนธรรม ได้แก่ การเข้าร่วมงานประเพณีและวัฒนธรรม การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ และการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน และสร้างให้คนในสังคมเป็นคนดี มีคุณธรรมมีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน

หาญศึก ทรงสวัสดิ์ (2550 : 152 - 161) ได้ศึกษาปัจจัยดังต่อไปนี้ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน 1) ปัจจัยด้านเสริมทุนทางสังคม การเสริมสร้างทุนทางสังคม เพื่อเตรียมสู่สังคมในอนาคต การเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิต การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว การส่งเสริมการใช้ข้อมูลในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหา เป็นต้น เหล่านี้คือทุนทางสังคมที่ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง 2) ปัจจัยด้านเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจ ชุมชนที่มีการจัดการและบริหารเศรษฐกิจของครัวเรือนที่ดี มีการส่งเสริมให้คนมีจิตสำนึกในการออม การมีวินัยในการใช้จ่าย และการเพิ่มคุณค่าให้แก่สินค้าและบริการของชุมชน เป็นต้น 3) ปัจจัยด้านเสริมสร้างทุนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของชุมชน รวมถึงการปรับแผนการผลิตและพฤติกรรมบริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่สิ่งแวดล้อม 4) ปัจจัยด้านการเสริมสร้าง ธรรมชาติภาคในการบริหารจัดการสู่ความยั่งยืน ซึ่งทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

สิงหนุ ขุนนิษฐ์ (2551 : 57 - 58) ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาชุมชนไปสู่ความเข้มแข็ง พบว่า การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมและสนับสนุนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ส่งเสริมให้มีคุณธรรมและจริยธรรม นอกจากนี้ควรส่งเสริมด้านอาชีพ มีการแปรรูปสินค้าเกษตร พร้อม

ทั้งจัดหาตลาดกลาง และถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เยาวชน เน้นการมีส่วนร่วม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการค้าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปาริชา มารี เคน (2551 : 67 - 80) ได้ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งพบว่าบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเป็นศูนย์กลางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนประกอบด้วยบทบาทที่สำคัญ คือ การสร้างความเชื่อมั่นและความเชื่อถือแก่สมาชิกในชุมชน เป็นศูนย์กลางความร่วมมือการแก้ไขปัญหาของชุมชน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนและนอกชุมชน และเป็นศูนย์กลางการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และการสร้างความสามัคคีของชุมชน และยังพบว่าลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็งมีลักษณะดังนี้

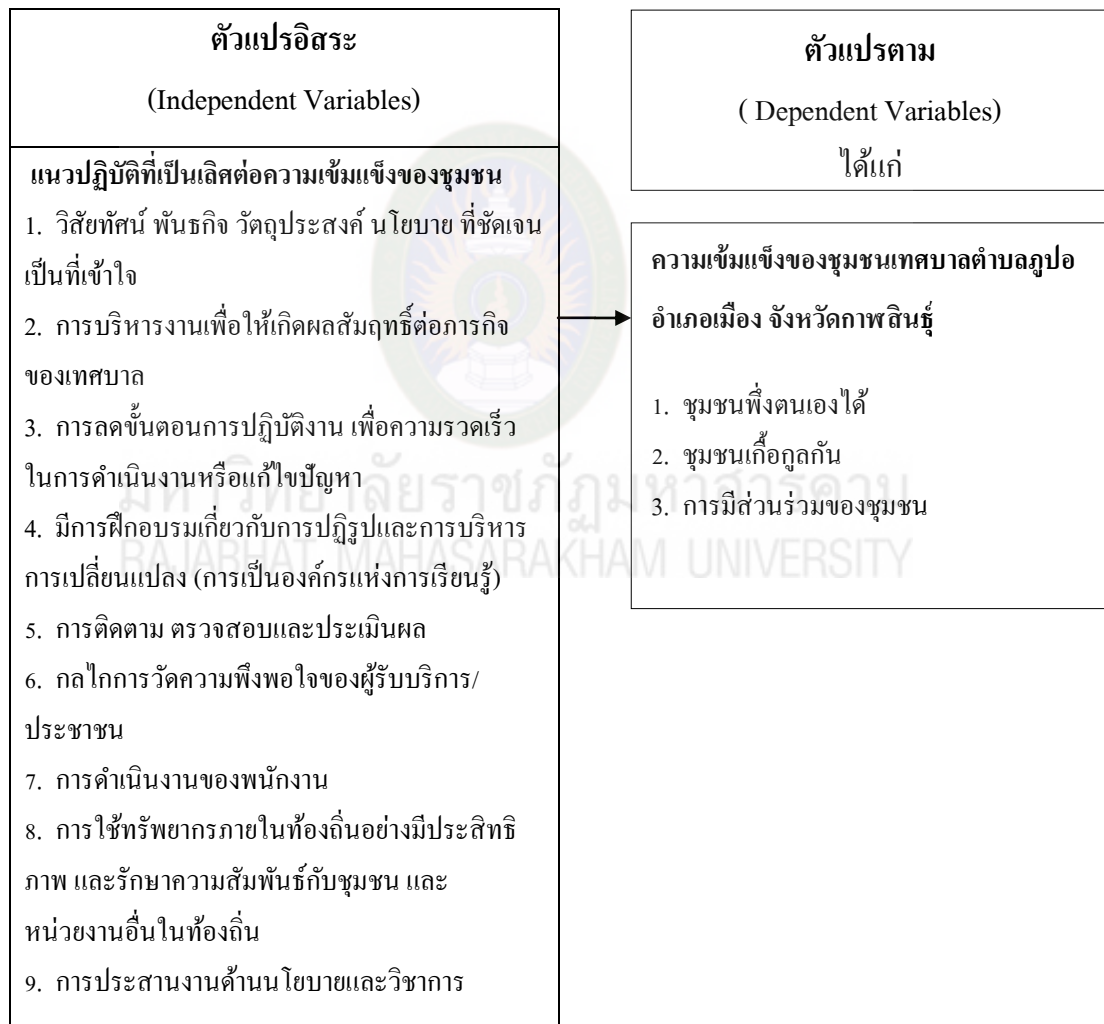
- 1) สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
- 2) สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน
- 3) มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดโอกาสให้กับสมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมไปรงใสและพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ
- 4) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิดตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการชุมชน
- 5) สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน
- 6) มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คน และมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน
- 7) การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป
- 8) มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่น ๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียม

จึงสรุปได้ว่า จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบว่าความเข้มแข็งของชุมชนเกิดขึ้นจากการที่ชุมชนมีการรวมกลุ่มกันเป็นองค์กร โดยมีส่วนร่วมจากสมาชิกในชุมชน ซึ่งสมาชิกในชุมชนจะมีการเรียนรู้ภายใต้กฎ จารีต ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อที่ก่อตัวตามพื้นฐานธรรมชาติ เมื่อเกิดปัญหาก็จะรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาเกิดเป็นองค์กรขึ้น ในชุมชน สิ่งที่ส่งผลให้องค์กรชุมชนเข้มแข็งคือ การมีส่วนร่วมในชุมชน การมีผู้นำที่ดี การมีความสัมพันธ์ในระบบเครือข่าย ทูทางสังคม ทูทางวัฒนธรรม ทูทางทรัพยากรธรรมชาติ ทูทางเครือข่ายในชุมชน ซึ่งทุกองค์ประกอบจะส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน การศึกษาเอกสาร

และงานวิจัยดังกล่าว จะเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยได้นำไปเป็นเอกสารอ้างอิง และเป็นแนวทางในการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยศึกษาจากการค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแผนภาพที่ 4



แผนภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรคือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลภูโปได้แก่

1.1 บุคลากรเทศบาล ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาลหัวหน้าส่วนเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ฯ และนักพัฒนาชุมชน จำนวน 21 คน

1.2 คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 80 คนดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนคณะกรรมการหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	บ้าน	จำนวนกรรมการหมู่บ้าน
1	ห้วยแสง	9
2	สะอาดสมศรี	12
3	โนนสวรรค์	9
4	ปานกxab	12
5	หนองแวงเหนือ	12
8	หนองแวงใหญ่	14
9	ห้วยแสงกลาง	12
รวม		80

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1 บุคลากรเทศบาล ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าส่วน เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ และนักพัฒนาชุมชน จำนวน 21 คน

2.2 คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 67 คน
 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร (Taro Yamane : 727) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดได้ไม่เกิน = .05

แทนค่า

$$n = \frac{80}{1 + 80 (0.05)^2}$$

$$n = 66.67$$

เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนเต็มผู้วิจัยจึงปรับขนาดกลุ่มตัวอย่าง เป็น 67 คน โดยแบ่งสัดส่วนแต่ละหมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 7 จำนวนคณะกรรมการหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่	บ้าน	จำนวน คณะกรรมการ หมู่บ้าน	ร้อยละของ จำนวนกรรมการ หมู่บ้าน	จำนวนคณะกรรมการ หมู่บ้านที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่าง
1	ห้วยแสง	9	11.25	8
2	สะอาดสมศรี	12	15.00	10
3	โนนสวรรค์	9	11.25	8
4	บ้านกขาบ	12	15.00	10
5	หนองแวงเหนือ	12	15.00	10
8	หนองแวงใหญ่	14	17.50	12
9	ห้วยแสงกลาง	12	15.00	10
รวม		80	100	67

เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชากรที่เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบ โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยทำรายชื่อของกลุ่มตัวอย่าง ใส่ในกล่องแล้วหยิบขึ้นทีละรายชื่อและบันทึกรายชื่อนั้นไว้ เพื่อทุกรายชื่อที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีโอกาสถูกเลือก เท่า ๆ กัน จนกระทั่งได้รายชื่อของกลุ่มตัวอย่างครบ 67 คนและเมื่อรวมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรเทศบาล จะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 88 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของเทศบาลในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชนิดตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ สถานะข้อมูลบุคลากร เพศ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 9 ด้าน คือ มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจมีการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล มีการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้) มีการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล มีกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน มีการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของพนักงานการใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น ประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบ (Likert, 1992 : 12) มี 5 ระดับ จำนวน 22 ข้อ โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนแต่ละระดับดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 102-103)

ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมากที่สุด	กำหนดให้ 5 คะแนน
ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก	กำหนดให้ 4 คะแนน
ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศปานกลาง	กำหนดให้ 3 คะแนน
ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศน้อย	กำหนดให้ 2 คะแนน
ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศน้อยที่สุด	กำหนดให้ 1 คะแนน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นชนิดปลายเปิด (Open End)

ชุดที่ 2 ความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมืองแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชนิดตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ สถานะข้อมูลบุคลากร เพศ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 3 ด้าน คือ ชุมชนพึ่งตนเอง ได้ชุมชนเกื้อกูลกันการมีส่วนร่วมของ

ชุมชนจำนวน 12 ชั่ว โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนในแต่ละระดับดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 102-103)

ระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับมากที่สุด	กำหนดให้ 5 คะแนน
ระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก	กำหนดให้ 4 คะแนน
ระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับปานกลาง	กำหนดให้ 3 คะแนน
ระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับน้อย	กำหนดให้ 2 คะแนน
ระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับน้อยที่สุด	กำหนดให้ 1 คะแนน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นชนิดปลายเปิด (Open End)

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปฏิบัติที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลเพื่อกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็ง เพื่อให้ได้แนวคิดรวบยอด ที่เกี่ยวข้องแล้วนำมากำหนดเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) (รังสรรค์ สึงเหล็ก, 2551 : 107-135)

2.3 สร้างแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่าตามกรอบแนวคิดในการวิจัยที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

2.4 นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้น เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ความเหมาะสม และความถูกต้อง

2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้อง ความถูกต้องชัดเจนของภาษา

3. การหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาเพื่อให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและเพื่อความสมบูรณ์ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยวิธีการ IOC (Index Of Item –Objective Congruence) (สมนึก ภัททิยธนี, 2544 : 219-233) เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตรและนำข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไปไปทดลองใช้ (Tryout) และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีสูตรคำนวณดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

ΣR แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยการแปลความคือ ถ้า $\text{IOC} \geq 0.67$ แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดวัตถุประสงค์ข้อนั้น

จริง

ถ้า $\text{IOC} < 0.67$ แสดงว่า ข้อคำถามนั้นไม่วัดวัตถุประสงค์ข้อ

นั้น

3.2 ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย

3.2.1 นายคมจิตร อรรถฤทธิวุฒิการศึกษา ศศ.ม.(รัฐศาสตร์) ตำแหน่งนักบริหารเทศบาลตำบล ระดับ 8 เทศบาลตำบลขมิ้น อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

3.2.2 นางสาวรณณาณ กาฬสินธุ์ วุฒิกการศึกษา ศศ.ม. (ภาษาไทย) ตำแหน่ง ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

3.2.3 นางสมควร จำเริญพัฒน์วุฒิการศึกษา ค.ม. (วิจัยและประเมินผล) การศึกษา ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนลำปา่ววิทยาคม เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสถิติ การวัดผลประเมินผล

3.3 หลังจากสร้างแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน พื้นที่เทศบาลตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อทดสอบหาค่าอำนาจจำแนกด้วยวิธีหา (Corrected-Item Total

Correlation) และหาค่าความเชื่อความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ (Cronbach) ได้ค่าเชื่อมั่น เท่ากับ 0.907

3.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง

3.5 ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัย ได้แก่ รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามประสานขอความร่วมมือ ถึงผู้บริหารของเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาลประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล และคณะกรรมการชุมชนหรือคณะกรรมการหมู่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือ จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างโดยตรง ตามจำนวนที่กำหนด

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วดำเนินการประมวลผลข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ มาจัดหมวดหมู่และบันทึกคะแนนแต่ละข้อแต่ละคนลงในแบบรหัส (Coding Form) หลังจากนั้นจึงนำไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยดำเนินการ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง

2. นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์แล้วลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding Form)

3. นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้วให้คะแนนแต่ละข้อที่กำหนดเกณฑ์ไว้ 5 ระดับ

คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 103)

มากที่สุด	กำหนดให้	5 คะแนน
มาก	กำหนดให้	4 คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้	3 คะแนน
น้อย	กำหนดให้	2 คะแนน
น้อยที่สุด	กำหนดให้	1 คะแนน

4. นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนเรียบร้อยแล้ว ไปประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การให้ความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (ปรับปรุงจากบุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 103)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายความว่า ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายความว่า ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายความว่า ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายความว่า ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายความว่า ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศน้อยที่สุด

และ

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายความว่า ระดับความเข้มแข็งมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายความว่า ระดับความเข้มแข็งมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายความว่า ระดับความเข้มแข็งปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายความว่า ระดับความเข้มแข็งน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายความว่า ระดับความเข้มแข็งน้อยที่สุด

5. สถิติเชิงตีความ (Inference Statistics) คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ตามสูตรการคำนวณดังนี้

$$r_{xy} = \frac{N\sum(XY) - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ

r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X กับ Y

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนชุด X

ΣY	แทน ผลรวมของคะแนนชุด Y
ΣX^2	แทน ผลรวมของคะแนนชุด X แต่ละตัวยกกำลังสอง
ΣY^2	แทน ผลรวมของคะแนนชุด Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
ΣXY	แทน ผลรวมระหว่างผลคูณชุด X กับ Y
N	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

โดยเกณฑ์การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง +1.00 ถึง -1.00 ค่า -1.00 และ +1.00 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสูงที่สุด แต่สัมพันธ์ในทิศทางที่ต่างกัน

เครื่องหมายบอกให้ทราบถึงทิศทางของความสัมพันธ์ เครื่องหมาย + แสดงว่าสัมพันธ์กันทางบวก เครื่องหมาย - แสดงว่าสัมพันธ์กันในทางลบ

ค่า +1.00 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางบวกสูงที่สุด

ค่า -1.00 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางลบสูงที่สุด

ค่า 0.00 แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันทางบวก หรือข้อมูลมีความสัมพันธ์ตามกัน หมายความว่า ใคร หรือเหตุการณ์ใด ก็ตามที่มีค่าคะแนนสูงในตัวแปรหนึ่ง แล้วได้คะแนนสูงในอีกตัวแปรหนึ่งด้วย หรือในทางตรงข้าม หากใคร หรือเหตุการณ์ใด ก็ตามที่มีค่าคะแนนต่ำในตัวแปรหนึ่ง แล้วได้คะแนนต่ำในอีกตัวแปรหนึ่งด้วย

ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันทางลบ หรือข้อมูลมีความสัมพันธ์ตรงข้ามกัน หมายความว่า ใคร หรือเหตุการณ์ใด ก็ตามที่มีค่าคะแนนต่ำในตัวแปรหนึ่ง แล้วได้คะแนนสูงในอีกตัวแปรหนึ่ง หรือในทางตรงข้าม หากใคร หรือเหตุการณ์ใด ก็ตามที่มีค่าคะแนนสูงในตัวแปรหนึ่ง แล้วได้คะแนนต่ำในอีกตัวแปรหนึ่ง

ตารางที่ 8 ค่าระดับของความสัมพันธ์

ค่า r	ระดับของความสัมพันธ์
.90 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
.70 - .90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.50 - .70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.30 - .50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00 - .30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

6. ข้อเสนอแนะจะดำเนินการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่ และการพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มาใช้ในการประมวลผลข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติวิเคราะห์ตามความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และสมมติฐาน ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percent)
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ได้แก่ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ แล้วพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของเทศบาลในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเสริมด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบการอธิบาย ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้ศึกษาขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษา ได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแทนตัวกำหนดค่า ดังต่อไปนี้

n	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของ เพียร์สัน
Sig	แทน	ค่าสำคัญทางสถิติทดสอบ
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลแนวปฏิบัติที่เป็นในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งของเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของเทศบาลในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและความเข้มแข็งของชุมชน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน โดยการแจกแจงความถี่ และพรรณนาความ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของเทศบาลในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ผู้ศึกษาขอ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกฯ ประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักปลัด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ฯ และนักพัฒนาชุมชน จำนวน 21 คน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 67 คน ผลปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานะข้อมูลบุคลากร		
1.1 ฝ่ายเทศบาล ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกฯ ประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล รอง ปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักปลัด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ฯ และ นักพัฒนาชุมชน	21	23.87
1.2 คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 7 หมู่บ้าน	67	76.13
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รวม	88	100
2. เพศ		
2.1 ชาย	55	62.50
2.2 หญิง	33	37.50
รวม	88	100
3. การศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	82	93.19
3.2 ปริญญาตรี	2	2.27
3.3 สูงกว่าปริญญาตรี	4	4.54
รวม	88	100

จากตารางที่ 9 พบว่า เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 62.50 การศึกษา ร้อยละ 93.19 ผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาค่ำกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 4.47 อยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี และมีเพียงร้อยละ 2.27 ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของเทศบาลในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม

ความเข้มแข็งของชุมชน	\bar{X}	S.D.	ระดับความเข้มแข็งของชุมชน
1. ชุมชนพึ่งตนเองได้	3.73	0.45	มาก
2. ชุมชนเกื้อกูลกัน	3.67	0.40	มาก
3. การมีส่วนร่วมของชุมชน	3.89	0.43	มาก
ความเข้มแข็งของชุมชน	\bar{X}	S.D.	ระดับความเข้มแข็งของชุมชน
รวม	3.76	0.34	มาก

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูป้อ พบว่าความเข้มแข็งของชุมชนโดยรวมมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) หากพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X} = 3.89$) ด้านชุมชนพึ่งตนเองได้ ($\bar{X} = 3.73$) และด้านชุมชนเกื้อกูลกัน ($\bar{X} = 3.67$)

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านชุมชนพึ่งตนเองได้

ชุมชนพึ่งตนเองได้	\bar{X}	S.D.	ระดับความเข้มแข็งของชุมชน
1. การมีเสถียรภาพทางการเงินหรือความมั่นคงขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน	3.40	0.74	ปานกลาง
2. ชุมชนมีการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	3.65	0.59	มาก
3. ชุมชนมีการรวมตัวกันอย่างมั่นคง เป็นปึกแผ่น	3.93	0.50	มาก

ชุมชนพึ่งตนเองได้	\bar{X}	S.D.	ระดับความเข้มแข็ง ของชุมชน
4. ชุมชนมีการประกอบอาชีพตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.95	0.46	มาก
รวม	3.73	0.45	มาก

จากตารางที่ 11 ด้านชุมชนพึ่งตนเองได้ พบว่า มีระดับความเข้มแข็งของชุมชนมาก ($\bar{X} = 3.73$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จำนวน 4 ข้อ พบว่า มีจำนวน 1 ข้อ ที่มีระดับความเข้มแข็งของชุมชนปานกลาง คือ การมีเสถียรภาพทางการเงินหรือความมั่นคงขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ($\bar{X} = 3.40$) และมี 3 ข้อที่มีความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ชุมชนมีการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมาคือ ชุมชนมีการรวมตัวกันอย่างมั่นคง เป็นปึกแผ่น ($\bar{X} = 3.93$) และชุมชนมีการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.65$)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านชุมชนเกื้อกูลกัน

ชุมชนเกื้อกูลกัน	\bar{X}	S.D.	ระดับความเข้มแข็ง ของชุมชน
1. มีการจัดสวัสดิการของชุมชนอย่างต่อเนื่อง	3.14	0.71	ปานกลาง
2. มีความเอื้ออาทรในเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์หรือกำไรจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน	3.62	0.56	มาก
3. ชุมชนมีความสามัคคี และช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันของคนในชุมชน	3.95	0.53	มาก
4. มีจิตสำนึกหวงแหนความเป็นชุมชนของตนร่วมกัน	3.95	0.43	มาก
รวม	3.67	0.40	มาก

จากตารางที่ 12 ด้านชุมชนเกื้อกูลกัน พบว่า มีระดับความเข้มแข็งมาก ($\bar{X} = 3.67$) เมื่อพิจารณารายชื่อ จำนวน 4 ข้อ พบว่า มี 3 ข้อที่มีความเข้มแข็งของชุมชนในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ชุมชนมีความสามัคคี และช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันของคนในชุมชน ($\bar{X} = 3.95$) มีจิตสำนึกหวงแหนความเป็นชุมชนของคนร่วมกัน ($\bar{X} = 3.95$) และ มีความเอื้ออาทรในเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์หรือกำไรจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ($\bar{X} = 3.62$) และมีจำนวน 1 ข้อที่มีความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการจัดสวัสดิการของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.14$)

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน	\bar{X}	S.D.	ระดับความเข้มแข็งของชุมชน
1. คนในชุมชนเข้าร่วมกันพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่หรือร่วมแก้ไขปัญหาของตนเองให้ดีขึ้น	3.76	0.53	มาก
2. มีการรักษาคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน/ท้องถิ่นหรือเอกลักษณ์ความเป็นไทย	4.06	0.52	มาก
3. คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ประเพณี วัฒนธรรม	4.14	0.46	มาก
4. คนในชุมชนเข้าร่วมรักษา พัฒนา ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.60	0.60	มาก
รวม	3.89	0.43	มาก

จากตารางที่ 13 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า มีระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) และผลการวิเคราะห์รายชื่อ ทั้ง 4 ข้อมีระดับความเข้มแข็งของชุมชนมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ประเพณี วัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.14$) มีการรักษาคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน/ท้องถิ่นหรือเอกลักษณ์ความเป็นไทย ($\bar{X} = 4.06$) คนในชุมชนเข้าร่วมกันพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่หรือร่วมแก้ไขปัญหาของตนเองให้ดีขึ้น ($\bar{X} = 3.76$) และคนในชุมชนเข้าร่วมรักษา พัฒนา ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.60$)

2. ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของเทศบาลในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ผล
ปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็ง
ของชุมชนเทศบาลตำบลกุดป่อง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของ ชุมชน	\bar{X}	S.D.	ระดับแนว ปฏิบัติที่เป็นเลิศ
1. วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ	3.80	0.46	มาก
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของ ชุมชนชัดเจนเป็นที่เข้าใจ	\bar{X}	S.D.	ระดับแนว ปฏิบัติที่เป็นเลิศ
2. การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อ ภารกิจของเทศบาล	4.37	0.59	มาก
3. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความ รวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา	3.83	0.60	มาก
4. มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและ การบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้)	3.84	0.58	มาก
5. การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล	3.68	0.64	มาก
6. กลไกการวัดความพึงพอใจของ ผู้รับบริการ/ประชาชน	3.49	0.56	ปานกลาง
7. การดำเนินงานของพนักงาน	3.94	0.51	มาก
8. การใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมี ประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับ ชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น	4.33	0.57	มาก
9. การประสานงานด้านนโยบายและ วิชาการ	4.16	0.62	มาก
รวม	3.94	0.38	มาก

จากตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยรวมแล้วเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมืองมีระดับของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจำนวน 9 ด้าน พบว่า มีจำนวน 8 ด้านมีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ ด้านการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล ($\bar{x} = 4.37$) ด้านการใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.33$) และ ด้านการประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ ($\bar{x} = 4.16$) มีจำนวน 1 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ ($\bar{x} = 3.49$)

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ พันธกิจวัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ

การมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ	\bar{X}	S.D.	ระดับแนวปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ
1. เทศบาลมีพันธกิจที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์	3.80	0.50	มาก
2. เทศบาลมีการกำหนดนโยบายที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้	3.81	0.52	มาก
3. เทศบาลมีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ได้อย่างถูกต้อง	3.79	0.49	มาก
รวม	3.80	0.46	มาก

จากตารางที่ 15 พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก ($\bar{x} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จำนวน 3 ข้อ พบว่า ทั้ง 3 ข้อ มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ เทศบาลมีการกำหนดนโยบายที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ($\bar{x} = 3.81$) รองลงมาคือเทศบาลมีพันธกิจที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ($\bar{x} = 3.80$) และ เทศบาลมีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ได้อย่างถูกต้อง ($\bar{x} = 3.79$)

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล

การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล	\bar{X}	S.D.	ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
1. เทศบาลมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี	4.35	0.63	มาก
2. เทศบาลมีการนำแผนชุมชนมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี	4.47	0.65	มาก
การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล	\bar{X}	S.D.	ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
3. เทศบาลมีการดำเนินโครงการที่ปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น	4.30	0.69	มาก
รวม	4.37	0.59	มาก

จากตารางที่ 16 ด้านการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล พบว่า มีระดับแนวปฏิบัติเลิศมาก ($\bar{X} = 4.37$) ผลการวิเคราะห์ในรายชื่อ จำนวน 3 ข้อ พบว่า มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ เทศบาลมีการนำแผนชุมชนมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X} = 4.47$) เทศบาลมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X} = 4.35$) และ เทศบาลมีการดำเนินโครงการที่ปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ($\bar{X} = 4.30$)

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา

การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงาน หรือแก้ไขปัญหา	\bar{X}	S.D.	ระดับแนวปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ
1. มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือ โทรคมนาคมเพื่อความรวดเร็วในการ ปฏิบัติงาน	3.83	0.65	มาก
2. มีการให้บริการเชิงรุกเพื่อลดขั้นตอน การปฏิบัติงาน และตอบสนองความต้องการของประชาชน	3.84	0.68	มาก
รวม	3.83	0.60	มาก

จากตารางที่ 17 ด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อพิจารณา รายชื่อ จำนวน 2 ข้อ มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการ ให้บริการเชิงรุกเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และตอบสนองความต้องการของประชาชน ($\bar{X} = 3.84$) และมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือ โทรคมนาคมเพื่อความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.83$)

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้)

การฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้)	\bar{X}	S.D.	ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
1. พนักงานได้รับการฝึกอบรม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติ	3.81	0.68	มาก
2. มีการประชุมถ่ายทอดนโยบาย แนวทางการปฏิบัติงานระหว่างผู้บริหารและพนักงาน	4.00	0.69	มาก
3. มีกิจกรรม/โครงการ ส่งเสริมความสัมพันธ์ของคนในองค์กร และสร้างแรงจูงใจให้พนักงานทำงานตามระเบียบ	3.71	0.70	มาก
รวม	3.84	0.58	มาก

จากตารางที่ 18 ด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้) พบว่า มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก ($\bar{X} = 3.84$) ผลการวิเคราะห์รายข้อ จำนวน 3 ข้อ พบว่า ทั้ง 3 ข้อ มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการประชุมถ่ายทอดนโยบาย แนวทางการปฏิบัติงานระหว่างผู้บริหารและพนักงาน ($\bar{X} = 4.00$) พนักงานได้รับการฝึกอบรม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.81$) และมีกิจกรรม/โครงการ ส่งเสริมความสัมพันธ์ของคนในองค์กร และสร้างแรงจูงใจให้พนักงานทำงานตามระเบียบ ($\bar{X} = 3.71$)

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็ง
ของชุมชนเทศบาลตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการติดตาม ตรวจสอบ
และประเมินผล

การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล	\bar{X}	S.D.	ระดับแนวปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ
1. ภายหลังจากดำเนินโครงการต่าง ๆ เทศบาล ได้มีการประเมินผลการดำเนินงาน และ รายงานต่อผู้บริหาร	3.74	0.67	มาก
2. มีการนำข้อเสนอแนะจากการประเมินผล มาปรับปรุงในการดำเนินโครงการอื่นต่อไป	3.62	0.69	มาก
รวม	3.68	0.64	มาก

จากตารางที่ 19 ด้านการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล พบว่า มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทั้ง 2 ข้อ มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
มาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ภายหลังจากดำเนินโครงการต่าง ๆ เทศบาลได้มีการประเมินผล
การดำเนินงาน และรายงานต่อผู้บริหาร ($\bar{X} = 3.74$) มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศระดับมาก และ มีการนำ
ข้อเสนอแนะจากการประเมินผลมาปรับปรุงในการดำเนินโครงการอื่นต่อไป ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} =$
3.62)

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน

กลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน	\bar{X}	S.D.	ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
1. เทศบาลมีการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการสาธารณะเป็นระยะ	3.52	0.63	มาก
2. เทศบาลมีกระบวนการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานโดยใช้ผลจากการประเมินอย่างต่อเนื่อง	3.45	0.61	ปานกลาง
รวม	3.48	0.56	ปานกลาง

จากตารางที่ 20 ด้านกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) ในส่วนของรายชื่อ พบว่า ข้อ 1 เทศบาลมีการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการสาธารณะเป็นระยะ มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก ($\bar{X} = 3.52$) ข้อ 2 เทศบาลมีกระบวนการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานโดยใช้ผลจากการประเมินอย่างต่อเนื่อง มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.45$)

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการดำเนินงานของพนักงาน

การดำเนินงานของพนักงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
1. พนักงานมีความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่ปฏิบัติ	4.01	0.52	มาก
2. พนักงานมีอิสระในการดำเนินงาน และสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและทันเวลา	3.86	0.60	มาก
รวม	3.93	0.51	มาก

จากตารางที่ 21 ด้านการดำเนินงานของพนักงาน พบว่า มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณารายข้อ จำนวน 2 ข้อ พบว่า มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปมาก คือ พนักงานมีความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.01$) และพนักงานมีอิสระในการดำเนินงาน และสามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 3.86$)

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น

การใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
1. เทศบาลมีแนวทาง/มาตรการในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เช่น การประหยัดน้ำ/ไฟฟ้าการคัดแยกขยะ	4.24	0.65	มาก
2. เทศบาลมีกระบวนการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และหน่วยงานในท้องถิ่น	4.35	0.63	มาก

การใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
3. ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลเป็นอย่างดี	4.40	0.72	มาก
รวม	4.33	0.57	มาก

จากตารางที่ 22 ด้านการใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น พบว่า มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก ($\bar{X} = 4.33$) และผลการวิเคราะห์รายข้อ จำนวน 3 ข้อ พบว่า ทั้ง 3 ข้อ มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมาคือ เทศบาลมีกระบวนการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และหน่วยงานในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.35$) และ เทศบาลมีแนวทาง/มาตรการในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เช่น การประหยัดน้ำ/ไฟฟ้าการคัดแยกขยะ ($\bar{X} = 4.24$)

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ

การประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ	\bar{X}	S.D.	ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ
1. ภายในองค์กรมีการประสานงานด้านนโยบายและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านวิชาการซึ่งกันและกัน	4.02	0.72	มาก
2. เทศบาลมีการบูรณาการความรู้ด้านวิชาการจากหน่วยงานภายใน/ภายนอก	4.29	0.63	มาก
รวม	4.15	0.62	มาก

จากตารางที่ 23 ด้านการประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ พบว่า มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก ($\bar{x} = 4.15$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทั้ง 2 ข้อ มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ เทศบาลมีการบูรณาการความรู้ด้านวิชาการจากหน่วยงานภายใน/ภายนอก ($\bar{x} = 4.29$) และภายในองค์กรมีการประสานงานด้านนโยบายและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านวิชาการซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 4.02$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและความเข้มแข็งของชุมชน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

การวัดความสัมพันธ์ระหว่าง แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาล ตำบลคูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยเกณฑ์การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ 1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือ ไม่มีเลย ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสามารถแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความสัมพันธ์ 0.90 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับที่สูงมาก

ระดับความสัมพันธ์ 0.70 - 0.90 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง

ระดับความสัมพันธ์ 0.50 - 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ระดับความสัมพันธ์ 0.30 - 0.50 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

ระดับความสัมพันธ์ 0.00 - 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำมาก

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและความเข้มแข็งของชุมชน

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ	ชุมชน พึ่งตนเองได้	ชุมชน เกื้อกูลกัน	การมีส่วน ร่วมของ ชุมชน	ความเข้มแข็งของ ชุมชนโดยรวม
วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ	-.135	-.089	.039	-.077
การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล	-.042	-.056	.139	.006
การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา	-.190	-.071	-.025	-.120
มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้)	-.185	-.057	-.013	-.107
การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล	.020	-.096	-.050	-.048
กลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน	-.113	-.067	-.083	-.099
การดำเนินงานของพนักงาน	-.001	.187	.250*	.169
การใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น	-.090	.126	.196	.083
การประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ	-.033	.080	.157	.081

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชน เทศบาลตำบลกุปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนในระดับต่ำมากทุกปัจจัย โดยเรียงลำดับดังนี้

1. การดำเนินงานของพนักงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับต่ำมาก ซึ่งสามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 12.00 ($r = -0.120$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. กลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. การใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. การประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

8. การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

9. การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน

ผลการวิจัยข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 25 ข้อเสนอแนะแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาล
ตำบลกุป่อ

ข้อเสนอแนะแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน	ความถี่ (คน)
1. ด้านการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล	
- ควรมีการประเมินผลโครงการที่เทศบาลดำเนินงานทุกโครงการ	15
- ควรนำผลการประเมิน รายงานให้ผู้บริหารทราบทุกครั้ง	8
2. ด้านกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน	
- ควรประเมินความพึงพอใจของประชาชน	23
3. ด้านการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของพนักงาน	
- พนักงานควรปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัด	5
รวม	51

จากตารางที่ 25 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลกุป่อ เรียงตามลำดับความถี่สูงสุดไปหาลำดับต่ำสุดได้ดังนี้

1. ด้านกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน ควรประเมินความพึงพอใจของประชาชนให้บ่อย ๆ มีความถี่จำนวน 23 คน
2. ด้านการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล ควรมีการประเมินผลโครงการที่เทศบาลดำเนินงานทุกโครงการ มีความถี่จำนวน 15 คน และควรนำผลการประเมิน รายงานให้ผู้บริหารทราบทุกครั้ง มีความถี่จำนวน 8 คน
3. ด้านการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของพนักงาน พนักงานควรปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัด มีความถี่จำนวน 5 คน

ตารางที่ 26 ข้อเสนอแนะการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง
จังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อเสนอแนะแนวพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน	ความถี่ (คน)
1. ด้านชุมชนพึ่งตนเองได้ - ควรมีการสนับสนุนงบประมาณให้แก่กลุ่มอาชีพในชุมชน เพื่อจะได้มีเงินทุนหมุนเวียน	37
ข้อเสนอแนะแนวพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน	ความถี่ (คน)
2. ด้านชุมชนเกื้อกูลกัน - ควรจัดสวัสดิการชุมชนให้ทั่วถึงทุกชุมชน	11
3. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	
รวม	48

จากตารางที่ 26 ผลการวิจัยข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป ดังนี้

1. ด้านชุมชนพึ่งตนเองได้ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณให้แก่กลุ่มอาชีพในชุมชน เพื่อจะได้มีเงินทุนหมุนเวียน มีความถี่เท่ากับ 37 คน
2. ด้านชุมชนเกื้อกูลกัน ควรจัดสวัสดิการชุมชนให้ทั่วถึงทุกชุมชน ความถี่เท่ากับ 11 คน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อศึกษาระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของเทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศที่มีต่อความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีสมมติฐานว่าแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนฝ่ายเทศบาล เลือกลเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าส่วน เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ฯ และนักพัฒนาชุมชน จำนวน 21 คน และคณะกรรมการชุมชนหรือคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 67 คนมาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร (Taro Yamane : 727) รวมขนาดกลุ่มตัวอย่าง 88 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ทั้งประเภทตรวจสอบรายการ (Check List) มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับและแบบปลายเปิด (Opened End) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และนำเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบการอธิบาย ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้ศึกษาขอเสนอผลการสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกฯ ประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักปลัด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ฯ และนักพัฒนาชุมชน จำนวน 21 คน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 67 คน ผลปรากฏ พบว่า ผู้ตอบแบบได้แก่ ฝ่ายบริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ หัวหน้าส่วน จำนวน 21 คน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 67 คน เป็นเพศชาย จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 เป็นเพศหญิง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 37.30 ส่วนการศึกษา พบว่า การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 82 คน คิดเป็นร้อยละ 93.19 ปริญญาตรี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.27 สูงกว่าปริญญาตรี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.54

2. ระดับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

พบว่า ระดับความเข้มแข็งของชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน รองลงมาคือ ด้านชุมชนพึ่งตนเองได้ และด้านชุมชนเกื้อกูลกัน

3. ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง 9 ด้าน

พบว่า มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก จำนวน 8 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารงาน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล ด้านการใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น และด้านการประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ และมีอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศที่มีต่อความเข้มแข็งของชุมชน

พบว่า แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนในระดับต่ำมากทุกตัวแปร โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ การดำเนินงานของพนักงานการตลาดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาและการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้)

5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า

5.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชน จากแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ, ด้านการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล, ด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาและด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้) ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 ด้าน โดยให้เหตุผลว่า ทั้ง 4 ด้าน มีระบบการบริหารจัดการที่ดี เห็นรูปธรรม ชัดเจน และการบริการจัดการเป็นระบบระเบียบทุกขั้นตอน ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน อีก 5 ด้าน พบว่า ด้านกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน ได้แก่ ควรมีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนให้มากกว่าปีละหนึ่งครั้ง เพื่อจะได้ทราบถึงผลการบริการต่อระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ ด้านการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล ได้แก่ ควรมีการประเมินผลความสำเร็จ โครงการที่เทศบาลดำเนินงานทุกโครงการ หลังจากเสร็จสิ้น โครงการ ควรนำผลการประเมิน รายงานให้ผู้บริหารทราบทุกครั้ง และนำผลที่ได้ปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินโครงการในครั้งต่อไป และด้านการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของพนักงาน พนักงาน ได้แก่ พนักงานเทศบาลควรปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัดตลอดจนทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

5.2 จากการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน จากแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ ทั้ง 3 ด้าน พบว่า ด้านชุมชนพึ่งตนเองได้ ได้แก่ ควรมีการสนับสนุน

งบประมาณให้แก่กลุ่มอาชีพภายในชุมชน เพื่อเป็นการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน และกิจกรรมภายในกลุ่ม และจะได้มีเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม ด้านชุมชนก็เอื้อกัน ได้แก่ การจัดสวัสดิการชุมชนให้ทั่วถึงทุกคน ทุกครัวเรือน ทุกชุมชนมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ส่วนความเข้มแข็งของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบ สัมภาษณ์ไม่มีข้อเสนอแนะ เนื่องจากการดำเนินการ กิจกรรม และ โครงการ ทุกครั้งทุกคนได้มี บทบาทและโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมทุกครั้ง

อภิปรายผล

จากการวิจัยความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาล ตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ตั้งสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานการวิจัย แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาล ตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบายที่ ชัดเจน เป็นที่เข้าใจ มีการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลต่อภารกิจของเทศบาล การลดขั้นตอน การปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการ ปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล กลไกการวัด ความพึงพอใจของผู้รับบริการ การดำเนินงานของพนักงาน การใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่น อย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น การ ประสานงานด้านนโยบายและวิชาการมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงกับความเข้มแข็งของ ชุมชน 3 ด้าน ชุมชนพึ่งตนเองได้ ชุมชนเอื้อกันและการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการศึกษาพบว่า แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจน เป็นที่เข้าใจ การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลต่อภารกิจของเทศบาลการลดขั้นตอนการ ปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหามีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการ ปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้) การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชนการดำเนินงานของ พนักงานการใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่นการประสานงานด้านนโยบายและวิชาการที่มีความสัมพันธ์กับ

ความเข้มแข็งของชุมชน 3 ด้าน ได้แก่ ชุมชนพึ่งตนเองได้ ชุมชนเกื้อกูลกัน และการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ทั้ง 9 ด้าน มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชน ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งน้อย เกิดจากชุมชนมีการร่วมตัวในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยตัวเอง เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ภายในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ วิทยากรภายในท้องถิ่น ภายใต้บริบทชุมชนช่วยเหลือเกื้อหนุนกันเพื่อการพึ่งพาตนเอง และเกิดการหนุนเสริมจากหน่วยงานหรือเทศบาลตำบลอุปอ เข้ามา สนับสนุนปัจจัยในการพัฒนากลุ่มในส่วนที่ขาด รวมถึงช่วยเหลือด้านบริการติดต่อประสานงาน อำนวยความสะดวกให้แก่ชุมชนสอดคล้องกับการศึกษาของ มิ่งขวัญ แสงสุวรรณ (2545 : 193-200) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านโป่งอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจัยหลักที่ทำให้ชุมชนบ้านโป่งมีความเข้มแข็ง คือ บริบทของชุมชนที่มีทางวัฒนธรรม มีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ และมีภูมิปัญญาที่มีการเรียนรู้วิถีการปฏิบัติ ซึ่งเป็นฐานให้แก่การสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

นอกจากนี้ความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลอุปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์นอกจากมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมแล้ว ยังมีบุคคลต้นแบบเกิดจากบุคคลในชุมชนที่สำคัญที่ได้รับการยอมรับในการประกอบอาชีพที่ประสบผลสำเร็จ และได้รับการยกย่องให้เป็น ผู้รู้ หรือปราชญ์ชาวบ้านด้านการเกษตร และยังเป็นศูนย์รวมผู้ที่สนใจการทำเกษตร รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่คนในท้องถิ่นที่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ ชุมชนเทศบาลตำบลอุปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์เกิดการชุมชนพึ่งตนเองได้ ชุมชนเกื้อกูลกัน การมีส่วนร่วมของชุมชน ที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนสอดคล้องกับ การศึกษาของ อภิภา จันทราภาส (2545 : 97-101) ได้ทำการศึกษาทุนทางสังคมที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน โดยทำการศึกษาบ้านโป่งนาคตำบลคองแม่คะ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ บุคคลในชุมชนที่สำคัญปราชญ์ชาวบ้าน ผู้อาวุโส หมอพื้นบ้านผู้นำด้านต่าง ๆ ซึ่งมีบทบาทในชุมชนตามความสามารถของตนเอง ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดี เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ต้องดูแลและรับผิดชอบร่วมกันทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกัน และจะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งตามมา

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ, การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของ

เทศบาล, การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา, มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง, การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล, การดำเนินงานของพนักงาน, การใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น, การประสานงานด้านนโยบายและวิชาการและกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชนพบว่าทั้ง 9 ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.94 อยู่ในเกณฑ์ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมากซึ่งสอดคล้องกับ ปารีชา มารี เคน (2551 : 67 - 80) ได้ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งพบว่าบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเป็นศูนย์กลางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนประกอบด้วยบทบาทที่สำคัญ คือ การสร้างความเชื่อมั่นและความเชื่อถือแก่สมาชิกในชุมชน เป็นศูนย์ประสานความร่วมมือการแก้ไขปัญหาของชุมชน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนและนอกชุมชน และเป็นศูนย์กลางการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และการสร้างความสามัคคีของชุมชน ส่วนผลของความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศที่มีต่อความเข้มแข็งของชุมชนพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันทุกตัวแปร แต่เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระด้วยค้นพบว่า โดยส่วนใหญ่ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01

ความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ด้านชุมชนพึ่งตนเองได้ พบว่า ในภาพรวมความเข้มแข็งของชุมชนในระดับระดับความเข้มแข็งของชุมชนมาก ซึ่งลักษณะของความเข้มแข็งของชุมชน เกิดจากการพึ่งพาตนเองของชุมชน ชุมชนมีการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมี ชุมชนมีการรวมตัวกันอย่างมั่นคง เป็นปึกแผ่น ชุมชนมีการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และ การมีเสถียรภาพทางการเงินหรือความมั่นคงขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปารีชา มารี เคน (2551 : 67 - 80) ได้ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งพบว่า บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเป็นศูนย์กลางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนประกอบด้วยบทบาทที่สำคัญ คือ การสร้างความเชื่อมั่นและความเชื่อถือแก่สมาชิกในชุมชน เป็นศูนย์ประสานความร่วมมือการแก้ไขปัญหาของชุมชน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนและนอกชุมชน และเป็นศูนย์กลางการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และการสร้างความสามัคคีของชุมชน และยังพบว่าลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็งมีลักษณะดังนี้ 1) สมาชิกของชุมชนมีความ

เชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
 2) สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน 3) มีกระบวนการ
 ของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของผู้นำ
 องค์กรชุมชนในลักษณะเปิดโอกาสให้กับสมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม โปร่งใสและพร้อมที่
 จะให้ตรวจสอบ 4) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนกำหนด
 วิสัยทัศน์ร่วมร่วมคิดตัดสินใจดำเนินงานติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนา
 ของชุมชนผ่านกระบวนการชุมชน 5) สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมใน
 กระบวนการของชุมชน 6) มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชนที่
 มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คน และมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน
 7) การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด
 ไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป 8) มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชน
 อื่น ๆ ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่น ๆ ในลักษณะของการมี
 ความสัมพันธ์ที่เท่าเทียม

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
 พบว่า ด้านกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน ได้แก่ ควรมีการประเมิน
 ความพึงพอใจของประชาชนให้มากกว่าปีละหนึ่งครั้ง เพื่อจะได้ทราบถึงผลการบริการต่อระดับ
 ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ด้านการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล ได้แก่ ควรมีการ
 ประเมินผลความสำเร็จ โครงการที่เทศบาลดำเนินงานทุก โครงการหลังจากเสร็จสิ้น โครงการ
 ควรนำผลการประเมิน รายงานให้ผู้บริหารทราบทุกครั้ง และนำผลที่ได้ปรับปรุงแก้ไขในการ
 ดำเนินโครงการในครั้งต่อไป และด้านการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของพนักงาน พนักงาน
 ได้แก่ พนักงานเทศบาลควรปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัด ตลอดจนทำตาม
 หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาความเข้มแข็งของ
 ชุมชน พบว่า ด้านชุมชนพึ่งตนเองได้ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณให้แก่กลุ่มอาชีพภายใน
 ชุมชน เพื่อเป็นการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน และกิจกรรมภายในกลุ่ม และจะได้
 มีเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม และด้านชุมชนเกื้อกูลกัน ควรจัดสวัสดิการชุมชนให้ทั่วถึงทุก
 คน ทุกครัวเรือน ทุกชุมชนมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ
 สิงหนุ บุญนิษฐ์ (2551 : 57 - 58) ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนา
 ชุมชนไปสู่ความเข้มแข็ง พบว่า การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควร
 ส่งเสริมและสนับสนุนด้านกลุ่มอาชีพ มีการแปรรูปสินค้าเกษตร พร้อมทั้งจัดหาตลาดกลาง

และถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เยาวชน เน้นการมีส่วนร่วม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษา ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชน เทศบาลตำบลกูปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์มีข้อเสนอแนะตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ข้อ 1 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1.1 เทศบาลควรที่จะส่งเสริมสนับสนุนการจัดสวัสดิการของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

1.1.2 มีสร้างและสนับสนุน ส่งเสริมการมีเสถียรภาพทางการเงินหรือความมั่นคงขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ให้ความรู้ ฝึกอบรม หรือศึกษาดูงานเพิ่มเติม เป็นต้น

1.2 วัตถุประสงค์ข้อ 2 มีข้อเสนอแนะ โดยเทศบาลจะต้องส่งเสริมการสร้างกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน โดยเฉพาะในเรื่อง กระบวนการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานโดยใช้ผลจากการประเมินอย่างต่อเนื่อง

1.3 วัตถุประสงค์ข้อ 3 มีข้อเสนอแนะ โดยเทศบาลต้องส่งเสริมสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพปัจจัยที่สัมพันธ์กันเชิงบวก เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สูงขึ้น เช่น แนวปฏิบัติในเรื่อง การดำเนินงานของพนักงาน การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล การใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่นการประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ

1.4 วัตถุประสงค์ข้อ 4 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.4.1 เทศบาลควรมีการประเมินผลโครงการที่เทศบาลดำเนินงานทุกโครงการที่ทำในแต่ละปีงบประมาณ และดำเนินการนำผลการประเมินรายงานต่อผู้บริหารและประชาชน

1.4.2 มีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่เป็นประจำและต่อเนื่อง เช่น ประเมินการให้บริการของเทศบาล ปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นต้น

1.4.3 มีการพัฒนาและดูแลพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท หน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัด

1.4.4 มีการสนับสนุนงบประมาณให้แก่กลุ่มอาชีพในชุมชนและจัดสวัสดิการชุมชนให้ทั่วถึงทุกชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางส่งเสริมสนับสนุนการจัดสวัสดิการของชุมชนอย่างต่อเนื่องและการสร้างการมีเสถียรภาพทางการเงินหรือความมั่นคงขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

2.2 ควรมีการศึกษาหาแนวทางส่งเสริมการสร้างกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน โดยเน้นกระบวนการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของเทศบาล



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY



บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ : สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- โกวิท พวงงาม. (2546). แผนชีวิต เศรษฐกิจชุมชน วิถีคิดและวิธีทำ. กรุงเทพฯ : ภูมิปัญญาไท.
- _____. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์. (2542). การเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน ฉบับชุมชน. กรุงเทพฯ : บริษัทพิชการพิมพ์ จำกัด.
- คณะอนุกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตภาคใต้. (2546). นโยบายสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- จิราภา กุลชาติวิจิต. (2551). การพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีในการผลิตข้อมูลสถิติของสำนักงานสถิติจังหวัด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชนัญชิตา ประโยชริต. (2547). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชัยอนันต์ สมุทวนิช. (2541). ทฤษฎีใหม่มิติที่ยิ่งใหญ่ทางความคิด. กรุงเทพฯ : พีรเพรส.
- นิภาพรรณ พิพัฒน์. (2547). แนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนกับการพัฒนาวัฒนธรรมการเมือง : กรณีศึกษาแขวงเมืองรายจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2547). รัฐกับการปกครองท้องถิ่น. ใน สารานุกรมชุดการปกครองท้องถิ่นไทย. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.
- บัณฑิต ประดิษฐ์สุวรรณ. (2544). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาสังคมในจังหวัดนครสวรรค์. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญดี บุญญากิจ และกมลวรรณ สิริพานิช. (2547). Benchmarking ทางลัดสู่ความเป็นเลิศทางธุรกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : อินโน กราฟฟิกส์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุรชัย ศิริมหาสาร. (2548). “สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา,”.

จดหมายข่าว KM. 1(7) : 2 ; 27 พฤศจิกายน.

ทัศนีย์ ลักขณาภิชนชัช. (2545). การสังคมสงเคราะห์ชุมชน : มรรควิธีผู้ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประพันธ์ จันท์ผง และคณะ. (2548). เงื่อนไขที่มีผลต่อการทำให้ชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษา บ้านหาดผาชน หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองจันท์ กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ประพันธ์ อินทบาล. (2551). การดำเนินงานของศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบลที่สัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

ประหยัด ปัญญาณี. (2549). การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกาแฟ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประเวศ ะสี. (2540). ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคน ศักยภาพแห่งความสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

ปาริชา มารี เคน. (2551). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษาเทศบาลตำบลนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ; ว.มรม. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 : พฤษภาคม - สิงหาคม 2551 : 69-84.

พลเดช ปิ่นประทีป. (2542). สู่ความเป็นไทด้วยพลังของท้องถิ่นข้อเสนอกรอบแนวคิดเพื่อจัดแผนฯ 9. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) . (2539). นิติศาสตร์แนวพุทธ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. (2541). การบริหารจัดการโครงการพัฒนาสังคมแบบก้าวหน้า. ขอนแก่น : ภาควิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พัฒนาชุมชน, กรม. (2543). การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เรื่อง รูปแบบและวิธีการสร้างมาตรวัดชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา.

_____. (2547). เอกสารแนวคิด แนวทาง และกรณีตัวอย่างการดำเนินงานศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน.

- พัชราภา กล้วยกลาง. (2552). **วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ของบรรณารักษ์วิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ**. การศึกษาค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพโรจน์ ภัทรนรากุล. (2545). ยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติตามแนวทางชุมชนพึ่งตนเองแบบยั่งยืน : กรอบนโยบายและตัวแบบการจัดการ. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ (มีนาคม 2545).
- มีงขวัญ แดงสุวรรณ. (2545). **กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านโป่ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เมธาวิ ฐานกุล. (2551). **แนวทางการสร้างความเป็นเลิศ (Best Practice) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษาเทศบาลนครยะลา และเทศบาลนครนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 31 ก. (2551). พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน. (ม.ป.พ.).
- รุจเรขา วิทยาวุฒิกุล. (2554). [ออนไลน์]. **สรุปความจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11**. Available From URL ; <http://ruchareka.wordpress.com>.
- ราศรี แก้วนพรัตน์. (2548). **“Best Practices,” ข่าวสารด้านการจัดการความรู้ของคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. 2(2) : 7-8 ; เมษายน-มิถุนายน.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2551). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ลิขิต ชีระเวทิน. (2548). **วิวัฒนาการเมืองการปกครองไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ. (2553). **กระบวนการจัดการชุมชนเข้มแข็ง : รูปแบบ ปัจจัยและตัวชี้วัด**. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์. **วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2** กรกฎาคม – ธันวาคม.
- วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล และ ชีระพงษ์ มาลัยทอง. (2550). **การพัฒนาดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน**. วารสารเศรษฐกิจและสังคม เดือนมกราคม – มีนาคม.
- วารภรณ์ เรือนยศ. (2547). **รายงานฉบับสมบูรณ์ : โครงการ การปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทางด้านสาธารณสุขปโภคโดยสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงตาล จังหวัดลำปาง : มหาวิทยาลัยโยนก.
- วิจารณ์ พานิช. (2547). **การจัดการความรู้ : ปัญหาที่ต้องสร้างภายใต้หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า**. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.).

- วิทยา จันทร์แดง. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2548). [ออนไลน์]. การกระจายภารกิจหน้าที่ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่. Available URL ; <http://www.local.moi.go.th/webst/botfam1.htm>.
- สนธยา พลศรี. (2545). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมพร เพชรสงค์. (2548). “Best Practices,”. วารสารดำรงราชานุภาพ. 5(15) : 26-43 ; เมษายน-มิถุนายน.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2544). การวัดผลการศึกษา. กภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- สมศักดิ์ พรหมเดื่อ. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2545). คณะกรรมการ การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น วารสารพัฒนาสังคม.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2548). โครงการนำร่องวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศโรงเรียนต้นแบบขนาดใหญ่. นครปฐม : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2548). [ออนไลน์]. องค์ความรู้ในการประกอบธุรกิจ : Best Practice. Available URL ; <http://www.ismed.or.th/SME2/src/bin/controller.php?view=knowledgeInsite.KnowledgrsDetail&p=&nid=&sid=40&id=1070&left=30&right=31&level=3&lvl=3>.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2543). กรณีศึกษา Best Practices : ธารสนเทศและการวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2547). [Online]. Knowledge Information : Best Practice. Available URL ; <http://www.ftpi.or.th/KnowledgeInformation/ProductivityGlossary>.
- ส่วนวิจัยและพัฒนาระบบ รูปแบบและ โครงสร้าง, ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2556). [Online]. Available URL ; www.dla.go.th/work/abt/summarize.jsp.

- สิงหนุ บุญนิชัย. (2551). **บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาชุมชนไปสู่ชุมชนเข้มแข็งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง**. รายงานการอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุกัญญา กำจร. (2551). **แรงจูงใจการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- แส สึงหัยสิทธิ์. (2547). **การบริหารงานบุคคลของเทศบาลเมืองวารินชำราบ อำเภовารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2541). **การพัฒนาชุมชนแบบการจัดการ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม และธนาคารออมสิน. (2542). **โครงการจัดสวัสดิการชุมชนเร็วด้วยเพื่อผู้ยากลำบากโดยเครือข่ายองค์กรชุมชน**. กรุงเทพฯ. (ม.ป.พ.).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **รายงานการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). **สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9**. (ม.ป.ท.).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10**. (ม.ป.ท.).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559**. (ม.ป.ท.).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2547). **สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11**. (ม.ป.ท.).
- สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน**. กรุงเทพฯ : เอส. อาร์. พรินติ้ง.
- หาญศึก ทรงสวัสดิ์. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลท่าข้าม อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

- อนุก เหล่าธรรมทัศน์. (2537). **วิพากษ์สังคมไทย**. สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- อารยา เดชกิมล. (2546). **ปัญหาการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาสารคาม (ม.ป.พ.).
- อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์. (2540). **ระบบการศึกษากับชุมชน : กรอบความคิดและ
ข้อเสนอเพื่อการศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย**. กรุงเทพฯ : แปลน ฟร้นดิง.
- อุทัย หิรัญโต. (2543). **การปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อำภา จันทราภาศ. (2543). **ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน**. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อำไพ อุตตาธรรม. (2542). **ความเป็นประชาสังคมในการปฏิบัติการทางสังคมของชุมชนชนบท
ภาคเหนือ**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bretshneider, S.Marc-Aurele, F. & J Wu. (2001). [Online]. **Best Practice Research: A
Methodological Guide for the Perplexed**. Available URL ;
<http://www.maxwell.syr.edu/ctip/Working%20Papres/0101/A%20Guide%20>
- David Mathews. (1996). **Elements of a Strong Society and Healthy Public Life**. Dayton,
Ohio : Kettering Foundation.
- Kanigel R. (1997). **The One Best Way: Frederick Winslow Taylor and the Engimaof
Efficiency**. New York : Penguin Books.
- Mark S. Homan. (1994). **Promoting Community Change**. Books / Cole Publishing Company.
Pacific Gove California, USA.
- Manela, Roger and David Moxley. (2002). **Best Practices as Agency-Based Knowledge in
Social Welfare**. Administration in Social Work 26(4).
- Taylor Frederick. (1991). **The Principles of Scientific Management**. New York: Harper &
brothers Publishers.



ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชน เทศบาล
ตำบลลพอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เพื่อประโยชน์ในการวิจัยตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. คำตอบทุกคำตอบ ข้อมูลทุกอย่างในแบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยถือเป็นความลับ
3. ขอความกรุณาให้ตอบแบบสอบถามทุกข้อ
4. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของชุมชน
เทศบาลตำบลลพอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาความ
เข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลลพอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
5. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการตอบ
แบบสอบถาม

นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน
นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง และเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องให้ความเห็นตามความเป็นจริงของท่าน ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน

ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศมาก กำหนดให้ 4 คะแนน

ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน

ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน

ระดับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของ ชุมชนเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับแนวปฏิบัติเป็นเลิศ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ						
1. เทศบาลมีพันธกิจที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์						
2. เทศบาลมีการกำหนดนโยบายที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้						
3. เทศบาลมีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ได้อย่างถูกต้อง						

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของ ชุมชนเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับแนวปฏิบัติเป็นเลิศ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อ ภารกิจของเทศบาล						
4. เทศบาลมีการส่งเสริมให้ประชาชนมี ส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี 5. เทศบาลมีการนำแผนชุมชนมาบรรจุใน แผนพัฒนาสามปี 6. เทศบาลมีการดำเนินโครงการที่ ปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความ รวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหา						
7. มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือ โทรคมนาคมเพื่อความรวดเร็วในการ ปฏิบัติงาน 8. มีการให้บริการเชิงรุกเพื่อลดขั้นตอน การปฏิบัติงาน และตอบสนองความต้องการ ของประชาชน						
มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการ บริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้)						
9. พนักงานได้รับการฝึกอบรม เมื่อมีการ เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติ 10. มีการประชุมถ่ายทอดนโยบาย แนว ทางการปฏิบัติงานระหว่างผู้บริหารและ พนักงาน						

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของ ชุมชนเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับแนวปฏิบัติเป็นเลิศ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
11. มีกิจกรรม/โครงการ ส่งเสริม ความสัมพันธ์ของคนในองค์กร และสร้าง แรงจูงใจให้พนักงานทำงานตามระเบียบ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล						
12. ภายหลังกการดำเนินโครงการต่าง ๆ เทศบาลได้มีการประเมินผลการดำเนินงาน และรายงานต่อผู้บริหาร						
13. มีการนำข้อเสนอแนะจากการ ประเมินผลมาปรับปรุงในการดำเนิน โครงการอื่นต่อไป						
กลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ ประชาชน						
14. เทศบาลมีการสำรวจความพึงพอใจ ของประชาชนในการให้บริการสาธารณะ เป็นระยะ						
15. เทศบาลมีกระบวนการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานโดยใช้ผลจากการ ประเมินอย่างต่อเนื่อง						
การดำเนินงานของพนักงาน						
16. พนักงานมีความรู้ความสามารถตรง กับงานที่ปฏิบัติ						
17. พนักงานมีอิสระในการดำเนินงาน และสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่าง ถูกต้อง และทันเวลา						

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศต่อความเข้มแข็งของ ชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับแนวปฏิบัติเป็นเลิศ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
การใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น						
18. เทศบาลมีแนวทาง/มาตรการในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เช่น การประหยัดน้ำ/ไฟฟ้าการคัดแยกขยะ						
19. เทศบาลมีกระบวนการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และหน่วยงานในท้องถิ่น						
20. ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลเป็นอย่างดี						
การประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ						
21. ภายในองค์กรมีการประสานงานด้านนโยบายและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านวิชาการซึ่งกันและกัน						
22. เทศบาลมีการบูรณาการความรู้ด้านวิชาการจากหน่วยงานภายใน/ภายนอก						

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาล
ตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย ที่ชัดเจนเป็นที่เข้าใจ

.....
.....

2. ด้านการบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของเทศบาล

.....
.....

3. ด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินงานหรือแก้ไข
ปัญหา

.....
.....

4. ด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิรูปและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (การเป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้)

.....
.....

5. ด้านการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล

.....
.....

6. ด้านกลไกการวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ/ประชาชน

.....
.....

7. ด้านการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของพนักงาน

.....
.....

8. ด้านการใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความสัมพันธ์
กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น

.....
.....

9. ด้านการประสานงานด้านนโยบายและวิชาการ

.....
.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความกรุณาในการตอบแบบสอบถาม



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชน เทศบาล
ตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เพื่อประโยชน์ในการวิจัยตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. คำตอบทุกคำตอบ ข้อมูลทุกอย่างในแบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยถือเป็นความลับ
3. ขอความกรุณาให้ตอบแบบสอบถามทุกข้อ
4. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
 - ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูป้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
5. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง และเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลปอ อำเภอมือง จังหวัด

กาฬสินธุ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องให้ความเห็นตามความเป็นจริงของท่าน ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับมากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน

ระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก กำหนดให้ 4 คะแนน

ระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน

ระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน

ระดับความเข้มแข็งอยู่ในระดับน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

ข้อ ที่	ความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาล ตำบลปอ อำเภอมือง จังหวัด กาฬสินธุ์	ระดับความเข้มแข็ง					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
	ชุมชนพึ่งตนเองได้						
1.	การมีเสถียรภาพทางการเงินหรือ ความมั่นคงขององค์กรต่าง ๆ ใน ชุมชน						
2.	ชุมชนมีการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง						
3.	ชุมชนมีการรวมตัวกันอย่างมั่นคง เป็นปึกแผ่น						

ข้อ ที่	ความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาล ตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัด กาฬสินธุ์	ระดับความเข้มแข็ง					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
4.	ชุมชนมีการประกอบอาชีพตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง						
	ชุมชนเกื้อกูลกัน						
5.	มีการจัดสวัสดิการของชุมชนอย่าง ต่อเนื่อง						
6.	มีความเอื้ออาทรในเรื่องการแบ่งปัน ผลประโยชน์หรือกำไรจากการ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน						
7.	ชุมชนมีความสามัคคี และช่วยเหลือ เกื้อกูลต่อกันของคนในชุมชน						
8.	มีจิตสำนึกหวงแหนความเป็นชุมชน ของตนร่วมกัน						
	การมีส่วนร่วมของชุมชน						
9.	คนในชุมชนเข้าร่วมกันพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่หรือร่วมแก้ไขปัญหา ของตนเองให้ดีขึ้น						
10.	มีการรักษาคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน/ท้องถิ่นหรือ เอกลักษณ์ความเป็นไทย						
11.	คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ประเพณี วัฒนธรรม						
12.	คนในชุมชนเข้าร่วมรักษา พัฒนา ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น						

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูพานอำเภอเมือง
จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ด้านชุมชนพึ่งตนเองได้

.....
.....

2. ด้านชุมชนเกื้อกูลกัน

.....
.....

3. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

.....
.....



ขอขอบพระคุณที่ให้ความกรุณาในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัย



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ การวิจัย

RELIABILITY /VARIABLES=b1 b2 b3 b4 b5 b6 b7 b8 b9 b10 b11 b12 b13 b14 b15 b16 b17 b18
 b19 b20 b21 b22 s1 s2 s3 s4 s5 s6 s7 s8 s9 s10 s11 s12 /SCALE('ALL VARIABLES') ALL
 /MODEL=ALPHA /SUMMARY=TOTAL.

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
b1	130.1220	91.910	.642	.902
b2	130.1220	91.960	.636	.902
b3	130.1463	91.678	.653	.902
b4	129.3171	88.572	.690	.900
b5	129.1951	88.611	.702	.900
b6	129.2927	88.462	.660	.901
b7	129.9268	88.770	.687	.900
b8	129.9512	89.148	.681	.901
b9	130.0244	88.474	.694	.900
b10	129.9512	88.148	.722	.900
b11	130.1463	89.478	.642	.901
b12	130.2195	91.626	.566	.903
b13	130.2439	92.139	.565	.903
b14	130.4634	95.905	.654	.908
b15	130.4390	95.152	.576	.907
b16	129.7317	90.701	.734	.901
b17	129.7561	91.039	.731	.901
b18	129.4146	91.099	.563	.903
b19	129.2927	90.312	.630	.902
b20	129.2439	91.889	.491	.904
b21	129.6098	86.944	.693	.900
b22	129.4390	90.302	.641	.901
s1	130.4878	97.106	.893	.911
s2	130.1707	96.745	.605	.910
s3	129.8537	97.128	.542	.910
s4	129.9024	99.840	.648	.913

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
s5	130.6098	94.844	.732	.909
s6	130.2927	99.712	.656	.914
s7	129.7561	94.039	.570	.907
s8	129.7805	95.326	.556	.907
s9	130.0976	93.540	.672	.905
s10	129.6098	93.994	.634	.906
s11	129.5610	93.802	.597	.905
s12	130.1951	92.761	.691	.906

Reliability Coefficients

N of Cases = 40.0

N of Items = 34

Alpha = .907



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ค

ผลการวิเคราะห์ค่า IOC ของเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY


การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ชุดที่ 1 แบบสอบถามแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย
	คนที่1	คนที่2	คนที่3		
1	+1	+1	+1	3	1
2	+1	+1	+1	3	1
3	+1	+1	+1	3	1
4	+1	+1	+1	3	1
5	+1	+1	+1	3	1
6	+1	+1	+1	3	1
7	+1	+1	+1	3	1
8	+1	+1	+1	3	1
9	+1	+1	+1	3	1
10	+1	+1	+1	3	1
11	+1	+1	+1	3	1
12	+1	+1	+1	3	1
13	+1	+1	+1	3	1
14	+1	+1	+1	3	1
15	+1	+1	+1	3	1
16	+1	+1	+1	3	1
17	+1	+1	+1	3	1
18	+1	+1	+1	3	1
19	+1	+1	+1	3	1
20	+1	+1	+1	3	1
21	+1	+1	+1	3	1
22	+1	+1	+1	3	1

ชุดที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน เทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือง จังหวัด
กาฬสินธุ์

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย
	คนที่1	คนที่2	คนที่3		
1	+1	+1	+1	3	1
2	+1	+1	+1	3	1
3	+1	+1	+1	3	1
4	+1	+1	+1	3	1
5	+1	+1	+1	3	1
6	+1	+1	+1	3	1
7	+1	+1	+1	3	1
8	+1	+1	+1	3	1
9	+1	+1	+1	3	1
10	+1	+1	+1	3	1
11	+1	+1	+1	3	1
12	+1	+1	+1	3	1



ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY



ที่ รศ.รปศ ว ๐๑๖๒/๒๕๕๘

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางสาวรรณา ณ กาศสินธุ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๖๐๐๑๐๖๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านภาษา
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาพศ)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕



ที่ รศ.รปศ ว ๐๑๖๒/๒๕๕๘

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางสาวสมควร จำเริญพัฒน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๖๐๐๑๐๖๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูพาน อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ
- | | |
|-------------------------------------|-------------------------------|
| <input type="checkbox"/> | ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา |
| <input checked="" type="checkbox"/> | ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล |
| <input type="checkbox"/> | ตรวจสอบด้านภาษา |
| <input type="checkbox"/> | อื่นๆ ระบุ..... |

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕
โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕



ที่ รศ.รปศ ว ๐๑๖๒/๒๕๕๘

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๕๔๐๐๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายคมจิตร อรรถกิตติ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๖๐๐๑๐๖๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูบ่อ อำเภอมือ จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านภาษา
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยูภาศ)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕



ที่ รศ.รปศ ๐๑๖๓/๒๕๕๘

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน *นายณัฐวัฒน์ ศรีทองกุล*

ด้วย นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๖๐๐๑๖๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือจึง จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลภูโปและคณะกรรมการหมู่บ้านที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง รวม ๔๐ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕



ที่ รศ.รปศ ๐๑๖๔/๒๕๕๘

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีจังหวัดมหาสารคาม

ด้วย นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๖๐๑๐๑๖๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือจึง จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะผู้บริหาร สมาชิกสภา ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักปลัด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ นักพัฒนาชุมชน รวม ๒๑ คน และคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน ๖๗ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕



ที่ รศ.รปศ ๐๑๖๔/๒๕๕๘

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๕๔๐๐๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้ให้สัมภาษณ์ ครั้งที่ ๑

ด้วย นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๖๐๐๑๐๖๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภู่อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะผู้บริหาร สมาชิกสภา ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักงานปลัด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ นักพัฒนาชุมชน รวม ๒๑ คน และคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน ๖๗ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕



ที่ รศ.รปศ ๐๑๖๔/๒๕๕๘

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย
เรียน คุณหญิงสุนัน รมย์ศิริ

ด้วย นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๖๐๑๑๖๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลอุบลอุเอียง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะผู้บริหารสมาชิกสภา ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักปลัด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ นักพัฒนาชุมชน รวม ๒๑ คน และคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน ๖๗ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕
โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕



ที่ รศ.รปศ ๐๑๖๔/๒๕๕๘

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน สุวิมล หนูดี ๓

ด้วย นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๖๐๑๐๖๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลอุบลอุบลเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะผู้บริหาร สมาชิกสภา ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักปลัด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ นักพัฒนาชุมชน รวม ๒๑ คน และคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน ๖๗ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕



ที่ รศ.รปศ ๐๑๖๔/๒๕๕๘

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย
เรียน *คณบดีคณะรัฐศาสตร์*

ด้วย นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๖๐๑๐๖๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลอุบลอุบลเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะผู้บริหารสมาชิกสภา ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักปลัด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ นักพัฒนาชุมชน รวม ๒๑ คน และคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน ๖๗ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕



ที่ รศ.รปศ ๐๑๖๔/๒๕๕๘

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย
เรียน *ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยูภาส*

ด้วย นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๖๐๐๑๐๖๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลอุบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะผู้บริหาร สมาชิกสภา ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักปลัด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ นักพัฒนาชุมชน รวม ๒๑ คน และคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน ๖๗ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยูภาส)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕



ที่ รศ.รปศ ๐๑๖๔/๒๕๕๘

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๕๔๐๐๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน *ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ*

ด้วย นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๖๐๐๑๐๖๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะผู้บริหาร สมาชิกสภา ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักปลัด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ นักพัฒนาชุมชน รวม ๒๑ คน และคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน ๖๗ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕



ที่ รศ.รปศ ๐๑๖๔/๒๕๕๘

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย
เรียน *สุวิมล นามศิริ*

ด้วย นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๖๐๐๑๐๖๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลตำบลภูโป อำเภอมือทอง จังหวัดกาฬสินธุ์” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะผู้บริหาร สมาชิกสภา ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักปลัด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ นักพัฒนาชุมชน รวม ๒๑ คน และคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน ๖๗ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕
โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวจุฬาลักษณ์ มหาแสน
วัน/ เดือน/ ปีเกิด	14 ตุลาคม 2524
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	156 หมู่ที่ 7 บ้านคำปลาฝาดำบลขมมื่นอำเภอเมือง กาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน	นักพัฒนาชุมชน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	เทศบาลตำบลภูโป อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2546	ทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรมเกษตร (ทรัพยากรเกษตรชีวภาพ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร
พ.ศ. 2559	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม